DIGITAALINEN KASVUN KANSIO KASVATUSKUMPPANUUDEN TUKENA

Pia Kola-Torvinen

Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Varhaiskasvatuksen laitos

Syksy 2005

TIIVISTELMÄ
Kola-Torvinen, Pia.
Digitaalinen kasvun kansio kasvatuskumppanuuden tukena.
Jyväskylän yliopisto, varhaiskasvatuksen laitos. Kasvatustieteen pro gradu –tutkielma.
2005, 95 s.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää digitaalisen kasvun kansion mahdollisuuksia tukea perheen ja päiväkodin välistä kasvatuskumppanuutta. Ilmiöitä tarkasteltiin päiväkodin toimintaympäristössä tapahtuvan projektin kautta, jossa lapsilla oli omat digitaaliset kasvun kansiot. Tutkimuksessa pyrittiin löytämään ennen kaikkea opettajien ja vanhempien näkökulma kasvatuskumppanuuden rakentumiseen digitaalisen kasvun kansion välityksellä. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, miten opettajat ja vanhemmat käyttivät digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden toteutumiseksi sekä teknologian tuomia etuja ja haittoja.

Tutkimus toteutettiin tapaustutkimuksen keinoin ja aineistona oli tutkimuksen alkuvaiheessa tehty teemahaastattelu pilottipäiväkodissa, lomakekyselyt tutkimuksen alussa ja lopussa sekä opettajien kenttäpäiväkirjat. Tutkimukseen osallistui yhteensä viiden päiväkodin opettajat ja lasten vanhemmat, joiden ryhmässä käytettiin digitaalista kasvun kansiota. Pilottipäiväkodissa käydyn teemahaastattelun teemoja olivat kasvun kansion määrittely, digitaalisen kasvun kansion eri vaiheet ja sovelluksen käytettävyys. Lomakekyselyissä, jotka tehtiin kaikissa tutkimuspäiväkodeissa, kysyttiin vanhemmilta ja opettajilta digitaalisen kasvun kansion merkitystä ja tehtäviä perheen ja päiväkodin välisessä kasvatuskumppanuudessa.

Tutkimustulokset osoittivat, että digitaalisen kasvun kansion tehtävä tukea perheen ja päiväkodin kasvatuskumppanuutta on mahdollista. Tutkimuksen aikana todellista kasvatuskumppanuutta ei ehtinyt muodostua perheiden ja päiväkodin välille vaan voidaankin lähinnä puhua uudesta yhteistyön muodosta. Onnistuneen kasvatuskumppanuuden luomiseen digitaalisen kasvun kansion välityksellä vaatii aikaa, tietoista toimintaa ja sitoutumista niin opettajilta kuin lasten vanhemmiltakin. Digitaalisen kasvun kansion tehtäviä opettajien työssä oli toimia ensinnäkin kasvun ja oppimisen dokumentoijana, toiseksi päiväkotipäivän kuvaajana ja kolmanneksi tiedottajana päiväkodin tapahtumista. Vanhemmat kokivat digitaalisen kasvun kansion ensisijaisina tehtävinä toimia tiedottajana perheen ja päiväkodin välillä, toiseksi lapsen päiväkotipäivän kuvaajana ja kolmanneksi kasvun ja oppimisen dokumentoijana. Opettajat kokivat digitaalisen kasvun kansion kehityshaasteena lapsen osallisuuden lisäämisen sekä vanhempien vastavuoroisen yhteydenpidon lisäämistä päiväkodin kanssa, kun taas vanhemmat pitivät digitaalisen kasvun kansion kehityshaasteena reaaliaikaisuuden kehittämisen. Sekä opettajien että vanhempien mukaan teknologian tuomia etuja digitaalisen kasvun kansion käytössä olivat helppokäyttöisyys, hyvä arkistointimuoto sekä riippumattomuus ajasta ja paikasta. Haittoina koettiin olevan ajankäytön ongelmat, atk-laitteiden puute sekä tekniset ongelmat.

Avainsanat: päiväkoti, kasvatuskumppanuus, digitaalinen kasvun kansio.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO ... 5
2 EKOLOGINEN LÄHESTYMISTAPA YHTEISTYÖN RAKENTUMISEEN ... 7
2.1 Bronfenbrennerin ekologinen lähestymistapa ... 8
2.2 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö – kasvatuskumppanuutta? ... 12
2.3 Kasvatuskumppanuuden käsite ... 14
2.4 Kasvatuskumppanuuden sisältöjä ... 16
2.5 Teknologia osana ekologista lähetymistapaa ... 17
2.6 Yhteenveto ... 18
3 PORTFOLIOSTA DIGITAALISEEN KASVUN KANSIOON ... 21
3.1 Portfolion sisältö ... 22
3.2 Portfolion merkitys ja tehtävä ... 23
3.3 Digitaalinen kasvun kansio ... 26
3.3.1 Digitaalisen kasvun kansion tehtäviä varhaiskasvatusympäristöissä ... 27
3.3.2 Digitaalisen kasvun kansion suunnittelu ja sisältö ... 28
3.3.3 Digitaalisen kasvun kansion edut ja haitat ... 29
3.4 Yhteenveto ... 31
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ ... 34
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN ... 35
5.1 Tapaustutkimus kasvatustieteellisessä tutkimuksessa ... 35
5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu ... 36
5.3 Digitaalinen kasvun kansio –sovellus ... 41
5.4 Aineiston käsittely ja analyysi ... 44
6 TUTKIMUSTULOKSET ... 47
6.1 Digitaalisen kasvun kansion tehtäviä perheen ja päivähoidon välisessä kasvatuskumppanuudessa ... 47
6.2 Opettajat ja vanhemmat digitaalisen kasvun kansion käyttäjinä ... 54
6.2.1 Opettajien rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä ... 57
6.2.2 Vanhempien rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä ... 58
6.2.3 Lasten rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä ... 58
6.3 Teknologian tuomat edut ja haitat digitaalisen kasvun kansion käytössä ... 60
6.3.1 Digitaalisen kasvun kansion edut ... 60
6.3.2 Digitaalisen kasvun kansion haitat ... 63

7 TULOSTEN KOONTI JA TARKASTELU 68
7.1 Digitaalinen kasvun kansio perheen ja päiväkodin välisessä kasvatus-kumppanuudessa 68
7.2 Lapset ja vanhemmat mukaan toimijoiksi digitaaliseen kasvun kansioon 70
7.3 Digitaalinen kasvun kansio – tarpeellinen ja myönteinen kehityshaaste 71
7.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi 72
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET 75
9 LÄHTEET 79
LIITTEET 82

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on lasten kehityksen tukeminen ja hyvinvointi. Yksi tärkeimmistä varhaiskasvatuksen osa-alueista on vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan tiiviimpi yhteistyö. Vanhempien oikeus osallistua ja vaikuttaa lapsen päivähoitoon sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttö ovat ajankohtaisia aiheita päivähoidossa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2003) tuodaan selkeästi esille se, että varhaiskasvatuksessa oleellista on lapsen, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja perheen vuorovaikutus ja kasvatuksellinen kumppanuus. Vanhemmat ja henkilöstö sitoutuvat tietoisesti toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa (2002) mainitaan tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuudet uudenlaisena työmenetelmänä, jonka avulla luodaan palveluverkko, jota voivat käyttää niin perheet kuin päivähoidon henkilöstö ja asiantuntijatkin. Tällaisen verkoston avulla lisätään tiedon kulkua ja mahdollistetaan uudenlainen vuorovaikutus. Tätä perheen ja päivähoidon vuorovaikutusta kuvataan tässä tutkimuksessa kasvatuskumppanuutena.

Tutkimuksen lähtökohtana on ymmärtää ja kuvata tutkittavan kohteen eli digitaalisen kasvun kansion saamia merkityksiä perheen ja päiväkodin välisessä kasvatuskumppanuudessa. Tutkimuksen erityisenä kiinnostuksen kohteena on määrittää digitaalisen kasvun kansion mahdollisuuksia tukea perheen ja päiväkodin välistä kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetään Bronfenbrennerin ekologista teoriaa. Kasvatuskumppanuuden muodostumista perheen ja päivähoidon välille tutkitaan digitaalisen kasvun kansion välityksellä.

Tämä tutkimus on osa laajempaa tutkimus- ja kehittämishanketta. Tutkimus liittyy Jyväskylän yliopiston Agora Learning Labin *Digitaaliset portfoliot* – tutkimushankkeeseen sekä tamperelaisen innovaation tuloksena syntyneeseen *Digitaalinen kasvun kansio* –projektiin.

Aikaisemmissa suomalaisessa tutkimuksissa portfolio on nähty muun muassa siltana eri kasvuympäristöjen välillä, kuten päivähoidon ja koulun välillä (Kankaanranta 1998). Kankaanrannan (2002) väitöskirjassa digitaalista portfoliota on kehitetty ja analysoitu lapsuusympäristöjen arkipäivän toimintojen ja merkittävien kokemusten näkyväksi tekemiselle. Nikula on puolestaan (2001) selvittänyt pro gradu -tutkielmassaan paperiperustaisen kasvun kansion mahdollisuuksia yhteistyön välineenä perheen ja päiväkodin välillä. Sen sijaan perheen ja päivähoidon vuorovaikutusta digitaalisen yhteistyövälineen kautta ei ole juurikaan tutkittu. Tämä tutkimus sai alkunsa siitä, kun tutkijan omassa päiväkodissa otettiin käyttöön digitaalinen kasvun kansio. Tutkimuksessa haluttiin perehtyä tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa ajankohtaisiin aiheisiin: tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämiseen päivähoidossa sekä päivähoidon ja perheen välisten yhteistyömuotojen kehittämiseen.

2 EKOLOGINEN LÄHESTYMISTAPA YHTEISTYÖN RAKENTUMISEEN

Päivähoidossa voimistui 1970-luvun puolivälissä perhekeskeisen toimintatavan periaate ja yhteistyön toteuttaminen vanhempien kanssa. Tähän liittyi kolme päätekijää. Ensinnäkin lapsen kehitykseen liittyvissä teorioissa alkoi painottua lapsen kehityksen yhteys vanhempiin, perheeseen ja sosiokulttuurisiin tekijöihin. Toiseksi erilaiset varhaiskasvatusohjelmat ja –interventiot osoittivat, että tulokset olivat parempia työskenneltäessä sekä lasten että vanhempien kanssa. Kolmantena nähtiin tärkeäksi perheiden tukeminen erityisesti erilaisten lasten kasvattamisen paineen ja rasitteen alla. (Rantala 2002, 37.) Etenkin Bronfenbrennerin (1979) kehittämä ekologinen teoria lapsen kehitysedellytysten ymmärtämiselle on ohjannut tutkimuksellisesti perheen merkityksen roolia päivähoidon kotikasvatusta tukevassa tavoitteenasettelussa. Tämän teorian vahvimpina anteina pidetään vahvaa ympäristön ja yksilön välisen vuorovaikutuksen painotusta sekä tilanteen (ajan ja kontekstin) huomioimista (Bronfenbrenner 1979, 3-4.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen alueella Bronfenbrennerin ajatukset tulivat tunnetuiksi muun muassa Huttusen (1984, 1988, 1989) perheiden ja päivähoidon yhteistyötä käsittelevien tutkimusten kautta. Huttunen hyödynsi tutkimuksessaan Bronfenbrennerin näkemyksiä lapsen samanaikaisista mikrosysteemeistä, perheestä ja päivähoidosta, sekä näiden kohtaamisesta ja niiden vaikutuksesta lapsen kehitykseen. Myös Lahikainen ja Strandell (1988) ovat tutkineet tämän kaksoissosialisaatioksi kutsumansa ilmiön merkitystä lapsuudessa ja yhteiskunnassa Pohjoismaissa. Ekologista viitekehystä on käytetty muun muassa tutkittaessa portfolion mahdollisuuksia päiväkodin ja koulun

välisten aktiivisten vastavuoroisten yhteyksien luomisessa sekä lapsen kasvun ja oppimisen näkyväksi tekemisessä (Kankaanranta 1998, 2002).

Suomalaisessa kasvatustieteessä ekologista teoriaa on sovellettu myös erityisopetuksen tutkimuksessa. Määttä (1999) esittää VARHE- eli Varhaisvuodet ja erityiskasvatus – projektin tutkimuksessa Ronald Gallimoren ja Thomas Weisnerin muokkaaman *ekokulttuurisen* teorian, joka vie näkemyksen arkipäivän merkityksestä lapsen kehityksen kannalta vielä pidemmälle. Ekokulttuurisessa ajattelussa perhe nähdään omaa elämäänsä ja ulkoisia olosuhteita aktiivisesti muokkaavana subjektina. Perheen arkipäivässä tekemät ratkaisut ovat lapsen kehityksen kannalta jopa olennaisempia kuin yksittäiset asiantuntijaohjaukset. Ekokulttuurinen teoria tuo esille vahvasti myös yhteiskunnalliset vaikutukset perheeseen. Se, millaiseksi perheen ekokulttuurinen ympäristö muotoutuu riippuu yhteiskunnan asettamista rajoitteista ja perheelle tarjotuista voimavaroista kuin myös perheen arvoista, uskomuksista ja vahvuuksista. (Määttä 1999, 54, 79.)

2.1 Bronfenbrennerin ekologinen lähestymistapa

Bronfenbrennerin ekologinen lähestymistapa luopuu kasvatuksen yksilöpsykologisen perustan yksinomaisesta korostamisesta ja korostaa ihmisten vuorovaikutusta inhimillisessä elämässä. Kasvatus nähdään kaikkien kasvatukseen osallistuvien ihmisten välisenä yhteistyöprosessina. Ekologisen lähestymistavan mukaan kasvatuksessa on otettava huomioon koko se ympäristö, jossa lapsi elää. Vanhemmat, koti ja perhe ovat ekologisen teorian mukaan lapsen elämän ratkaisevimpia vaikuttajia. Lapsen kasvaessa hänen muita lähiympäristöjään – Bronfenbrennerin termein mikrosysteemejään – ovat muun muassa päivähoito, koulu, kaveripiiri eli ympäristöt, joissa lapsi on vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli. (Esim. Huttunen 1989, 50-52, 57; Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 11-12.)

Bronfenbrennerin ekologisessa lähestymistavassa lapsen elämänpiiriä kuvataan erilaisina sisäkkäisinä rakennelmina, tietyn sisältöisinä systeemeinä. Bronfenbrenner kutsuu näitä rakennelmia mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeiksi. Bronfenbrennerin

ekologinen lähestymistapa käsittelee ihmisen elinympäristöön vaikuttavien systeemien suhteita. Siinä tarkastellaan erityisesti yksilön kehitystä erilaisten lähi- ja etäympäristöjen ja niiden välisten suhteiden näkökulmasta. (Bronfenbrenner 1979, 25-27.)

Arkiset elinympäristöt muodostavat eri tasoisten ympäristöjen verkoston. Muutos yhdessä sosiaalisessa ympäristössä vaikuttaa useisiin muihin ympäristöihin suoraan tai epäsuorasti ja sitä kautta yksilöihin. (Bronfenbrenner 1979, 25-27.) Näiden suhteiden välistä vuorovaikutusta Kankaanranta (1998) on havainnollistanut tekemällä Bronfenbrennerin lähestymistavasta oman soveltavan mallin (kuvio 1). Kankaanranta (1998) kuvaa mallissa lapsen kasvu- ja oppimisympäristöä lapsen näkökulmasta sisäkkäisten rakennelmien sarjana, joka laajenee lapsen lähipiiristä yhä monimutkaisempiin yhteyksiin ja tilanteisiin. (Kankaanranta 1998, 10.)

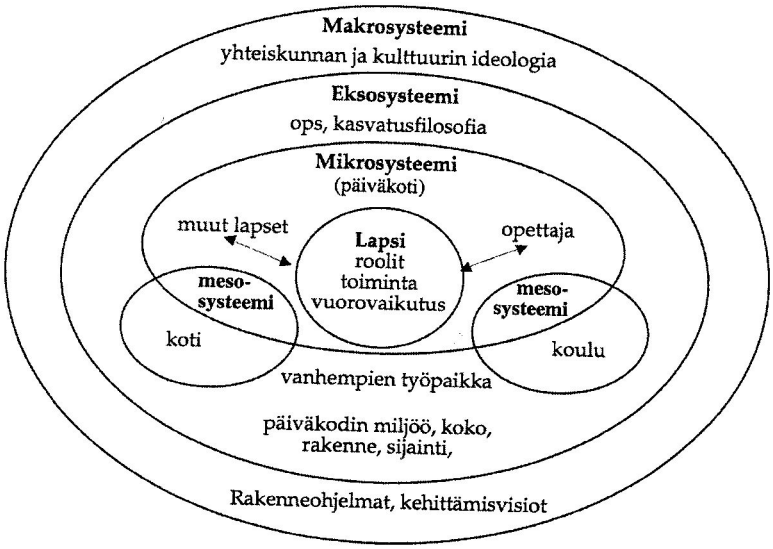

KUVIO 1 Lapsen kasvu ja oppimisympäristö ekologisessa mallissa (Kankaanranta 1998, 10)

Lapsen kasvuprosessi etenee kaksisuuntaisena vuorovaikutusprosessina lapsen ja muuttuvan elinympäristön välillä. Lapsi on tässä mallissa rakennelman keskiössä. Lapsen välittömään lähipiiriin kuuluvat kodin lisäksi päiväkoti tai koulu. Kukin näistä mikrosysteemeistä koostuu rooleista, toiminnoista ja vuorovaikutuksesta, jossa lapsi on aktiivinen vaikuttaja. (Bronfenbrenner 1979, 79.)

Mikrosysteemissä lapsen kehitykseen vaikuttavat voimakkaimmin sellaiset toiminnat, joihin hän osallistuu yhdessä toisten ihmisten kanssa. Tätä toimintaa Bronfenbrenner (1979) kutsuu molaariseksi toiminnaksi. Lapsen aktiivinen osallistuminen vuorovaikutukseen tai vain pelkkä alttiina oleminen toisten tekemiselle vaikuttaa lapsen kehitykseen, kuten esimerkiksi puheen oppimiseen. Keskeisiä piirteitä molaarisessa toiminnassa ovat vuorovaikutuksen sisältö, yksilöiden väliset suhteet, tilanteen sosiaalinen rakenne ja kehityksellinen perspektiivi. Tällaisten aktiivisten vuorovaikutustilanteiden lisäksi lapsen mikrosysteemiin kuuluvat muiden välittömän ympäristön ihmisten keskinäiset suhteet ja niiden luonne, koska ne vaikuttavat ainakin epäsuorasti kehittyvään lapseen. (Bronfenbrenner 1979, 45-48.)

Lapsen kasvaessa hän toimii enenevässä määrin mikrosysteemejä laajemmassa ympäristöissä. Ekologisessa lähestymistavassa liikkumista ympäristöllisessä avaruudessa kutsutaan ekologiseksi siirtymäksi (ecological transition). Näitä ekologisia siirtymiä ilmenee aina silloin, kun lapsen asema muuttuu ekologisessa ympäristössä. Muutokset kohdistuvat usein yksilön rooleihin ja odotuksiin. Ensimmäinen iso muutos on esimerkiksi kotona hoidetulle lapselle päiväkotiin meneminen (kuvio 1), jossa lapsen sosiaaliseen ympäristöön tulevat muut lapset ja päiväkodin henkilökunta. Kouluun mennessä lapsi joutuu kohtamaan jälleen uudenlaisen sosiaalisen ympäristön. Muutoksissa olennaista on se, onko lapsella aloitusvaiheessa tukena muita henkilöitä ja missä määrin päiväkodin henkilökunta tai opettaja ja vanhemmat käyvät keskustelua päämääristä ja lapseen kohdistetuista odotuksista. Tällaisilla ekologisilla siirtymillä on Bronfenbrennerin mukaan suuri merkitys lapsen kehitykselle (Bronfenbrenner 1979, 48-49, 210.)

Tässä tutkimuksessa perehdytään tarkemmin Bronfenbrennerin ekologisen mallin mesosysteemiin, joka koostuu vuorovaikutussuhteista kahden tai useamman kasvu- ja oppimisympäristön välillä. Mesosysteemi voi siis muodostua useammankin kuin kahden eri mikrosysteemin välille. Bronfenbrennerin (1979) mukaan mesosysteemin edellytys kuitenkin on, että lapsella on kaksi mikrosysteemiä (esimerkiksi koti ja päiväkoti). Mesosysteemi sisältää kaikkien niiden ympäristöjen väliset suhteet, joissa lapsi on mukana (äiti, isä, isovanhemmat, toverit, opettajat, naapurit jne.). Mesosysteemi laajenee ja rakentuu sen mukaan, kun lapsi liikkuu uusissa, entistä

laajemmissa konteksteissa. (Bronfenbrenner 1979, 209-210; Kankaanranta 1998, 11; Puroila & Karila 2001.)

Kasvatuksen onnistumisen kannalta ekologisessa mallissa tärkeintä on lapsen kasvuympäristöjen välinen yhteistyö eli mesosysteemin toimivuus. Nimenomaan mesosysteemin toimivuuden eli kasvattajien keskinäisen yhteistyön korostaminen kasvatuksen onnistumisen peruspilarina on ekologisen lähestymistavan mukanaan tuomaa kasvatusteoriaa. (Huttunen 1989, 52.) Bronfenbrennerin (1979, 209-210) mukaan mesosysteemin toimivuutta edistävät muun muassa seuraavat tekijät:

- uuteen mikrosysteemiin siirtyminen tapahtuu yhdessä yhden tai useamman tutun henkilön kanssa
- lapseen kohdistuvat odotukset ovat sopusoinnussa keskenään
- mikrosysteemien päämäärien välillä on konsensus
- mikrosysteemien välillä vallitsee avoin, kaksisuuntainen yhteistyö
- yhteistyössä suositaan kirjallisten viestin sijaan henkilökohtaista vuorovaikutusta

Lähiympäristöjä laajempia systeemejä Bronfenbrennerin lähestymistavan mukaan ovat eksosysteemi ja makrosysteemi. Nämä systeemit vaikuttavat lapseen välillisesti aikuisten elämänpiirin kautta sekä laajemmin kulttuuristen ja yhteiskunnallisten tekijöiden kautta. Ympäristöt säätelevät kodin ja päivähoidon kasvatustehtävän toteutumista ja antavat reunaehdot ja puitteet kotien ja päivähoidon kasvatustyölle. (Kankaanranta 1998, 11-12.)

Kankaanrannan (1998) kuviossa (kuvio 1) eksosysteemiin kuuluvat opetussuunnitelmat (ops), kuten päiväkotitoimintaa ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetusta ohjaava esiopetuksen suunnitelma. Näissä suunnitelmissa tulevat esille päivähoitoyksikön kasvatus- ja opetusfilosofia. Makrosysteemiin kuuluvat puolestaan yleiset yhteiskunnalliset asiat, kuten yhteiskunnan päätökset ja yleiset arvostukset, ja toisaalta vanhemman rooliin korostuvat rooliodotukset. Näillä kaikilla on vaikutusta siihen, minkälaiset mahdollisuudet vanhemmilla on toimia kasvattajina, ja minkälaista tukea kasvattajat tuntevat toiminnalleen saavansa. (Kankaanranta 1998, 11-12.)

Tässä kappaleessa kuvattua yksilön kokonaisvaltaista kasvu- ja oppimisprosessia Hujala (1996) on tarkastellut *kontekstuaalisesta* näkökulmasta. Ekologiseen lähestymistapaan

perustuvassa kontekstuaalisen kasvun mallissa lapsi ja hänen kasvuympäristönsä nähdään erottamattomina kasvun lähtökohtina. Lapsen kasvua tarkastellaan niissä arjen tilanteissa, joissa yksilöt toimivat ja oppiminen ja kasvu nähdään sekä aikuisten että lasten keskinäisen yhteistoiminnan tuloksena. Keskeisenä tekijänä lapsen kasvu ja oppimisprosessissa on yhteistyö lapsen elämässä vaikuttavien ja lapselle tärkeiden ihmisten kesken. Laaja-alainen yhteistyö ei kuitenkaan sulje pois lapsikohtaista kasvatusta vaan päämääränä kontekstuaalisessa kasvatusnäkemyksessä onkin löytää tasapaino lapsen ja häntä ympäröivien ympäristöjen välille. (Hujala ym. 1998, 11-14, 24-25.)

Kontekstuaalisessa näkökulmassa lapsilähtöisyys on sisäänrakennettu yhteistyön ajatukseen. Lapsilähtöisyys merkitsee sitä, että jokainen lapsi on arvokas ja arvostettu ja lapsi on itse osa toimintaa, vuorovaikutuksen aktiivinen osapuoli. Lapsi vaikuttaa omalla toiminnallaan kasvuunsa sekä ympäristöönsä ja sen ihmisiin. Kontekstuaalisen kasvun pääteeseinä pidetään:

- lapsi on aktiivinen omassa elinympäristössään
- kasvun ja oppimisen perusta on jokaisen lapsen oma kokemusmaailma
- lapsi vaikuttaa vuorovaikutusprosessissa yhtenä osapuolena
- lapsen kasvun ydin on yhdessä toimiminen. (Hujala 2002, 44-46.)

2.2 Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö – kasvatuskumppanuutta?

Päivähoitolain voimaantulon aikaan 1970-luvulla ja vielä pitkään senkin jälkeen lapset valittiin päivähoitoon sosiaalisin ja taloudellisin perustein. Teollistumisen aikakausi nosti tarpeen järjestää työläisluokan lapsille kodin ulkopuolista hoitoa ja opetusta sekä huolehtia heidän vanhempiensa valistamisesta kasvatuskysymyksissä. Tämä lähtökohta loi oman käytäntönsä perheiden kanssa toteutettavaan yhteistyöhön. (Tauriainen 2000, 37.)

Päivähoidon luonne muuttui 1990-luvulla lainmuutoksen myötä. Päivähoidosta tuli lapsiperheiden subjektiivinen oikeus saada alle kouluikäiselle lapselleen päivähoitopaikka (Laki lasten päivähoidosta 1996, 11a§), jolloin aiemmin päivähoidon järjestämisen syynä olleet sosiaaliset ja taloudelliset tekijät poistuivat. Subjektiivisen

päivähoito-oikeuden myötä päivähoidon asiakaskunta on muuttunut. Päivähoidossa olevien lasten vanhempien koulutaso on noussut ja he ovat aiempaa tottuneempia vaikuttamaan ja osallistumaan. Perheiden kannalta myös kotikasvatuksen edellytykset ovat muuttuneet ympäröivän yhteiskunnan ja elämän reunaehtojen myötä. Nämä tekijät asettavat myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön uudenlaiseen tilanteeseen. (Hujala & Lindberg 1998; Tauriainen 2000, Karila 2005.)

Vuorovaikutus kasvokkain tai välineiden kautta ei kuitenkaan aina ole ongelmatonta. Powell (1989) on määrittänyt vuorovaikutuksen toimivuutta ekologiseen näkemykseen pohjautuvassa sosioekologisessa teoriassaan. Tämän teorian mukaan kodin ja päiväkodin suhde määräytyy sen kulttuurisen ja organisatorisen kontekstin välityksellä, jossa perhe ja päivähoito toimivat. Vuorovaikutuksen toimivuuteen vaikuttavat perheen kulttuuriset arvot, perhe-elämän todellisuus, päivähoidon organisatorinen malli sekä henkilöstön ammatillisuus. Myös Huttusen ja Nivalan (1991) 1990-luvun alkupuolella käynnistynyt lapsen käyttäytyminen ja kasvuympäristö -projekti, osoitti että jo tällöin vanhemmat ja päivähoidon henkilökunta toivoivat lapsen päivähoitokasvatuksen liittyvää yhteistoimintaa, mutta molemmat osapuolet tarkastelevat kasvatuksen järjestämistä omista näkökulmistaan. Projektin kokemusten mukaan ongelmallisena yhteistyössä nähdään vanhemman ja päivähoidon henkilökunnan roolien selkiytymättömyys. Tauriainen (2000) on tutkinut henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsityksiä päiväkodin integroidussa erityisryhmässä ja hänen tutkimuksen mukaan vanhempien näkökulma päiväkodin toiminnasta on usein ulkokohtaista ja muiden mielipiteisiin perustuvaa tietoa. Osa tutkimuksessa mukana olleista vanhemmista näki itsensä joko ulkopuolisena tahona tai ulkopuolelta palveluja käyttävänä kuluttajana. Tauriainen (2000) toteaa, että päiväkodin tulisi ottaa aktiivisempi rooli vanhempien kiinnostuksen herättelyyn lapsensa arkipäivästä ja tiedon jakamiseen päiväkotiarjesta. Vaihtoehtojen esittely, tiedottaminen ja vanhempien tukeminen valintojen tekemisessä kuuluvat päivähoidon ammattilaisten velvollisuuksiin. (Tauriainen 2000, 208−209.)

Vanhempien ja ammattikasvattajien yhteistyötä on tutkinut myös Alasuutari (2003) muun muassa siitä näkökulmasta, onko ammattikasvattajilla valmiuksia ottaa vanhemmat tasavertaisiksi kumppaneiksi arjen työhön. Alasuutari (2003) tulee väitöskirjassaan siihen johtopäätökseen, että tämän ajan vanhemmuuteen ja kasvatukseen kuuluvat olennaisesti kysymykset työnjaosta ja valtasuhteista. Kun näitä

kasvatukseen liittyviä tehtäviä jaetaan perheen ja yhteiskunnallisten kasvattajien kesken, tulisi niistä neuvotella ja keskustella. Nykyaikana lapsuus ei ole pelkästään perhelapsuutta vaan päiväkoti ja koulu liittävät lapset yhä enenevässä määrin muihin yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin ryhmiin. Näin ollen näiden instituutioiden kehitys on muuttanut myös lasten ja nuorten elinympäristöjä. (Alasuutari 2003, 24.)

Yhteistyö vanhempien ja kasvattajien kesken on lapsikeskeistä. Vanhemmuus ja perhe määrittyvät Alasuutarin (2003) tutkimustulosten mukaan yksityisiksi alueiksi, jotka eivät ole yhteiskunnallisten kasvattajien toiminta-aluetta. Lapsi ja hänen toimintansa on ensisijaisesti se yhteinen alue, jonka vanhemmat jakavat kasvattajien kanssa. (Alasuutari 2003, 168.)

2.3 Kasvatuskumppanuuden käsite

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on lapsen tarpeet. Näitä lapsen tarpeita ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Kodin ulkopuolisessa varhaiskasvatuksessa vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua oman lapsensa kohdalla lapsen päiväkotipäivän suunnitteluun ja arviointiin. Näin ollen kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja henkilökunnan erilainen asiantuntemus ja tietämys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2003, 23.)

Gallimoren ym. (1989) määritelmässä kumppanuus on perhelähtöistä ja perheiden odotuksista ja tarpeista lähtevää toimintaa. Keyesin (2002) mukaan kasvatuskumppanuus *(partnership)* määrittyy työtehtävän kautta, ei vapaan valinnan kautta. Opettajat ovat kasvatuskumppanuuden luomisessa avainasemassa ja perheiden mielipiteiden kunnioittaminen ja kaksisuuntainen vuorovaikutus ovat kasvatuskumppanuuden perusta. Myös Foot ym. (2002) ovat todenneet, että kasvatuskumppanuus *(partnership)* ei tarkoita läheistä kumppanuutta vanhempien ja opettajien välillä. Kasvatuskumppanuudessa opettajien tulisi nähdä perheen ensisijaisuus ja jakaa vanhempien kasvatuskokemukset sekä tukea vanhempia ja lapsia

kasvatuksessa. (Foot, Howe, Cheyne, Terras & Rattray 2002, 6-8.) Tast (2003) toteaa, että keskeistä kasvatuskumppanuudessa on lapsen näkeminen osana perheyhteisöään, jolloin lapsen hyvinvointi on riippuvainen perheen hyvinvoinnista. Lisäksi Tast liittää kumppanuuteen myös perheiden verkostoitumisen näkökulman: toimiva perheen ja päivähoidon välinen yhteistyö antaa mahdollisuuden myös perheiden välisten suhteiden luomiseen. Vuorovaikutuksellista kumppanuutta voidaan rakentaa vanhempien vertaisryhmien kautta ja perheet voivat toimia toistensa kasvatuksellisina resursseina.

Alasuutarin (2003) mukaan nykyajan vanhemmat jakavat kasvatusvastuun ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa. Näin ollen perinteisesti toteutettuja vanhemmuuteen ja kotikasvatukseen liittyviä toimintoja suoritetaan aiempaa vähemmän perheessä ja yhä enemmän yhteiskunnallisissa hoito- ja kasvatusinstituutioissa. Näin ollen vanhemmuutta tulisikin tarkastella siitä näkökulmasta, että vanhemmuus toteutuu aina tietyssä ajassa ja paikassa sekä niihin liittyvissä monitahoisissa vuorovaikutussuhteissa. Vanhemmuus on siis dynaaminen ja muuntuva sosiaalinen prosessi, jota ei voida erottaa yhteiskunnan rakenteellisista realiteeteista, kulttuurisista arvoista ja normeista eikä lapsuutta koskevasta kulttuurisesta ymmärryksestä. (Alasuutari 2003, 14.)

Karila (2005) toteaa Lastentarha-lehdessä julkaisemassaan artikkelissaan, että kasvatuskumppanuuden kehittäminen päiväkodissa vaatii olemassa olevan toimintakulttuurin kartoittamista. Minkälaiset ovat yhteistyön muodot ja mitä eri yhteistyötilanteissa vanhempien kanssa oikeastaan tapahtuu? Päiväkodin henkilöstölle on suuri haaste tiedostaa omat uskomuksensa ja ymmärtää niiden heijastuminen arjen vuorovaikutustilanteisiin. Henkilöstön omat arvostukset vaikuttavat siihen keitä vanhempia pidämme sopivina kumppaneina arjen työhön tai siihen millä tavoin arvotamme vanhempien kasvatuskäsityksiä. Myös vanhempien tulkinnat kasvatuskumppanuudesta ovat vaihtelevia ja erityisesti siinä, miten vanhemmat ovat valmiita rakentamaan kasvatuskumppanuutta päivähoidon henkilöstön kanssa. Näin ollen erilaisten vanhempien kanssa syntyy erilaisia kumppanuussuhteita ja henkilöstön yksi keskeinen osaamishaaste onkin vanhempien ”kumppanuusvalmiuden” tunnistaminen. (Karila 2005, 48-49.)

2.4 Kasvatuskumppanuuden sisältöjä

Kasvatuskumppanuuden lähtökohdaksi muodostuu perheen ja perheen ulkopuolisen varhaiskasvatuksen voimavarojen yhdistäminen. Vanhempien voimavaroiksi katsotaan oman lapsen tuntemus ja yksilölliset kasvatustavoitteet. Päivähoidon ammattilaisten voimavarana ovat taas kasvatuksen ammattitaito sekä tieto yleisistä varhaiskasvatuksen tavoitteista. (Brotherus ym. 1990, 77.) Kasvatuskumppanuus perustuu siis vuorovaikutukseen, jossa kaikki osapuolet voivat olla sekä antajan että saajan roolissa.

Vastavuoroinen, syvällinen kasvatuskumppanuus perustuu vuorovaikutukseen, jossa kumpikin osapuoli tulee kuulluksi. Tätä kuulluksi tulemisen ideaa on mahdollista toteuttaa aidosti *dialogissa*, koska siihen osallistuvilla on halu ymmärtää toisia sekä halua osallistua ja sitoutua vuorovaikutukseen. (Aarnio & Enqvist 2002, 17.) Kommunikaatio-suhteiden kaksitahoisuutta pohtinut filosofi Martin Buber (1993) toteaa, että dialogisuudessa on kyse ihmisten välisestä suhteesta, jossa kaksi yksilöä kohtaa toisensa kokonaisvaltaisina ihmisinä. Buber (1993) korosti ihmisten välistä tasavertaisuutta ja purki ihmisten luontaista taipumusta toisten ihmisten esineellistämiseen. Aarnio ja Enqvist (2002,14) ovat määritelleet dialogin ihmisten tasavertaiseksi osallistumiseksi yhdessä ajattelemiseen ja perehtymiseen johonkin asiaan tai toimintaan. Tasavertaisessa osallistumisessa jokaisella osallistujalla on samanlainen oikeus ja arvo olla mukana dialogissa. Tällaisen avoimen ja toista kunnioittavan keskusteluyhteyden muodostuminen voidaan katsoa kasvatuskumppanuuden perustaksi.

Uudenlainen näkemys vanhempien asiantuntemuksesta ja mukanaolosta omaa lastaan koskevissa asioissa on tuonut myös lisää menetelmiä perheen ja päiväkodin yhteistyön vahvistamiseksi. Vapaamuotoinen yhdessäolo ja vanhempien osallistuminen päivähoidon toimintaan sekä suunnitteluun ovat lisääntyneet varhaiskasvatuksessa. (Puroila 1996; Tauriainen 2000.) Yhteistyön orientaationa tulevaisuudessa nähdään kumppanuuden myötä usein osallistuminen, vaikuttaminen ja päivähoidon kehittäminen (Hujala-Huttunen & Nivala 1996, 39).

Jo 90-luvun loppupuolella Välimäki (1998, 216-217) ennakoi, että vanhempien rooli vaikuttajina ja innovoijina lisääntynee päivähoitojärjestelyissä. Mattilan (2000) pro gradu –tutkielmassa tulevaisuuden visiona nähtiin myös yhteistyön laajeneminen ja

verkottuminen. Tällöin asiantuntijat arvioivat, että sosiaali- ja terveysalan eräs tulevaisuuden osaamisalue on teknologinen osaaminen. Päivähoidon henkilöstö tarvitsee uutta teknologiaa erityisesti yhteyksien ylläpidossa ja tiedon hankinnassa. (Mattila 2000, 80.)

2.5 Teknologia osana ekologista lähetymistapaa

Bruce ja Hogan (1998) toteavat, että ekologisessa lähestymistavassa myös teknologia pyritään näkemään yhtenä laajempaan systeemiin vaikuttavana osana. Ekologisessa viitekehyksessä tätä kutsutaan nimellä informaatioekologia. Informaatioekologia painottaa viestinnän yhteisöllisyyttä. Nardin ja O'Dayn (1999) mukaan teknologian avulla kehitetty oppimisympäristö voi tarjota monitasoisia käyttömahdollisuuksia ja se voi myös laajentaa lähiympäristöä antamalla mahdollisuuden olla yhteydessä muihin ihmisiin. (Kankaanranta 2002, 45-46.) Myös Ojalan ja Siekkisen (1997) mukaan tietotekniikan avulla opettajat ja kasvattajat voivat olla yhteydessä toisiin ihmisiin, heidän ideoihinsa ja ajatuksiin tavoilla, joita aikaisemmin ei voitu edes kuvitella. Tietotekniikka tarjoaa Internetin ja Word Wide Web –järjestelmien kautta runsaasti ajankohtaista ja laadukasta informaatiota toiminnan kehittämiseen varhaiskasvatuksessa. Tämänkaltainen mahdollisuus on tärkeä erityisesti syrjäseuduilla työskenteleville päiväkotien opettajille ja kasvattajille, joille tietoliikenneyhteydet mahdollistavat tasavertaisen mahdollisuuden saada informaatioverkossa liikkuvaa tietoa. (Ojala & Siekkinen 1997, 153.)

Nardi ja O'Day (1999) ovat todenneet, että teknologia näyttäytyy erilaisina eri ihmisille ja näiden näkökulmien erilaisuus tulisi ottaa huomioon, kun tehdään päätöksiä ottaa käyttöön uusia teknologisia ratkaisuja oppimisympäristöissä. Teknologisen muutoksen prosessi vaati kaikilta ekologisen systeemin jäseniltä osallistumista ja tutustumista kyseiseen teknologiaan. (Kankaanranta 2002, 47.) Ojala ja Siekkinen (1997, 155) pitävätkin keskeisenä tekijänä teknologian käytön myönteisiin tuloksiin laadullista ja monipuolista tietokoneohjelmiston valintaa ja sen mielekästä soveltamista muuhun pedagogiseen toimintaan sekä opettajien spesifiä pedagogis-teknistä perus- ja täydennyskoulutusta.

2.6 Yhteenveto

Lapsen kehitys rakentuu päivittäisistä toiminta- ja vuorovaikutustilanteista, joissa hän on mukana. Nämä arkipäivän toimintatilanteet luovat lapselle parhaan kasvupaikan. Ekologisen lähestymistavan lähtökohtana on tarkastella lapsen, perheen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta. Lähestymistavan mukaan tätä vuorovaikutusta on neljällä eri tasolla (mikro-, meso-, ekso- ja makrotaso), joista jokainen vaikuttaa lapseen ja perheeseen omalla tavallaan. Suoria vaikutuksia lapsi saa ennen kaikkea omasta perheestään, mutta myös päivähoidosta, koulusta tai harrastusten parista. Lähiympäristöjä laajempia, lapsen elämään epäsuorasti vaikuttavia asioita, ovat muun muassa erilaiset opetussuunnitelmat, kuntatason päätökset tai lainsäädännölliset päätökset.

Sekä ekologinen lähestymistapa että perheen ja päiväkodin välistä yhteistyötä kuvaava kasvatuskumppanuus -käsite painottavat vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kasvu- ja oppimisympäristöjen välillä. Ekologisesta lähestymistavasta ja kasvatus-kumppanuudesta on löydettävissä merkittäviä yhteneväisiä piirteitä. Ensinnäkin sekä ekologisen lähestymistavan että kasvatuskumppanuuden lähtökohtana ovat lapsen tarpeet, toiseksi vanhempien ja ammattikasvattajien välinen tasavertainen ja vastavuoroinen vuorovaikutus, kolmanneksi yksilöllinen ja perhekohtainen tarkastelu sekä neljänneksi ajallinen ulottuvuus. Seuraavassa kuviossa (kuvio 2) havainnollistetaan kasvatuskumppanuuden lähtökohtia varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

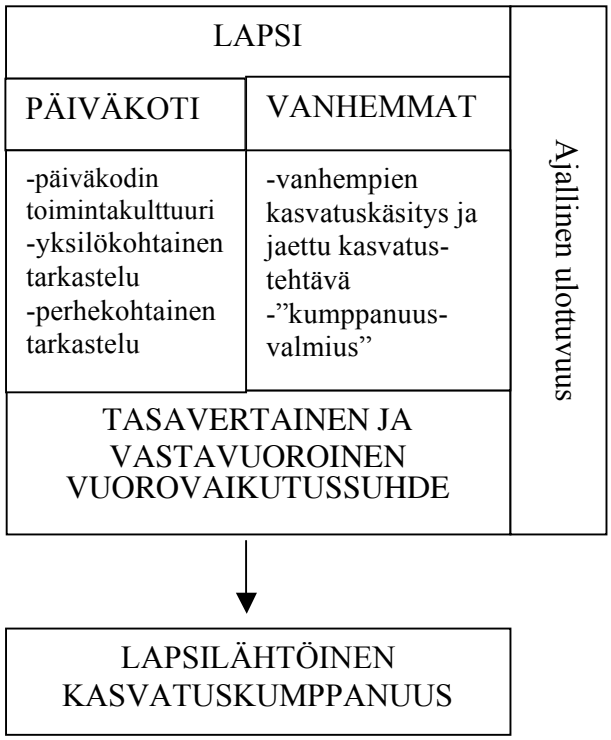

KUVIO 2 Kasvatuskumppanuuden lähtökohtia

Lapsi on siis kaiken lähtökohta ja lapsella itsellään on aktiivinen rooli kasvu- ja oppimisympäristönsä rakentamisessa. Lapsen kehitykseen vaikuttaa vanhempien ja ammattikasvattajien välinen vuorovaikutuksellinen suhde, se miten ammattikasvattajat ottavat vanhemman tiedot lapsesta vähintäänkin tasavertaiseksi tiedoksi asiantuntijaoletustensa kanssa. Ammattilaiselle tärkeintä on ymmärrys jostakin asiasta, ei välttämättä asian hyväksyminen. Lapsen yksilöllinen sekä perhekohtainen tarkastelu tarkoittaa sitä, että vaikka jotkut vaikutukset (esim. opetussuunnitelmat tai yhteiskunnalliset asenteet) ovat yhteisiä kaikille, niin siitä huolimatta vaikutus saattaa näyttäytyä erilailla eri yksilöille tai perheille. Näin ollen jokainen lapsi ja perhe tulisi saada ammattikasvattajilta yksilöllistä kohtelua. Vanhemmille kasvatuskumppanuuden rakentuminen tarkoittaa lapsen kasvatusvastuun jakamista sekä niin sanotun kumppanuusvalmiuden tunnistamista. Ajan kuluessa tietyt tapahtumat vaativat muutosta niin yksilössä kuin ympäristössäkin. Se, kuinka hyvin ammattikasvattajat ja vanhemmat yhteistyössä tukevat lasta muutoksessa ja keskustelevat päämääristä ja lapseen kohdistuvista odotuksista, vaikuttaa siihen kuinka nämä muutokset vaikuttavat lapsen kehitykseen.

Nyky-yhteiskunnassa lapsen jokapäiväiseen ympäristöön sisältyy tieto- ja viestintätekniikka erilaisine sovelluksineen. Ekologisessa viitekehyksessä tätä kutsutaan informaatioekologiaksi. Informaatioekologiassa olennaista on teknologian jatkuva muuttuminen ja kehittyminen sekä se, miten yksilöt tiedostavat, ymmärtävät ja arvostavat sitä systeemissään. Teknologia onkin tuonut uusia mahdollisuuksia mikrosysteemien väliselle yhteistyölle.

3 PORTFOLIOSTA DIGITAALISEEN KASVUN KANSIOON

Tietotekniikka mahdollistaa vuorovaikutuksen paikasta ja ajasta riippumatta ja sen avulla voidaan laajentaa vuorovaikutusta lapsen lähipiirin, muun muassa perheestä erossa asuvan vanhemman, isovanhempien, kummien ja muiden sukulaisten välille. On myös ennakoitavissa, että yhä enenevässä määrin tiedonhankinnassa kehitetään uusia keinoja lapsen oppimisen ja kehittymisen seurantaan ja arviointiin. Yksi näistä keinoista varhaiskasvatuksessa on ollut ottaa käyttöön portfoliot, jotka kuvaavat lapsen kasvun ja oppimisen sekä lapsen kasvuympäristöjen monimuotoisuutta.

Portfolio voidaan määritellä lapsen omaksi "arvopaperisalkuksi", työkansioksi, tai näytekansioksi, joka voi sisältää yksilöllisiä tai yhteistoiminnallisesti toteutettuja töitä (Pollari 1994, 51). Paulsonin ym. (1991, 60) määritelmän mukaan portfolio on *"oppijan työstään muodostama tarkoituksellinen kokoelma, joka esittelee oppijan yrittämistä, edistymistä ja saavutuksia yhdellä tai useammalla alueelle. Kokoelmasta tulee käydä ilmi se, miten oppija on osallistunut sisältöjen valintaan, millä perusteella valintoja on tehty, miten tuotoksia arvioidaan sekä miten oppija on itse pohtinut työtään".* Tauben (2000) mukaan portfolio on *"varteenotettava mahdollisuus lähestyä oppijan kasvua ja kehittymistä. Portfolio edustaa hetkeä tekijänsä elämässä ja on tuon hetken tutkimista. Portfolio tarjoaa retkiä omiin elettyihin kokemuksiin, paikkoihin, joissa olemme ne eläneet."*

Portfolioita voidaan käyttää monella tavalla ja yhteistä portfolioiden eri määrittelyjen perusteissa on lapsen oma osallistuminen ja perustelut töiden valinnoille. Näin ollen portfolio ei ole kaikenkattava kokoelma lapsen töitä, vaan merkittävää siinä on valinta

ja reflektointi. (Paulson, ym. 1992, 60.) Portfolion muodon määrittelee pitkälti sen toiminnan tarkoitus. Ei ole olemassa yhtä ainoata oikeata mallia, vaan portfolion tarkoitus, tekijä ja tilanne määrittävät sen sisältöä, muotoa ja toteutusta. Portfoliot ovat yksilöllisiä, erilaisia ja usein niiden käyttötarkoitukset menevät limittäin. (Heikkinen 2002, 117; Niikko 2000, 58.)

Portfoliota voidaan käyttää edustamisen tai niin sanotusti pätevöitymisen välineenä, lapsilla esimerkiksi esittelykansiona osaamisestaan tulevaan kouluun ja aikuisilla viran tai työpaikan hakemiseen. Toiseksi sitä voidaan käyttää oppimisen ja itsearvioinnin välineenä, jolloin portfolio sisältää töitä, joita lapsi pitää parhaimpinaan ja joka esittelee lapsen edistymistä ja saavutuksia. Kolmanneksi portfolio voidaan nähdä kasvun ja ennen kaikkea itsetuntemuksen rakentumisen välineenä, jossa nähtävissä on lapsen monimuotoinen ja rikas kokemusmaailma, joka perustuu yksilön uudelle kasvulla ja oppimiselle. (Heikkinen 2002, 117; Niikko 2000, 58.)

3.1 Portfolion sisältö

Portfolion sisältö vaihtelee ajan, tarkoituksen ja arvioitsijan mukaan. Parhaimmillaan se sisältää lapsen itsearvioinnin ja tuo esiin lapsen yksilölliset vahvuudet. Portfolion sisältämät työt voivat olla tekstejä, piirroksia, kaavioita, laskuja, äänitteitä tai vaikkapa käsitöitä, raportteja, päiväkirjamerkintöjä, muistiinpanoja, valokuvia, listoja ja niin edelleen. Päiväkotilapsen portfoliossa on muun muassa lasten päiväkodissa tekemiä töitä ja tehtäviä. (Pollari 1994, 57.) Nämä sisällöt kuvaavat samalla myös päiväkodin toimintaa. Portfolion erilaisiin töihin ja tehtäviin liittyen voidaan tarkastella esimerkiksi miten lapsen kuvallinen ilmaisu on kehittynyt tietyllä aikavälillä. Sisällöissä kuvataan usein myös päiväkodissa tapahtuneita juhlia tai retkiä, joissa kerrotaan miksi juhlittiin ja minkälaista tapahtumassa oli. Lapsen toimintaa päiväkodissa kuvataan esimerkiksi sillä mitä lapsi tekee, leikkii, oppii ja mistä lapsi on kiinnostunut päiväkodissa. (Kankaanranta 1998, 76-77.)

Konkreetilta muodoltaan portfolio voi olla mappi, vihko, salkku, laatikko, tietokonelevyke, kuvakokoelma, videokasetti, äänite tai näiden yhdistelmä. Tärkeintä ei

kuitenkaan ole portfolion muoto vaan se miten portfolion tekijä on käynyt läpi opiskelujakson tehtävät, arvioinut niiden sisältöä ja tehnyt valintoja ja pohtinut valintojensa syitä ja seurauksia. Näin ollen keskeisintä portfoliossa on pikemminkin reflektiivinen, oppimista ja itsetuntemusta syventävä prosessi. (Linnakylä 1994, 11.)

Portfolioon töitä voi valita lapsi itse, opettaja tai vanhemmat. Opettajan ja vanhemman tulee aina miettiä, miksi hän on valinnut jonkun tietyn työn lapsen portfolioon, mitä se on opettanut lapselle ja millainen tuotos lopulta on. Perustelut valinnoille tulisi aina tehdä näkyväksi. (Ellmin 1999, 29.)

1980–luvun lopulta lähtien muun muassa Pohjois-Amerikassa, Englannissa, Australiassa sekä Uudessa Seelannissa alettiin kehittämään portfolioita oppimisen ja arvioinnin välineeksi. Näistä on olemassa lukuisia yksittäisiä luokka- ja koulukohtaisia kokeiluja. (Esim. Ackers 1994; Adams 1989; Clemmons 1993; Paulson ym. 1992.) Portfolioita sovelletaan kunkin toimintaympäristön (päiväkoti, koulu, opetusryhmä) opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Näin ollen portfolioilla ei ole varsinaisesti olemassa yhtenäistä normistoa. Portfolioiden liian yksiselitteinen määrittely toisaalta vaikeuttaa toimintaa, mutta samalla antaa mahdollisuuden soveltaa kasvun kansioita oppimisen ja arvioinnin välineenä erilaisissa oppimisympäristöissä ja erilaisiin tarkoituksiin. (Gottlieb 1995, 12-14).

3.2 Portfolion merkitys ja tehtävä

Portfolioille on määritelty useita merkityksiä ja tehtäviä. Ennen kaikkea portfolion tulisi antaa tekijälleen kokonaisvaltainen kuva omasta kasvustaan ja oppimisestaan. Portfolion yhtenä tärkeänä tavoitteena on lapsen itsetuntemuksen lisääminen. Toiminnan ja oppimisen dokumentointi auttavat lasta havainnollistamaan omaa oppimistaan ja työskentelyään. Lapsi oppii näkemään, että oppiminen on jatkuva prosessi, jolle on tunnusomaista keksiminen, löytäminen ja muutokset. Kokeilemisen arvokkuus, omat päätökset ja mitä niistä seuraa tulevat lapselle näkyväksi portfolion avulla. (Linnakylä 1994, 13-14.) Portfolion kautta niin kutsuttu hiljainen tieto voidaan saada näkyväksi ja tiedostetuksi tiedoksi. On luonnollista, että portfolio muuttuu

toiminnan myötä ja sitä voidaan muokata kaiken aikaa. Parhaimmillaan portfoliossa näkyy ikään kuin kertomus menneisyydestä nykyisyyteen ja se myös antaa suuntaviivoja tulevalle. (Niikko 2000, 50-63; Paulson ym. 1991, 60.)

Portfoliotoiminnan aloittamisen keskeisinä alueina nähdään olevan portfoliotoiminnan perusteet ja tavoitteenasettelu, dokumenttien kerääminen ja valikointi, toiminnan toteuttaminen, syventäminen sekä arviointi. Arvioinnin ja palautteen myötä portfolion tekijä arvioi tavoitteiden toteumista sekä muokkaa niitä tarpeen vaatiessa. Tämä jälkeen portfolioon kerätään ja valikoidaan lisää aineistoa. (Niikko 2000; 10.) Vukelichin ja Roenin (1997) tutkimuksessa opettajien portfoliotoiminnasta tuli esille, että portfolion tekijä tarvitsee pitkän ajan toimintatavan omaksumiseen. Tutkimuksessa toiminnan alussa opettajat näkivät portfolion lähinnä tuotoksena ja vasta kolmen vuoden toiminnan jälkeen opettajat asettivat tavoitteeksi kasvuprosessin kuvaamisen. (Niikko 2000, 16.)

Vanhemmille portfolio antaa mahdollisuuden seurata lapsen edistymistä. Lapsen erilaisiin tehtäviin tutustuminen ja tehtävien arviointi antavat vanhemmille kuvan lapsensa taitojen ja tietojen tasosta, mielenkiinnon kohteista, tavoitteiden asettelusta ja oppimisesta. (Linnakylä 1994, 15.) Ritchien (1991) mukaan vanhempien aktiivinen osallistuminen ja sitoutuminen portfolion tekemiseen ovat olennaisia tekijöitä arvioitaessa lapsen portfolioita. Vanhempien osallisuus portfoliossa ei tarkoita ainoastaan sitä, että vanhemmat saavat tietoa lapsen edistymisestä vaan yhteistyö edellyttää eri osapuolten monipuolista ja järkevää osuutta toiminnassa ja arvioinnissa. (Kankaanranta 1998, 66.) Vanhempien osallistumistapoja lapsen portfolion tekemiseen Ritchien (1991) mukaan voivat olla seuraavanlaisia (Kankaanranta 1998, 66):

- töiden valinta yhdessä lapsen kanssa portfolioon
- vanhempainkeskustelut opettajan kanssa lapsen edistymisestä
- lapsen, vanhempien ja opettajan yhteisen arviointikeskustelun liittäminen portfolioon
- muu yhteistyö vanhempien kanssa

Opettajille portfoliotoiminnan lähtökohtana on olla lähinnä ohjaajan roolissa. Opettajalla tulee olla kokonaisnäkemys portfoliotoiminnasta ja hän tarvitsee aikaa työskentelyprosessin suunnitteluun. Portfoliotoiminnassa opettajan tehtävänä on toimia lapsen kasvun ja oppimisen tukijana, eikä asettua lapsen ulkopuoliseksi arvioijaksi.

Opettajalta portfoliotoiminta vaatii kekseliäisyyttä ja rohkeutta, organisaatiotaitoja, aikaa, vastuuta ja vakavaa paneutumista sekä sitoutumista työskentelyyn. Opettajan tulee sallia lapselle vapaus ja päätöksenteko-oikeus materiaalien keräämisessä ja valitsemisessa, koska kullakin lapsella on erilaisia tarpeita ja kiinnostuksen kohteita. (Niikko 2000, 102-104.) Opettajalla pitäisi olla herkkyyttä kuunnella ja ymmärtää pientä lasta ja tukea tämän kasvua. Lapsen portfolion avulla opettajalle avautuu lapsen maailma ja ajattelutavat. Parhaimmillaan portfoliot tarjoavat opettajalle mahdollisuuden arvioida myös omia toimintatapoja ja päiväkotiryhmän toimintaa. (Kankaanranta 1998, 110-111.)

Suomessa portfolioita koskevia tutkimuksia on ilmestynyt erityisesti 1990 –luvun loppupuolella. Tämä osoittaa sen, että tutkimuksellinen intressi on lisääntynyt portfoliotoiminnan kehittämistä kohtaan. Raportteja erilaisista portfoliokokeiluista on suhteellisen paljon ja useimmat kokeilut liittyvät portfoliotoiminnan kehittämiseen opettajien ja tutkijoiden yhteistyöhankkeissa, kuten Kankaanrannan (1998) tutkimus kasvun kansioista siltana päiväkodista kouluun, Linnakylän (1996) tutkimus kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisten kirjoittamisen portfolioista ja Pollarin (1994) portfoliokokeilu lukion englanninkielen opiskelussa. (Kankaanranta 1998, 2002, ; Linnakylä ym. 1996; Pollari ym. 1996; Pollari 1998.) Yksi portfoliotoimintaa kehittävä ja tutkiva kotimainen tutkimushanke, joka keskittyi digitaalisiin portfolioihin oli CATO -projektiin (Communication and collaboration through networking and multimedia portfolios) liittyvä hanke. Tässä hankkeessa tarkasteltiin muun muassa digitaalisia portfolioita pedagogisen asiantuntijuuden kehittämisessä (Kankaanranta & Linnakylä 1999).

Portfoliotoimintaa koskevat tutkimukset ovat olleet pääosin tapauskohtaisia toimintatutkimuksia, sillä portfoliotoiminta on aina sidoksissa kontekstiinsa kuten oppimisympäristöön ja opetussuunnitelmaan. Näin ollen tutkimustuloksia ei voida yleistää sellaisenaan, mutta toisaalta ne antavat monipuolisen ja kattavan kuvan portfolion erilaisista mahdollisuuksista. (Esim. Linnakylä ym. 1994; Kankaanranta 1998, 2002; Kankaanranta ym. 1999; Pollari 1996, 1998).

Kankaanranta (2001) näkee, että paperiperustaisen portfolion keskeisenä puutteena on tiedon välittymisen, jaettavuuden ja saavutettavuuden ongelmat. Myös paperiperustaisen portfolion säilyttäminen ja materiaalien hallinta usean vuoden ajalta ovat nousseet opettajien keskeiseksi huolenaiheiksi. Näihin ongelmiin on etsitty

ratkaisua jo 1990-luvun puolivälissä laatimalla portfolioita tietoteknologian keinoin muun muassa tallentamalla portfolioita tietokonelevykkeille. (Hewitt 1995, 74; Kankaanranta 2001, 99.) Tietoverkkojen käytön laajentumisen myötä ovat digitaaliseen muotoon tallennetut portfoliot yleistyneet. Näiden digitaalisten portfolioiden kehittäminen on luonut uusia mahdollisuuksia muun muassa asiantuntijatiedon kommunikoitavuuteen ja saatavuuden edistämiseen. (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 3.)

Kuten aikaisemmin todettiin suomalaisessa varhaiskasvatuksessa portfoliotoimintaa on kokeiltu jo 1990-luvun puolivälistä alkaen ja niitä on kehitelty päiväkodeissa lasten kasvun kansioina (Kankaanranta 1998). Näin ollen tästä eteenpäin portfolioista käytetään tässä tutkimuksessa nimitystä kasvun kansio, koska niiden tarkoitus on ensisijaisesti osoittaa lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä päiväkotiaikana.

3.3 Digitaalinen kasvun kansio

Perinteisten paperisten kasvun kansioiden rinnalle ovat tulleet erilaiset digitaaliset sovellukset kasvun kansioista, erityisesti verkossa olevat kasvun kansiot. Digitaalinen kasvun kansion ei eroa perinteisestä kasvun kansion tarkoituksesta ja tavoitteista, mutta sen kautta voidaan tarjota parempia mahdollisuuksia tiedon välittymisen, jaettavuuden, saatavuuden ja säilymisen suhteen. Digitaalinen kasvun kansio sisältää osin samanlaista tietoa kuin paperiperustainen kasvun kansio, mutta sen sisältö kootaan multimedian eri keinoin. Muun muassa grafiikka, äänet, videot ja linkit tarjoavat monia mahdollisuuksia oman oppimisen ja kehityksen laaja-alaiseen esilletuomiseen. Tietotekniikan avulla työstettyä kasvun kansiota kutsutaan muun muassa ePortfolioksi, multimediaportfolioksi, verkkoportfolioksi, elektroniseksi portfolioksi tai digitaaliseksi portfolioksi. (Kankaanranta 2001, 99.)

Digitaalisen kasvun kansion julkaiseminen verkossa on ehkä yleisin digitaalisen kasvun kansion julkaisutapa. Digitaaliset kasvun kansiot voidaan työstää samoilla ohjelmilla kuin www -sivutkin kuten tekstinkäsittelyeditoreilla (Notepad) tai wysiwyg –tyyppisillä (What You See Is What You Get) editoreilla (FrontPage, DreamWeaver). Digitaalisten

kasvun kansioiden koostamiseen on myös kehitelty erilaisia ohjelmistoja, jotka sisältävät valmiita pohjia, joihin käyttäjä voi liittää haluamiaan työnäytteitä. Digitaalisissa kasvun kansio -ohjelmistoissa on pyritty erityisesti käyttäjäystävällisyyteen muokkaamalla ohjelmat mahdollisimman helppokäyttöisiksi. Usein helppokäyttöisyyden kustannuksella on kuitenkin jouduttu luopumaan mahdollisuuksista vaikuttaa kasvun kansion rakenteeseen ja ulkonäköön. (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 230-231.)

Digitaalisen kasvun kansion rakenne voi olla joko lineaarinen tai non-lineaarinen. Lineaariseksi rakennetussa kasvun kansiossa lukija etenee järjestyksessä alusta loppuun kasvun kansion sivuilla. Non-lineaarisessa mallissa lukija pystyy valitsemaan oman tapansa edetä sivustossa. Lineaarinen malli muistuttaa yhtä pitkää sivua, kun taas non-lineaarinen malli koostuu useista päällekkäisistä sivuista. Digitaalisen kasvun kansion aloittaa yleensä esittelysivu, jossa tekijä esittäytyy. Siinä kerrotaan miksi kasvun kansio on laadittu sekä jäsennetään kansion sisältöä. Esittelysivun kautta päästään varsinaisiin kasvun kansion sisältöihin. Kukin sisältöalue voi sisältää oman pääsivun, josta voi edetä pidemmälle aiheeseen. (Jouttimäki ym. 2003.) Kuten perinteisempiäkin kasvun kansioita, myös digitaalisia kasvun kansioita kootaan käyttötarkoituksen ja oletetun käyttäjäkunnan mukaan. (Kankaanranta & Linnakylä 1999, 4.)

3.3.1 Digitaalisen kasvun kansion tehtäviä varhaiskasvatusympäristöissä

Digitaalinen kasvun kansio voi sisältää parhaimmillaan aitoja ja elämänläheisiä näytteitä tekijänsä yksilöllisestä osaamisesta, mutta myös hänen toiminnastaan ryhmän jäsenenä. Digitaalisessa kasvun kansiossa voidaan kuvata myös koko ryhmän hankkeita ja projekteja. Esillä oleviin töihin liittyvät arvioinnit ja reflektiiviset pohdinnat osoittavat tekijänsä oppimis- ja opetuskokemuksia. Dokumentoinnilla voidaan ilmentää myös ajallista ulottuvuutta seuraamalla lapsen kasvua ja oppimista tai koko päiväkodin kehittämistyötä. (Kankaanranta 2001, 102.)

Kankaanranta (2001, 2002) on tutkinut digitaalisten kasvun kansioiden soveltumista suomalaiseen varhaiskasvatukseen ja alkuopetukseen Suomen Akatemian rahoittamassa Tiedon tutkimusohjelmaan liittyvässä toimintatutkimuksessa vuodesta 1998 alkaen. Tutkimuksessa nousi esille digitaaliselle kasvun kansiotoiminnalle tiettyjä tehtäviä,

joista tyypillisimpiä tehtäviä olivat muun muassa tiedon välittäminen eri tahoille, päiväkodin tai koulun työskentelyn esittely ja seuranta, vanhempien osallisuuden lisääminen, yhteistoiminnan kehittäminen esi- ja alkuopetuksen välillä, uusien ajatusten välittäminen ja alan asioista keskustelu internetin välityksellä sekä opettajien oman työn itsearviointi ja kehittäminen. Toimintatutkimuksessa esille tuli myös se, että kasvun kansiot oli suunnattu kaikille niille tahoille, jotka olivat kiinnostuneita varhaiskasvatuksesta. Keskeisimmiksi tahoiksi muodostuivat vanhemmat, toiset päiväkodit ja koulut. Tietoa toivottiin välittyvän myös näiden tahojen lisäksi tulevaisuuden asiakasperheille sekä kunnalliselle päätöksentekijöille. (Kankaanranta 2001, 104; 2002.)

3.3.2 Digitaalisen kasvun kansion suunnittelu ja sisältö

Digitaalisen kasvun kansion suunnittelussa on otettava huomioon erilaisia näkökulmia. Näitä näkökulmia ovat muun muassa uudentyppisen teknologian käyttöönotto ja soveltuminen erilaisiin varhaiskasvatuksen kulttuureihin, tietoteknisten resurssien saatavuus, verkkoyhteyksien ja ohjelmien saatavuus sekä tietoteknisten taitojen ongelmat. Opettajille ja lapsille digitaaliset kasvun kansiot voivat olla välineitä teknologian oppimiseen. (Kankaanranta 2001, 103.)

Digitaalisen kasvun kansion kokoamisessa ja käytössä tulisi kartoittaa opettajien kyvyt ja taidot käyttää työssään tietotekniikkaa. Ensinnäkin minkälaiset tietotekniset välineet päiväkodilla tai koululla on käytössä (muun muassa tietokoneiden määrä, tulostin, skanneri, digitaalikamera), toiseksi minkälaiset tietotekniset käyttötaidot opettajilla on ja kolmanneksi opettajien motivaatio käyttää tietotekniikkaa hyväksi työssään. (Kankaanranta 2002, 103-108.) Digitaalisen kasvun kansion suunnittelussa on tärkeää nähdä se, että teknologia on ennen kaikkea tukena ja vahvistuksena sille tiedolle mitä kasvun kansion laatija haluaa sen välityksellä jakaa. Päätavoitteena on käyttää digitaalista kasvun kansiota varhaiskasvatuksen kehittämiseen. (Kankaanranta 2001, 103.)

Digitaalisen kasvun kansion sisältönä voi muun muassa olla esittely lapsen erilaisista taidoista, kuten käden taidoista tai suullisista taidosta, kuten laulamisesta tai lukemisesta. Digitaaliseen kasvun kansioon voi skannata lapsen piirustuksia, valokuvia

tai näytteitä kirjoitetusta tekstistä ja sieltä voi löytyä myös lapsesta tallennettua liikkuvaa kuvaa ja ääntä. Digitaalinen kasvun kansio voi sisältää suoria linkkejä esimerkiksi lasta kiinnostaville aihealueiden sivustoille. (Jouttimäki ym. 2003.) Digitaalisessa muodossa olevaan kasvun kansioon voidaan helposti lisätä uusia osia sekä muokata vanhoja dokumentteja. Tiedon helppo ja nopea siirrettävyys sekä monimuotoisempi ja laaja-alaisempi asiantuntijuuden jakaminen ovat digitaalisen kasvun kansion etuja. (Kankaanranta 2001, 99.)

3.3.3 Digitaalisen kasvun kansion edut ja haitat

Digitaalisuus luo uusia mahdollisuuksia kasvun kansion koostamiseen, päivittämiseen sekä jakamiseen. Digitaalisen kasvun kansioiden eduiksi asiantuntijuuden kuvaamisessa ja arvioimisessa ollaan nähty seuraavia piirteitä (mm. Kankaanranta 2001, 101; Kankaanranta 2002; Kankaanranta & Linnakylä 1999, 231; Meisalo, Sutinen & Tarhio 2000, 255):

- lasten ja opettajien monipuolisempi osaamisen näkyväksi tekeminen ja dokumentointi multimedian keinoin
- virtuaaliteknolgian hyödyntäminen asiantuntijuuden osoittamisessa
- kokonaisvaltaisen kuvan muodostuminen varhaiskasvatusympäristöstä tuoden samalla esille erilaisia toimintoja ja pedagogisia käytänteitä
- kasvun kansio –prosessin helppo hallinta: arkistoinnin, osien kopioinnin, esittämisen ja jakelun kätevyys
- eri aikakausina tehtyjen digitaalisten kasvun kansioiden linkittämisen ja sisältöjen jatkuvan päivittämisen helppous
- yhteistyön ja sen tulosten monipuolinen esilletuonti hypertekstin keinoin
- interaktiivisuus, kommunikoinnin monipuolisuus ja yhteistyön mahdollisuudet verkottuneiden tietokoneiden välityksellä
- mahdollisuus osoittaa tietoteknologinen osaaminen.

Digitaaliseen muotoon tallennetuissa kasvun kansioissa olennaista on mahdollisuus uudenlaiseen monipuoliseen sisältöjen esittelyyn. Uudentyyppisen teknologian käyttöönotossa tulisi kyetä hyödyntämään multimedian ja teknologian avaamia uudenlaisia mahdollisuuksia, kuten videokuvaa ja ääntä. (Jouttimäki ym. 2003.)

Kankaanrannan (2001, 2002) mukaan digitaaliset kasvun kansiot lisäävät mahdollisuuksia varhaiskasvatusympäristöjen arkipäivän työskentelyn avaamiselle eri tahoille omassa lähipiirissä, mutta myös alueellisesti, kansallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä täten laajentavat varhaiskasvatuksen arvostusta ja tunnettavuutta. Dokumenttien multimediaominaisuudet voivat antaa kokoajastaan entistä kokonaisvaltaisemman, rikkaamman ja todellisemman kuvan. (Kankaanranta 2001, 102; 2002.)

Digitaalisten kasvun kansioiden tavoitettavuus verkottuneiden tietokoneiden välityksellä antaa mahdollisuuden palautteen antoon sekä vastavuoroiseen keskusteluun tai yhteisten ongelmien ratkaisemiseen ajasta ja paikasta riippumatta. Digitaaliset kasvun kansiot voivat toimia myös tiedonlähteinä ja vuorovaikutuksen mahdollistajina muun muassa opettajien ja vanhempien välillä. Digitaalisen kasvun kansion avulla myös päätöksentekijät saavat tietoa päiväkodissa tapahtuvasta työskentelystä, opetuksesta ja oppimisesta. (Kankaanranta 2001, 102.)

Vaikka digitaalinen kasvun kansio tarjoaa monia etuja verrattuna perinteiseen kasvun kansioon, vaatii se laatijaltaan muun muassa tietotekniikan perustaitoja. Myös pedagogisen ja teknisen ohjauksen tarve on jatkuvaa laadittaessa digitaalista kasvun kansiota. Haittoina pidetään myös sitä, että digitaalisen kasvun kansion sisältö voi jäädä tekniikan varjoon ja itse kasvun ja oppimisen osoittaminen jäävät toissijaisiksi. (Jouttimäki ym. 2003.)

Tietoteknisten resurssien saatavuus, verkkoyhteyksien ja ohjelmien saatavuus sekä tietoteknisten taitojen ongelmat ovat niitä tekijöitä, jotka usein aiheuttavat digitaalisen kasvun kansion tekijälle todellisia ongelmia. Portfolion julkaiseminen tietoverkoissa edellyttää tietoturva-asioiden pohtimista; miten ne tulee huomioida julkaistaessa esimerkiksi lasten kuvia ja töitä. Kuitenkin lisääntynyt tietotekniikan ymmärrys ja osaaminen on rohkaissut opettajia käyttämään yhä enenevässä määrin teknologiaa lasten kanssa yhtenä oppimisvälineenä. Samoin myös ne opettajat, jotka ovat itse koonneet digitaalista kasvun kansiota, käyttävät sitä todennäköisemmin myös lasten kanssa. (Kankaanranta 2001, 103.)

3.4 Yhteenveto

Yhä enenevässä määrin kasvun kansioita tehdään tietoteknologian keinoin ja paperisten kasvun kansioiden rinnalle ovat tulleet verkossa julkaistavat kasvun kansiot. Digitaalisen kasvun kansion –toiminnan tavoitteet ovat samat kuin paperiperustaisen kasvun kansion, mutta digitaalisten kasvun kansioiden mahdollisuuksina nähdään olevan seuraavat asiat:

- digitaalinen kasvun kansio välittää tietoa eri tahoille helposti ja nopeasti
- siinä on monipuoliset keinot osaamisen tallentamisessa, esittämisessä ja ylläpidossa; digitaalisen kasvun kansion tekijä voi vaivattomasti tallentaa kansioonsa lisää dokumentteja sekä tarvittaessa palata siihen yhä uudestaan
- siinä voidaan hallita ja säilyttää erilaisia dokumentteja pitkälläkin aikavälillä
- se antaa mahdollisuuden vastavuoroiseen yhteydenpitoon.

Digitaaliset kasvun kansiot julkaistaan yleensä internetissä joko rajaamalla koskemaan vain tiettyä käyttäjäryhmää tai sitten maailmanlaajuisesti. Digitaalisten kasvun kansioiden tekemiseen on kehitelty erilaisia valmiita ohjelmia tietokoneelle ja näihin valmiisiin pohjiin kasvun kansion tekijä voi tallentaa omat tuotoksensa.

Portfolioita, tai kuten tässä tutkimuksessa nimitetään, kasvun kansioita, voidaan käyttää usealla tavalla. Lasten kasvatuksessa ja opetuksessa kasvun kansioiden tarkoitus on osoittaa lapsen kasvua ja kehittymistä, mutta myös tukea lapsen identiteettiä ja lisätä itsetuntemusta. Parhaimmillaan lapsen kasvun kansio sisältää tulkintaa siitä kuka lapsi on. Seuraavassa kuviossa (kuvio 3) on nähtävissä tiivistetysti kasvun kansio –toiminnan keskeiset osa-alueet.

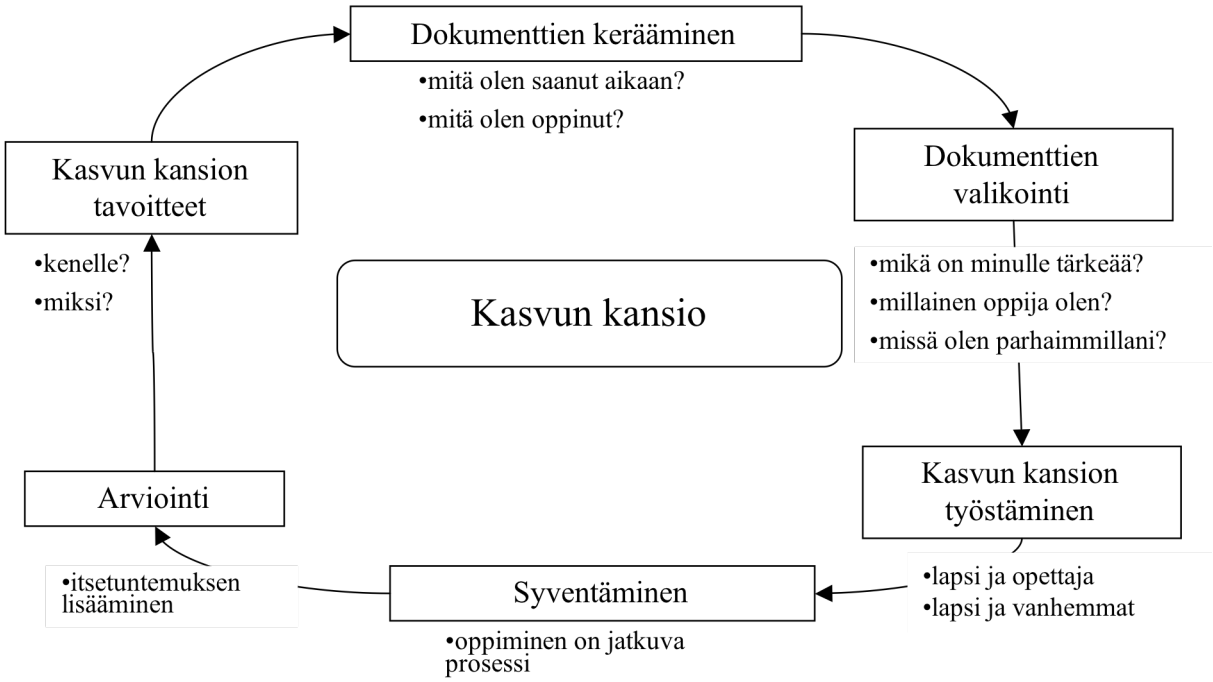

KUVIO 3 Kasvun kansio –toiminnan keskeiset osa-alueet.

On tärkeää, että lapsi itse valitsee kasvun kansioon tärkeitä ja itselleen merkityksellisiä kokemuksia ja tehtäviä. Näitä voivat olla muun muassa valokuvat retkistä, erilaisista tapahtumista, juhlista tai vaikkapa päiväkotikavereista. Myös erilaiset tarinat ja lapsen omat kertomukset, piirustukset sekä oppimiskokemukset liitetään kasvun kansioon lapsen valitsemina. Näin ollen jokaisen lapsen kasvun kansion sisältö on yksilöllinen. Lapsen kasvun kansion tavoitteena on kuvata lapsen oppimista niin hyvinä kuin huonoinakin päivinä. Kasvun kansiota tehdään yleensä itseä varten ja tällöin tekijä itse on kasvun kansionsa omistaja.

Vanhemmille lapsen kasvun kansio antaa uusia mahdollisuuksia osallistua lapsen arkipäivän seurantaan. Lapsen kasvu- ja oppimiskokemukset tulevat vanhemmille konkreettisesti esille. Myös vanhemmat voivat osallistua lapsen kasvun kansion tekemiseen. Vanhemmat voivat yhdessä lapsen ja opettajan kanssa keskustella kasvun kansion sisällöstä ja myös valita töitä lapsen kasvun kansioon. Opettajille kasvun kansio -toiminta antaa mahdollisuuden uudenlaiseen pedagogiseen työskentelytapaan ja arviointiin. Kasvun kansio -toimintaa aloitettaessa tulee ottaa huomioon sekä yksilölliset että yhteisölliset tavoitteet. Tavoitteiden asettaminen kasvun kansio –toiminnalle auttavat sekä lasta että opettajaa sitoutumaan kasvun kansion tekemiseen.

Kasvun kansio -toiminta voi tuntua opettajasta työläältä, mutta hyvällä suunnittelulla ja pienin askelin eteneminen ovat lähtökohtia onnistuneen kasvun kansio -toiminnan toteutumiseen.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tämän tapaustutkimuksen tarkoituksena on kuvata digitaalisen kasvun kansion käyttöä kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Tutkimuksessa korostuvat opettajien ja vanhempien näkökulmat digitaalisen kasvun kansion käytöstä kasvatuskumppanuuden tukena. Erityisesti tutkimuksessa tavoitellaan tietoa siitä, voiko digitaalinen kasvun kansio toimia yhtenä kasvatuskumppanuuden välineenä.

Tutkimustehtävä rakentui kolmen kysymyksen avulla.

1. Mitkä ovat opettajien ja vanhempien käsitykset digitaalisen kasvun kansion tehtävistä lapsen kasvuympäristöjen välisessä kasvatuskumppanuudessa?

2. Miten vanhemmat ja opettajat käyttävät digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden toteutumiseen?

3. Mitkä ovat opettajien ja vanhempien käsitykset teknologian tuomista eduista ja haitoista digitaalisen kasvun kansion käytössä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tapaustutkimus kasvatustieteellisessä tutkimuksessa

Tutkimus on laadullinen monitapaustutkimus. Monitapaustutkimus tarkoittaa tässä tutkimuksessa sitä, että yhtä tapausta, digitaalista kasvun kansiota, tutkitaan useassa eri päiväkodissa. Borgin ja Gallin (1989) määrittelyn mukaan laadullinen tapaustutkimus on tutkimusta, jossa tutkitaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti ja kokonaisvaltaisesti yksittäistä tilannetta tai tapausta todellisessa elämäntilanteessa. Tutkimuksen kohteena on yleensä joko yksilö, ryhmä tai yhteisö, kasvatustieteessä usein jonkin luokan tai koulun toiminta. (Borg & Gall 1989, 402.)

Tutkimuksessa käytettiin useita eri aineistonkeruumenetelmiä muun muassa teemahaastattelua, lomakekyselyä sekä erilaisia dokumentteja, kuten henkilökunnan kenttäpäiväkirjoja ja kokousten pöytäkirjoja. Borg ja Gall (1989) toteavat, että tapaustutkimuksessa ollaan kiinnostuttu prosessista, jota kuvataan yksityiskohtaisesti usealla eri aineistokeruumenetelmällä. Usealla eri menetelmällä kerätty aineisto täydentää toisiaan ja antaa tutkimukselle luotettavuutta ja mahdollistaa aineiston vertailtavuuden. Tätä eri menetelmien yhdistämistä kutsutaan nimellä metodinen triangulaatio. (Borg & Gall 1989, 393.)

Koko tutkimuksen ajan tutkija toimi yhden digitaalista kasvun kansiota käyttävän päiväkodin johtajana ja näin ollen tutkimuksessa saatiin tietoa myös digitaalisesta kasvun kansio -toiminnasta sen omassa kontekstissaan. Tutkimus rakentuu

kokonaisuudessaan tutkittavien kokemuksille ja digitaalisen kasvun kansio -toiminnan sisällöille. (Ks. Borg & Gall 1989, 402.) Tutkimustulosten osalta tässä tutkimuksessa on pyritty kasvatuskumppanuudesta saatavien tietojen sellaiseen analyysiin ja tulkintaan, jonka perusteella tutkimuksessa esille tulevasta kehittämistyöstä kiinnostuneet pystyvät määrittelemään olennaisten toimintojen merkityksen omalle työlleen.

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Digitaalinen kasvun kansio -sovellus sai alkunsa tamperelaisen päiväkotilapsen isän aloitteesta tehdä lapsille paperiperustaisen kasvun kansion rinnalle digitaalinen kasvun kansio. Kyseinen päiväkoti on toiminut pilottipäiväkotina digitaalisen kasvun kansion käytössä. Digitaalinen kasvun kansio -sovellusta on kehitelty vuodesta 1998 yhteistyössä Tampereen teknillisen ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kanssa ja ensimmäisen kerran sovellus otettiin käyttöön pilottipäiväkodissa vuonna 1999.

Tutkimuksessa olivat mukana kaikki digitaalista kasvun kansiota vuosina 2003-2004 käyttäneet päiväkodit, joita oli yhteensä viisi. Päiväkodeista kaksi oli Tampereelta ja kolme Hämeenlinnasta. Tämä tutkimus alkoi vuonna 2003. Perheiltä, jotka olivat päiväkotien asiakkaina, kysyttiin lupa perustaa lapselle oma digitaalinen kasvun kansio. Ne perheet, jotka eivät antaneet lupaa kansion perustamiseen eivät olleet mukana tutkimuksessa. Lasten vanhemmista ja lapsista mukana olivat ne, joille oli luotu tunnukset digitaaliseen kasvun kansioon.

Tutkimuksen aineiston keruu suoritettiin teemahaastattelulla, lomakekyselyillä sekä kenttäpäiväkirjoilla digitaalisen kasvun kansion –projektiin osallistuneilta päiväkotien (n=5) vanhemmilta ja henkilökunnalta. Henkilökunnan kenttäpäiväkirjat ja kokousten pöytäkirjat toimivat tutkimuksessa lisätietoa tuottavina aineistoina. Seuraavassa taulukossa (taulukko 1) esitetään tutkimuksen eteneminen.

TAULUKKO 1 Tutkimuksen eteneminen

AIKA	Aineiston keruu
Toukokuu 2003	Alkuhaastattelu pilottipäiväkodissa
Marraskuu 2003	Lomakekysely kahden tamperelaisen ja kolmen hämeenlinnalaisen päiväkodin vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle
Joulukuu 2003	Henkilökunnan kenttäpäiväkirjat
Toukokuu 2004	Lomakekysely kahden tamperelaisen ja kolmen hämeenlinnalaisen päiväkodin vanhemmille ja päiväkodin henkilökunnalle
Dokumentointia; muut kirjalliset dokumentit (mm. henkilökunnan kenttäpäiväkirjat, vanhempainiltojen pöytäkirjat, ohjausryhmän pöytäkirjat)	

Toukokuussa 2003 suoritettiin teemahaastattelu digitaalisen kasvun kansion – pilottipäiväkodissa Tampereella (ks. liite 4). Teemahaastatteluun osallistui neljä henkeä; päiväkodin johtaja, päiväkodin opettaja, lapsen vanhempi ja sovelluksen tekijä. Lokakuussa 2003 saatiin digitaalisen kasvun kansion -sovellus kaikkien viiden päiväkodin käyttöön ja ensimmäinen lomakekysely laitettiin sovellukseen marraskuussa 2003. Tähän kyselyyn vastasivat vanhemmat sovelluksen välityksellä. Opettajille lomakekysely lähetettiin paperiversiona postitse. Toukokuussa 2004 laitettiin sovellukseen seurantakysely vanhemmille ja opettajille. Näiden lisäksi tutkija perehtyi tutkimusprosessin aikana opettajilta saamiin kenttäpäiväkirjoihin sekä muihin dokumentteihin, joita ovat muun muassa pöytäkirjat vanhempainilloista ja digitaalinen kasvun kansio –ohjausryhmän kokouksista. Projektin alussa perustettiin ohjausryhmä ohjaamaan projektin etenemistä. Ohjausryhmään kuuluivat kyseisten päiväkotien johtajat, kustakin päiväkodista yksi opettaja, päivähoidon suunnittelija, edustaja Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitokselta sekä edustaja e-tampereesta.

Vastausten selvyyden vuoksi vastaajat on eritelty kirjain-numero –yhdistelmin (taulukko 2). Vanhemmista käytetään V –kirjainta ja opettajista O –kirjainta; tästä lähtien päiväkodin henkilökunnasta käytetään nimikettä opettaja. K –kirjaimella merkityt osuudet ovat opettajien kenttäpäiväkirjamerkinnöistä, T -kirjaimella merkityt osuudet ovat teemahaastattelusta ja L -kirjaimella merkityt osuudet lomakekyselystä. Numero kirjaimen perässä kertoo vastaajan numeron aineistossa. Koska digitaalisen kasvun kansion kokemustausta voi vaikuttaa vastauksiin, taulukosta voidaan nähdä

minä ajankohtana vastaukset on annettu. Seuraavassa taulukossa (taulukko 2) esitetään lyhenteet ja näitä lyhennyksiä tullaan käyttämään tuloksia kuvaavassa luvussa.

TAULUKKO 2 Tutkimusaineisto

	Teemahaastattelu	Lomakekysely 1	Lomakekysely 2	Koko aineisto
Ajankohta	toukokuu 2003	marraskuu 2003	toukokuu 2004	
Kirjain - numero –yhdistelmät	T1-T4 (teemahaastattelu)	V1-V54 (vanhemmat), O1-O21 (opettajat)	V55-V93 (vanhemmat), O22-O41 (opettajat)	
Vastaajat yhteensä	4 osallistujaa	75 vastaajaa	59 vastaajaa	138 vastaajaa

Teemahaastattelu

Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin pilottipäiväkodissa ryhmähaastattelu teemahaastatteluna, jonka avulla selvitettiin digitaalisen kasvun kansio –projektin ensikokemuksia. Borgin ja Gallin (1989, 400) mukaan tutkimusta voidaan vahvistaa haastattelulla, jonka tarkoituksena on saada esille aikaisemmat todisteet ja löydökset aiheesta. Teemahaastattelu toteutettiin toukokuussa 2003 (Liite 1 ja 2).

Ryhmässä tapahtuvaa teemahaastattelua käytettiin tutkimuksessa siksi, että saatiin samalla kertaa usean eri edustajan näkemys digitaalisen kasvun kansion käytöstä. Tässä tapauksessa ryhmähaastatteluun osallistuvien taustat, esimerkiksi ammattinimikkeet ja työnkuvat eivät olleet yhteneviä. Ryhmähaastatteluun osallistujilla kaikilla oli kuitenkin kokemus digitaalisen kasvun kansio –sovelluksen käytöstä, joten ryhmän jäsenten keskuudessa aihe oli yhteinen. Ryhmähaastattelussa olivat mukana päiväkodin johtaja, päiväkodin opettaja, sovelluksen tekijä sekä lapsen äiti. Ryhmähaastattelusta sovittiin haastateltavien kanssa etukäteen ja haastateltaville lähetettiin haastatteluun liittyvät teema-alueet etukäteen. Haastattelu pidettiin pilottipäiväkodissa.

Kaikkein oleellisinta teemahaastattelussa on se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa. Tällöin tutkijan näkökulmasta päästään etäämmälle ja tutkittavan ääni tulee kuuluville. (Ks. Borg & Gall 1989, 401.) Teemahaastattelussa aihepiirit on määritelty, mutta kysymyksillä ei

ole tarkkaa ennalta määrättyä muotoa ja järjestystä. Teemahaastattelun kysymykset voidaan jakaa kuvaileviin, rakenteellisiin ja kontrastikysymyksiin. Kuvailevat kysymykset kertovat vastaajien käsityksiä kysyttävästä teemasta, rakenteelliset kysymykset auttavat haastattelijaa ymmärtämään mistä vastaajat saavat tietämyksensä ja havaintonsa sekä kontrastikysymyksillä saadaan esille vastaajien käyttämät ymmärryksen dimensiot, joita vastaajat käyttävät erottamaan oman maailmansa objekteja ja tapahtumia. (Borg & Gall 1989, 397-398.) Tässä tutkimuksessa haastattelu eteni kolmen keskeisen teeman varassa, jotka olivat kasvun kansion määrittely, digitaalisen kasvun kansion alkuvaiheet, sekä sovelluksen käyttö (Liitteet 1 ja 2).

Muistiinpanojen tekeminen tai haastattelun nauhoittaminen ovat yleisiä keinoja kerätä tietoja haastattelusta. Haastattelijan tulee etukäteen kertoa mitä menetelmää aikoo käyttää haastattelussa. Haastattelun nauhoittaminen antaa haastattelijalle mahdollisuuden palata haastatteluun jälkeenpäin ja näin saamaan yksityiskohtaisempaa tietoa haastattelusta. (Borg & Gall 1989, 454-455.) Haastattelu nauhoitettiin ja nauhoituksen alussa jokainen haastateltava kertoi nauhalle oman nimensä, jotta tutkija voisi tarvittaessa palata nauhan alkuun ja varmistaa henkilön äänen, jos litteroinnissa tulisi ongelmia. Haastateltaville kerrottiin etukäteen, että haastattelussa tullaan käyttämään nauhuria.

Lomakekysely

Aineistoa voidaan myös laadullisessa tutkimuksessa kerätä kyselylomakkeella. Yleisimmin lomaketutkimuksia käytetään kuvailevan tiedon tuottamiseen tai niiden avulla voidaan pyrkiä selittämään tai vertailemaan muuttujien välisiä suhteita. Laadullisessa kyselylomakemenetelmässä lomakkeet määritellään avoimiksi, jolloin kysymyksiin ei ole valmiita vastausvaihtoehtoja (Borg & Gall 1989, 428). Tässä tutkimuksessa käytettiin tutkimuksen aineiston keruun alussa ja lopussa kartoittavaa lomakekyselyä.

Kyselyyn osallistuivat tutkimuspäiväkodeissa olevien lasten vanhemmat ja opettajat. Tutkimuksen alussa lomakekysely oli vanhemmille sovelluksessa ja päiväkodin opettajille kyselyt lähetettiin paperiversioina. Vanhempien vastauksia saatiin takaisin 54 kappaletta ja opettajien vastauksia 21 kappaletta. Vastaajista naisia oli 41 ja miehiä 13.

Toukokuussa 2004 digitaalisen kasvun kansion –sovellukseen laitettiin seurantakysely sekä vanhemmille että opettajille. Vanhempien vastauksia palautui 39 ja opettajien vastauksia 20. Vastausprosenttia ei voitu laskea, koska ei tiedetty todellista vastaajien lukumäärää eli sitä mikä olisi voinut olla, jos kaikki olisivat vastanneet. Kyselyyn vastanneista vanhemmista oli naisia 33 ja miehiä 6 (taulukko 3).

TAULUKKO 3 Lomakekyselyihin vastanneiden lukumäärä

	Vanhemmat	Henkilökunta	Yhteensä
	nainen / mies		
Marraskuu 2003	41 / 13	21	75
Toukokuu 2004	33 / 6	20	59
Yhteensä	74 / 19	41	134

Kuten taulukosta 3 voidaan todeta, vanhemmat olivat aktiivisempia ensimmäisen kyselyn kohdalla. Tällöin vanhemmista vastasi 15 enemmän kuin toisessa kyselyssä. Henkilökunnan kohdalla vastaajien määrä oli suurin piirtein vakio.

Sovelluksessa olevien kyselylomakkeiden tarkoitus oli kartoittaa opettajien ja vanhempien tietoteknisiä valmiuksia sekä kerätä tietoa opettajien ja vanhempien käsityksiä kasvun kansiosta. Lomakkeessa kysyttiin myös mielipiteitä, kokemuksia ja toiveita kasvatuskumppanuuden rakentumiseksi sekä odotuksia ja ideoita alkanutta Digitaalinen kasvun kansio -projektia kohtaan. Lomakkeet rakentuivat pääasiassa avoimista kysymyksistä, jotka sallivat vastaajien ilmaista omia mielipiteitään ja toiveitaan omin sanoin. (ks. Borg & Gall 1989, 428.) Monivalintakysymyksiä käytettiin vastaajan taustatietoihin liittyvissä kysymyksissä sekä muutamissa mielipidettä koskevissa kysymyksissä. Lisäksi projektin lopussa lomakkeilla kartoitettiin opettajien ja vanhempien kokemuksia siitä, missä asemassa digitaalinen kasvun kansio oli ollut päiväkodin toiminnassa sekä käyttäjien kokemuksia vuoden kestäneestä projektista.

Ensimmäisessä lomakekyselyssä vanhempien lomakkeeseen on saattanut vastata myös joku henkilö lapsen lähipiiristä, sillä taustamuuttujien kohdalla ei eritelty sitä, onko vastaajana kyseessä joku muu kuin lapsen äiti tai isä. Toisessa lomakekyselyssä asia korjattiin ja taustamuuttujiin laitettiin äidin ja isän lisäksi vaihtoehto “joku muu, kuka”.

Tällaisia vastaajia voivat olla esimerkiksi lapsen kummit, isovanhemmat tai muut sukulaiset, joille perhe on antanut tunnukset digitaaliseen kasvun kansioon.

Seuraavassa taulukossa (taulukko 4) on nähtävissä millä kysymyksillä haettiin vastauksia tutkimusongelmiin.

TAULUKKO 4 Tutkimusongelmia vastaavat kysymykset.

Tutkimusongelmat	Teemahaastattelun kysymykset	Lomakekyselyn 1 kysymykset (syksy)	Lomakekyselyn 2 kysymykset (kevät)
1. Mikä on digitaalisen kasvun kansion tehtävä lapsen kasvuympäristöjen välisessä kasvatuskumppanuudessa?	Teema 1. ja 2.	Vanhemmat: 10, 11, 12, 13, 14, 15 Opettajat: 13, 14, 15, 16, 17	Vanhemmat: 4, 8, 10, 11, 12 Opettajat: 3, 7, 9, 10, 11
2. Miten lapset, vanhemmat ja opettajat käyttävät digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden toteutumiseen?	Teema 1. ja 2.	Vanhemmat: 4, 5, 6, 7, 8, 9 Opettajat: 5, 7, 10, 11	Vanhemmat: 5, 6, 7, 9 Opettajat: 4, 5, 6, 8
3. Mitkä ovat teknologian tuomat edut ja haitat digitaalisen kasvun kansion käytössä?	Teema 2. ja 3.	Vanhemmat: 17, 18 Opettajat: 18, 19, 20	Vanhemmat: 13, 14, 15 Opettajat: 12, 13, 14

Kenttäpäiväkirjat

Päiväkodin opettajia pyydettiin pitämään kenttäpäiväkirjaa Digitaalinen kasvun kansio –projektin eri vaiheista. Päiväkirjojen avulla pyrittiin saamaan tietoa opettajien kokemuksista ja opituista asioista digitaalisen kasvun kansion käytössä.

5.3 Digitaalinen kasvun kansio –sovellus

Digitaalinen kasvun kansio on suljetulle käyttäjäryhmälle, tässä tapauksessa päiväkodin henkilökunnalle, perheille ja lapsille, tarkoitettu verkkosovellus. Digitaalisen kasvun kansion sai jokainen päiväkotiryhmässä ollut lapsi. Lapselle luotiin sovellukseen omat tunnukset ja salasanat, joilla vanhemmat voivat muun muassa kotoa tai töistä käsin

käydä katsomassa lapsen kasvun kansiota. Seuraavassa kuvassa (kuva 1) on näkymä digitaalisen kasvun kansion sisäänkirjautumisikkunasta.

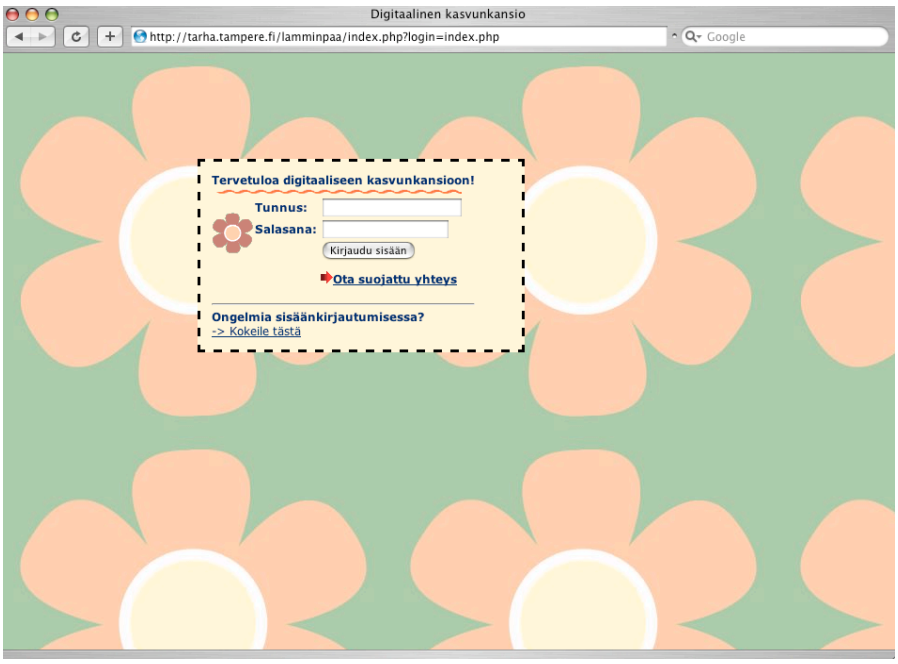

KUVA 1 Digitaalisen kasvun kansion sisäänkirjautumisikkuna

Sisäänkirjautumisikkunassa kirjataan käyttäjätunnus ja salasana, jonka jälkeen voidaan kirjautua sisään digitaaliseen kasvun kansioon. Sisäänkirjautumisen yhteydessä on mahdollista ottaa suojattu yhteys, mikä tarkoittaa parannettua tietoturvaa ja tätä yhteyttä käyttäen salasanat eivät tallennu selainten muistiin.

Digitaalisen kasvun kansion eri osiot ovat lapsen henkilökohtaisen kansio, ryhmäkohtaisen projektikansio, reissuvihko, viikko-ohjelma, keskustelupalsta sekä ilmoitustaulu. Lapsen henkilökohtaisessa kansiossa on lapsen esittely, omat valokuvat ja tarinat sekä henkilökohtainen reissuvihko. Reissuvihkossa näkyvät tiedotteet ja käytävät keskustelut perheen ja päiväkodin välillä ovat yksityisiä. Projektikansio, joka näkyy koko ryhmälle, sisältää ryhmän projektien kuvauksia ja valokuvia. Kuvassa 2 on digitaalisen kasvun kansio –sovelluksen pääsivu, josta löytyy linkkejä usealle tasolle ja polulle.

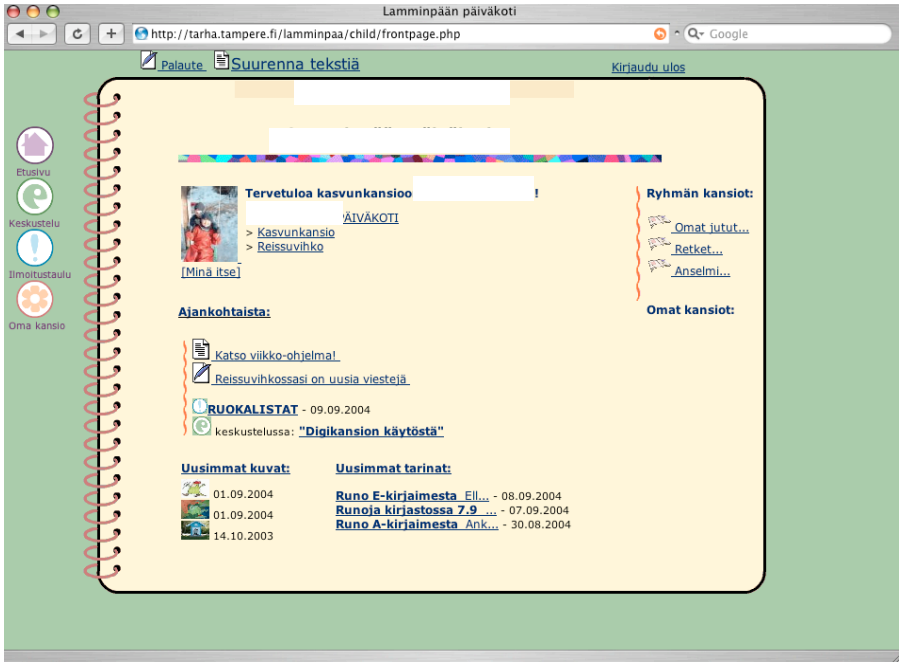

KUVA 2 Digitaalisen kasvun kansion pääsivu

Pääsivustossa esitellään ajankohtaiset asiat, uusimmat kuvat ja tarinat sekä linkit ryhmän kansioon, lapsen henkilökohtaiseen kansioon, keskustelupalstalle ja ilmoitustaululle. Kuvakkeiden avulla myös lapsi voi helposti edetä kasvun kansion sivuistoissa.

Digitaalinen kasvun kansio sisältää myös perheiden ja päivähoidon henkilökunnan yhteisen keskustelupalstan (kuva 3) sekä päiväkotiryhmän että koko päiväkodin ilmoitustaulun.

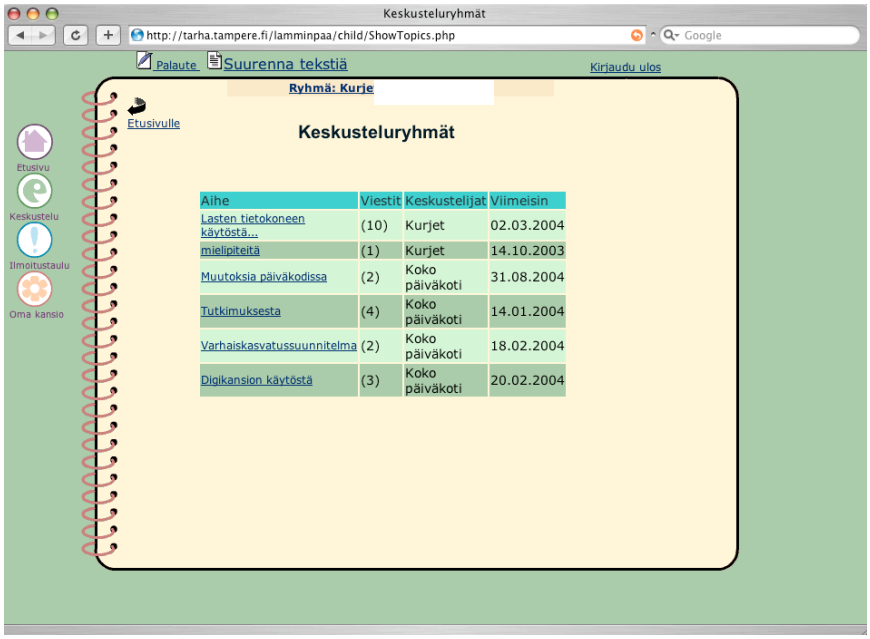

KUVA 3 Digitaalisen kasvun kansion keskustelusivu

Keskustelusivuilla voidaan käydä päiväkotia koskevaa yleistä keskustelua. Keskustelua voidaan käydä koko päiväkodin kesken tai tietyn ryhmän kesken. Keskustelusivuilla käytävät keskustelut ovat julkisia ja näkyvät kaikille käyttäjille. Ilmoitustaululla henkilökunta voi ilmoittaa vanhemmille yleisiä päiväkodissa tapahtuvia asioita. Vanhemmilla on lukuoikeus ilmoitustauluun. Muihin digitaalisen kasvun kansion osioihin vanhemmilla on sekä kirjoitus- että lukuoikeus.

5.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Tässä tutkimuksessa on piirteitä sekä aineistolähtöisestä että teoriasidonnaisesta analyysistä. Tutkimusprosessi kokonaisuudessaan oli vuorovaikutuksessa teorian ja empiriaosuuden kanssa, sillä teoriat ja tutkimukset ikään kuin muovasivat tutkimuskysymykset niiden lopulliseen muotoonsa. Myös analyysin taustalla vaikutti teoreettinen viitekehys. Analyysissä esille tulevat teemat ja niiden väliset suhteet tulevat esille aineistolähtöisesti.

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti tutkimuksessa käsiteltiin lomakekyselyiden vastaukset ja haastatteluaineisto tarkastelemalla vastauksia yli koko aineiston (ks. Alasuutari 1995, 28). Tutkimukseen osallistuneita päiväkoteja ei siis tarkastella erillisinä, vaan vastausten perusteella pyrittiin luomaan kokonaiskuva digitaalisen kasvun kansion käytöstä ja sen merkityksistä kasvatuskumppanuuteen. Tutkimuksessa käytettiin sekä laadullista että määrällistä analyysiä.

Laadullisen analyysin paikkansapitävyyttä voidaan vahvistaa neljänlaisella triangulaatiolla; menetelmä-, tutkija-, aineisto- ja teoriatriangulaatiolla. Triangulaation avulla pyritään vahvistamaan tutkimuksen luotettavuutta ja samalla yhdistämään erilaisia tapoja tehdä tutkimusta. (Borg & Gall 1989, 393.) Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin menetelmä- ja aineistotriangulaatiota. Kun halutaan tarkastella sitä, saadaanko eri menetelmillä samanlaista tietoa tutkimuskohteesta, käytetään menetelmätriangulaatiota. Tämä tutkimus oli pääasiallisesti laadullinen tapaustutkimus, jota haluttiin ryydittää määrällisellä analyysillä. Tällä pienimuotoisella tilastollisella mittauksella saatiin esiin tutkimuskysymysten kannalta kiinnostavat seikat ja samalla tilastollinen aineisto toimi laadullisen raportin havainnollistuksena. Usealla tavalla kerättyä aineistoa kutsutaan aineistotriangulaatioksi. Tässä tutkimuksessa kerättiin aineistoa lomakekyselyllä, mutta myös teemahaastattelulla sekä kenttäpäiväkirjoilla. (ks. Borg & Gall 1989, 393.)

Alasuutarin (1999, 32) mukaan laadullinen ja määrällinen analyysi eivät ole toistensa vastakohtia vaan niitä voidaan tietyssä mielessä pitää jatkumona tai täydentävät toisiaan. Määrällisen analyysin kautta pääsee helposti liikkeelle ja sillä saa tekstimassan hallintaan. Tällöin voidaan eritellä tarkkaan aineistosta nousevia seikkoja. Määrällisiä tarkasteluja tehtiin data-analyysillä, jonka tarkoituksen oli määrällisten tulosten kuvailu. Data-analyysin perusteella on tehty frekvenssi- ja prosenttijakaumat. Tällä määrällisellä aineistolla ollaan pyritty saamaan tutkimukseen tarkempaa profiloitumista sekä tulosten havainnollistamista. (Borg & Gall 1989, 336).

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen (Mikä on digitaalisen kasvun kansio tehtävä lapsen kasvuympäristöjen välisessä kasvatuskumppanuudessa?) ja kolmannen tutkimuskysymyksen (Mitkä ovat teknologian tuomat edut ja haitat digitaalisen kasvun kansion käytössä?) kohdalla pyrittiin löytämään aineistosta tutkimusongelmien kannalta olennaiset asiat. Tutkimusaineisto luettiin läpi useaan kertaan ja sen jälkeen aineiston

koodaaminen tapahtui kolmen vaiheen kautta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto koodattiin yleisillä koodeilla, “digitaalisen kasvun kansion tehtävään” tai “digitaalisen kasvun kansion etuihin ja haittoihin” liittyvillä yläteemoilla. Tämän jälkeen aineistoa analysoitiin teemoittelun avulla. Teemojen muodostumisen periaatteena oli joko vastaajien samankaltainen näkemys asiasta tai tutkijan oma tulkinta vastauksesta. Alla esimerkkejä digitaalisen kasvun kansion tehtävää koskevien vastausten teemoittamisesta:

Esimerkki 1. Nämä vastaukset ovat esimerkkejä ´päiväkotipäivän kuvaaja´ teemasta

> *...luo uusi mahdollisuuksia tutustua päiväkodin ja sitä kautta lapsen maailmaan siellä. V13*
>
> *Kuvaa, seuraa ja kertoo lapseni ja hänen päiväkotiryhmänsä tapahtumista ja elämästä päiväkodissa. V2*

Esimerkki 2. Tämä vastaus on esimerkki ´atk-taidot kehittyneet´ teemasta

> *Oma tietotekninen osaaminen on kasvanut ja yleensä ihmisten kynnys koneelle menossa on madaltunut. O1*

Kun vastaukset oli luokiteltu, laskettiin määrällisesti kuinka monta kertaa teema oli esiintynyt tutkimusaineistossa. Määrällisen analyysin jälkeen aineistoa alettiin käsittelemään laadullisin keinoin. Toisessa vaiheessa ensimmäisen vaiheen yksittäiset havainnot yhdistettiin yhtenäisemmiksi ja laajemmiksi kokonaisuuksiksi (liite 6 ja 7). Kolmannessa vaiheessa tarkasteltiin syntyneitä luokkia sekä opettajien ja vanhempien välisten vastausten suhteita.

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla (Miten lapset, vanhemmat ja opettajat käyttävät digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden toteutumiseen?) käytettiin määrällistä analyysiä prosenttiosuuksien kartoittamiseen. Määrällistä analyysiä käytettiin myös kartoitettaessa digitaalisen kasvun kansion toiminnallisten osioiden toimivuutta.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tulokset esitetään tutkimusongelmien mukaisessa järjestyksessä. Asetetut kolme tutkimuskysymystä on analysoitu erikseen ja analyysin tulokset myös esitellään omina alalukuina. Jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalla käsitellään sekä opettajien että vanhempien ajatuksia digitaalisen kasvun kansion toiminnasta, sillä molemmat osapuolet kuvaavat toimintaa kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Tutkimustulosten vastaukset on yhdistetty molemmista kyselylomakkeista ja teemahaastattelusta.

6.1 Digitaalisen kasvun kansion tehtäviä perheen ja päivähoidon välisessä kasvatuskumppanuudessa

Ensimmäisenä tutkimusongelmana selvitettiin sitä, mitkä ovat digitaalisen kasvun kansion tehtävät päiväkodin ja perheen välisessä kasvatuskumppanuudessa. Seuraavassa taulukossa (taulukko 5) nähdään opettajien ja vanhempien vastauksissa esille tulleet keskeisimmät tehtävät.

TAULUKKO 5 Digitaalisen kasvun kansion tehtävät suhteutettuna vastaajien määrään

DIGITAALISEN KASVUN KANSION TEHTÄVÄT	OPETTAJAT	VANHEMMAT
Kasvun ja oppimisen dokumentointi	76% (n=31)	41% (n=38)
Päiväkotipäivän kuvaaja	34% (n=14)	42% (n=39)
Tiedottaminen	24% (n=10)	47% (n=44)
Yhteistyö	29% (n=12)	3% (n=3)

Kuten taulukosta voidaan havaita opettajien vastauksissa tärkeimmäksi tehtäväksi koettiin digitaalisen kasvun kansion toimiminen *lapsen kasvun ja oppimisen dokumentoijana*, kun taas vanhempien mielestä digitaalisen kasvun kansion ensisijainen tehtävä oli toimia *tiedottajana*. Eroavaisuudet vanhempien ja opettajien vastauksissa saattavat johtua siitä, että vanhemmille on tärkeää saada tietoa kodin ja päiväkodin välillä, kun taas opettajille kasvun kansio on pedagoginen työväline ja näin ollen on luonnollista, että opettajat korostavat dokumentoinnin tärkeyttä. Sekä opettajat että vanhemmat totesivat, että yksi tärkeimmistä digitaalisen kasvun kansion merkityksistä oli toimia *päiväkotipäivän kuvaajana*.

Vanhempien vastauksissa lapsen kasvun ja oppimisen dokumentointi ja päiväkotipäivän kuvaajan väliset erot olivat suhteellisen pienet, joten voidaan todeta, että nämä kaksi tehtävää olivat myös vanhemmille tärkeitä.

Kolmantena opettajien vastauksissa oli yhteistyö ja viimeisenä tiedottaminen. Yhteistyön toteutuminen digitaalisen kasvun kansion välityksellä sai molemmissa vastaajaryhmissä vähän mainintoja. Etenkin vanhemmat (3%) eivät mieltäneet yhteistyötä toteutettavan digitaalisen kasvun kansion kautta.

Kasvun ja oppimisen dokumentointi

Päiväkodin opettajille kasvun kansio oli tuttu jo aikaisemmin paperiperustaisesta kasvun kansion käytöstä. Kasvun kansio lapsen kasvun ja oppimisen dokumentoijana sai eniten mainintoja (76%) opettajien vastauksissa. *Kehityksen seuraaminen* sekä

lapsen kiinnostuksen kohteiden kirjaaminen olivat dokumentoinnissa tärkeimpiä asioita. Kasvun kansio -toiminta nähtiin osaksi päiväkodin toimintaa.

> *"Ja sitten se ei oo mikään irrallinen osio meiän toimintaa vaan se sitoutuu ihan niin kun tähän muuhun toimintaan eli kun me suuunnitellaan meiän toimintaan, niin siihen me havannoidaan lasten leikkiä ja dokumentoidaan niitä ja silloin me samalla kirjataan sinne kasvun kansioon niitä dokumentteja eli niitä oteteaan valokuvia ja lasten piirroksia ja sitä kautta sitten yritetään löytää sitä aihetta, et mitä me niin ku lähetään käsitteleen lasten kanssa mikä on se kiinnostuksen kohde ja sillä tavalla se sitoutuu se kasvun kansio tähän meiän toimintaan." (Opettaja, T1)*

Digitaalisuus oli tuonut uudenlaisen mahdollisuuden ja uuden kanavan dokumentoida lapsen mielenkiinnon kohteita sekä kasvua ja kehittymistä eri vaiheissa. Kasvun kansioon kirjattiin erilaisia dokumentteja päiväkotipäivästä, kuten leikin havainnointia, valokuvia, lasten piirustuksia ja projekteja, joita on käyty läpi. Tavoitteena oli, että kasvun kansion olisi lapsen näköinen, jossa tulisi esille lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen.

> *"Kasvun kansio on lapsennäköinen kansio, jossa tärkeää on oppimisprosessi, miten töitä sinne on valittu, mitä lapsi on oppinut ja miten hän arvioi oppimistaan. Merkittävänä osana on oppimiskonteksti, koti, päiväkoti ja myös koulu." (L1, O3)*

> *"Kasvun kansiossa pitäisi näkyä lapsen kasvu ja kehitys ja oppiminen ja se pitäisi olla lapsen näköinen ja siinä aikuisen rooli on viedä ihan pienillä lapsilla sitä eteenpäin sillai, että, että... aikuisen rooli on aika suuri siinä, koska aikuinen kyselee ja yrittää olla lapsen muistina, mutta sitten kun on isompi lapsi kyseessä niin siinä on tavoitteena jo sitten että lapsi itse oppii arvioimaan, että minkälaisia asioita hän haluaa tallentaa sinne, tavallaan sinne muistiin." (Opettaja, T1)*

Vanhempien vastauksissa digitaalinen kasvun kansio kasvun ja oppimisen dokumentoijana (41%) nähtiin tärkeäksi asiaksi. Useat vanhemmat olivat tietoisia siitä mikä digitaalinen kasvun kansio on ja mikä sen tehtävä on päiväkodissa. Vanhemmat pitivät tärkeänä sitä, että päiväkoti kirjaa lapsen päivässä tapahtuneita asioita, joita voidaan yhdessä ottaa tarkasteltavaksi sekä kotona että päiväkodissa.

> *Kotona ei aina havaita lapsen kehittymistä, erityistaitoja, taipumuksia kaiken arkikiireen keskellä, joten on hyvä kun päiväkoti 'kirjaa' asioita. Päiväkodille se materiaali käy dokumentista ja todistusaineistosta, vertailuaineistosta ja varmaan muutenkin nostaa päiväkodin työn arvoa ulospäin. (L1, V28)*

[Digitaalinen kasvun kansio on]kehityskertomus ja päiväkirja. (L1, V28)

Päiväkotipäivän kuvaaja

Opettajien vastauksissa digitaalisen kasvun kansion toiseksi tärkeimpänä tehtävänä oli toimia vanhemmille päiväkotipäivän kuvaajana (34%). Digitaalisen kasvun kansion avulla perheille *välittyy tietoa päiväkotipäivästä*, myös niistä tilanteista, joita ei aina voida tai ehditä kertoa vanhemmille päivän päätteeksi.

> *Ph:n [päivähoidon] arjen näkyväksi tekeminen kotijoukoille. (L1, O12)*
>
> *Näen sen tärkeimpänä tarkoituksena sen pedagogisen merkityksen, jossa lapsen arki ja kehitys tehdään näkyväksi vanhemmille. (L1, O16)*
>
> *Se kertoo hyvin päiväkodin toiminnasta. Lapsen kokeminen ja tekeminen välittyy vanhemmille mielestäni hyvin näin päiväkodin kannalta katsottuna. (L2, O28)*
>
> *Tietoa lapsen päivän kulusta välittyy paremmin vanhemmille etenkin leikkitilanteista ja asioista, joissa ei tuoteta näkyvää tulosta. (L2, O36)*
>
> *Tehtävänä on ollut myös vanhempien kiinnostuksen lisääminen lapsen päiväkotielämää kohtaan. (L2, O39)*

Opettajat mainitsivat myös vastauksissaan sen, että digitaalisesta kasvun kansiosta lapsi saa muiston itselleen päiväkotivuosista.

Myös vanhemmat pitivät digitaalisen kasvun kansion yhtenä tärkeimmistä tehtävistä toimia päiväkotielämän kuvaajana. Digitaalinen kasvun kansio on *nykyaikainen tapa seurata lapsen päiväkotipäivää*, mikä samalla tuo päiväkodin arjen lähemmäksi vanhempia.

> *Uudenlainen tapa kommunikoida tietotekniikkaa apuna käyttäen, luo uusia mahdollisuuksia tutustua päiväkodin ja sitä kautta lapsen maailmaan siellä. (L1, V13)*
>
> *Antaa vanhemmille mahdollisuuden paremmin seurata päiväkodin jokapäiväistä toimintaa juuri oman lapsen kohdalla. (L1, V26)*
>
> *Meille vanhemmille se on erittäin hyvä asia, koska me voimme sillä tavalla tutustua päiväkodin toimintaan ja lapsen kehitykseen päiväkodissa. (L1, V54)*

> *Tätä kautta olen päässyt ”kärpäseksi kattoon” katsomaan lapsen päivää hoidossa. Kuvia erilaisista toiminnoista ja kuvaukset projekteista. Lapsen kanssa on kotona voinut käydä läpi ”tarhajuttuja”. (L2, V81)*

Digitaaliseen kasvun kansioon dokumentoidut päiväkotitapahtumat ovat toimineet lapsen muistin tukena. Lapsi on pystynyt selvittämään vanhemmille, mitä päivän aikana on tapahtunut, kun vanhemmat ja lapset ovat yhdessä katsoneet, mitä digitaaliseen kasvun kansioon on tallennettu. Digitaalinen kasvun kansio on tuonut päiväkotipäivän tapahtumat uudelleen elettäviksi lapselle ja vanhemmille ja näin ollen päiväkodin toiminta on tavallaan saanut virtuaalisen jatkeen.

> *Etenkin kuvat tuovat mukavat tapahtumat uudelleen elettäviksi, yhdessä aikuisen kanssa katsottuna digikansio saa lapsen usein kertomaan päivästään enemmänkin. (L1, V39)*

> *Itselleni tämä on erittäin mainio tapa päästä tutustumaan ryhmän toimintaan (esim. projektit) silloin kun itselle sopii. (L1, V42)*

Tiedottaminen

Opettajien vastauksissa kolmanneksi tärkeimpänä digitaalisen kasvun kansion tehtävänä oli tiedottaminen (24%). Päiväkodin seinällä olevan ilmoitustaulun tai paperiperustaisen reissuvihkon lisäksi perheillä on ollut mahdollisuus tarkistaa tietoja tai ottaa yhteyttä päiväkotiin digitaalisesti ajankohdasta riippumatta.

> *Hyvä informaatioväylä erityisesti niiden perheiden kohdalla, joilla ei ole aikaa keskustella lasta tuotaessa tai haettaessa… Väylä informoida toiminnasta pitkällä aikavälillä. Mahdollisuus käydä vuorovaikutteista keskustelua kiinnostavista asioista. (L2, O45)*

Opettajien vastauksissa esille nostettiin viikko-ohjelman ja reissuvihkon merkitys. Viikko-ohjelma ja reissuvihko olivat *lisänneet tiedonkulkua* perheen ja päiväkodin välillä, sillä vanhemmat olivat tarkistaneet viikko-ohjelman digitaalisen kasvun kansion kautta. Ellei tällaista mahdollisuutta olisi ollut, vanhemmat olisivat saaneet tietoa päivän tapahtumista vasta päiväkodissa käydessään.

> *Olemme viestitelleet tätäkin kautta reissuvihkoja hyväksi käyttäen. Samoin vanhemmat ovat saaneet lukea viikkosuunnitelmia kansion kautta. (L2, O29)*

> *Ilmoitustaulu, viikko-ohjelma ja reissuvihko ovat osalle vanhemmista tärkeitä. (L2, O23)*

Tiedottaminen on helpottunut, koneelta on helppo käydä tarkistamassa asioita; viikko-ohjelma (L2, O41)

Vanhemmat pitivät digitaalista kasvun kansiota ensisijaisesti hyvänä tiedottamisen välineenä (47%). Vanhempien vastauksissa eniten korostuikin digitaalisen kasvun kansion *tiedonvaihtajan rooli*.

Hyvä kanava viikko- ja kuukausiohjelman jakoon. (L2, V65)

Tärkeä tiedon välittäjä. Viestien jättö mahdollisuus lapseni ryhmän hoitajille. (L1, V26)

Huonomuistisena olen seurannut viikko-ohjelmaa päivittäin. Viikottain katson tiedotteet, uudet kuvat ja jutut. (L1, V54)

Hyvä lisä tiedonvälittäjänä. (L1, V43)

Vanhemmat olivat tarkistaneet digitaalisen kasvun kansion viikko-ohjelmasta tulevan viikon tapahtumat ja erityisesti muistettavat asiat, kuten esimerkiksi retket tai luistimien viennin päiväkotiin. Vanhemmat kokivat saaneensa lisää tietoa päiväkodin erilaisista tapahtumista ja päiväkodissa käsiteltävistä teemoista digitaalisen kasvun kansion kautta.

Vanhemmat saa tietoa erilaisista tapahtumista, retkistä ja tulevista suunnitelmista… Lisäksi he voivat sieltä seurata lapsensa kokemuksia ja tuntemuksia erilaisissa tilanteissa. Katsella lapsensa iloa esim. retkistä. (L2, V61)

Lapsen omien juttujen lisäksi tätä kautta on saanut mukavasti lisää tietoa erilaisista teemoista, mitä ryhmässä käsitelty. (L1, V21)

Vaikka digitaalisen kasvun kansion merkitys korostui tiedonvälittäjänä, niin vanhemmat myös tässäkin kohtaa halusivat korostaa sen toissijaista merkitystä suhteessa kasvokkain tapahtuvaan kommunikointiin.

Sähköinen tiedonvälitys kodin ja päiväkodin välillä täydentää tiedon kulkua, mutta ei koskaan voi korvata henkilökohtaista keskustelua. (L1, V8)

Pidän henkilökohtaisesta kontaktista enemmän. Keskustelen työtekijöiden kanssa päivittäin päivän kulusta ja muusta. (L1, V16)

Ihan hyvä tiedotuskanava. Mielestäni on ollut innostavaa seurata koneella, missä päiväkodissa mennään. Kommunikaatiossa päiväkodin henkilökunnan

> *kanssa ei tosin ole ollut ongelmia ennen digitaalista kasvun kansiotakaan. (L1, V31)*

Myös opettajien vastauksissa digitaalista kasvun kansiota ei koettu uhkana kasvokkain tapahtuvalle kanssakäymiselle vaan sen koettiin ennen kaikkea tukevan muita yhteistyömuotoja.

Yhteistyö

Yhteistyön toteuttaminen digitaalisen kasvun kansio välityksellä, nähtiin vielä verrattain pienenä. Opettajat totesivat, että kasvun kansio mahdollistaa myös lapsen lähipiirin, muun muassa isovanhempien tai perheestä erossa asuvan huoltajan, osallistumisen päiväkotipäivän seurantaan. Digitaalisuus tuo uuden *nykyaikaisen menetelmän yhteistyön kehittämiseen* perheen ja päiväkodin välille.

> *Digikansio on lisäarvo jo olemassa oleviin yhteistyömuotoihin – suuri arvo ulkopaikkakunnalla asuville sukulaisille, lähinnä isovanhemmille. (L2, O40)*

> *Yhteistyön laajentuminen uusiin ulottuvuuksiin. Yhdessä on tuumailtu, mitä kansiossa on ja mitä sinne laitettaisiin. On tullut juteltua vanhempien kanssa lapsista eri tavalla kuin ennen. (L2, O37)*

Vain kolme vanhempaa totesi, että digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa lähipiirin osallistumisen lapsen päiväkotiarjen seurantaan. Muutamat perheet olivat antaneet isovanhemmille lapsen digitaaliseen kasvun kansioon tunnukset, jotta he voivat käydä katsomassa mitä lapsenlapsen päiväkotipäivässä tapahtuu. Myös muut perheenjäsenet olivat seuranneet lapsen touhuja päiväkodissa digitaalisen kasvun kansion kautta.

> *Isovanhemmat pääsevät seuraamaan lasten arkea kuvien ja tekstien välityksellä. (L1, V14)*

> *Lapsen on mukava katsella päikkykuvia kotoa käsin. Vanhemmat ja sisarukset saavat myös seurata lapsen touhuja, joista ei muuten ehkä tietäisi mitään. (L1, V53)*

> *...sitä on rauhassa kiva kattoa koko porukanki kanssa kotona, kyllä noi isommatkin tulee sitten aina kattoon onko siellä uusia kuvia ja niin edelleen ja siellä on koko perhe sitten yhessä ja usein, se et kyll me kerran viikossa käydään ainakin siinä, jos ei joskus useemminkin... (T3, vanhempi)*

6.2 Opettajat ja vanhemmat digitaalisen kasvun kansion käyttäjinä

Toisena tutkimuksen ongelmana selvitettiin miten opettajat ja vanhemmat käyttivät digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden toteutumisessa. Seuraavasta taulukosta (taulukko 6) nähdään kuinka usein opettajat ja vanhemmat käyttivät digitaalista kasvun kansiota.

TAULUKKO 6 Käynnit digitaalisessa kasvun kansiossa

	VÄHINTÄÄN KERRAN VIIKOSSA	2-3 KRT KUUSSA	ENINTÄÄN KERRAN KUUSSA
Opettajat	81%	14%	5%
Vanhemmat	68%	30%	2%

Suurin osa opettajista ja vanhemmista kävi digitaalisessa kasvun kansiossa vähintään kerran viikossa. 2-3 kertaa kuukaudessa kansiossa kävi 14 prosenttia opettajista ja 30 prosenttia vanhemmista. Voidaan siis todeta, että suurin osa vastanneista opettajista ja vanhemmista työskenteli aktiivisesti digitaalisen kasvun kansion parissa.

Tämän tutkimusongelman kohdalla tarkasteltiin myös sitä, miten digitaalisen kasvun kansion eri toiminnalliset osiot olivat vastaajien mielestä toimineet. Toiminnalliset osiot ovat projektikansio, lapsen henkilökohtainen kansio, reissuvihko, viikko-ohjelma, keskustelupalsta sekä ilmoitustaulu. Näistä vastauksista saatiin esille se, mikä osio digitaalisen kasvun kansiosta oli toiminut parhaiten sekä se, mitä osioita vastaajat eniten käyttivät. Seuraavassa taulukossa (taulukko 7) nähdään opettajien vastauksissa esille tulleet arviot digitaalisen kasvun kansion eri osioiden toimivuudesta.

TAULUKKO 7 Opettajien arviot digitaalisen kasvun kansion eri osioiden toimivuudesta

	hyvin	melko hyvin	huonosti	en ole käyttänyt
Projektikansio	42%	38%	9%	9%
Lapsen henkilökohtainen kansio	76%	19%	0%	5%
Reissuvihko	43%	33%	15%	9%
Viikkosuunnitelmat	43%	24%	19%	14%
Keskustelupalsta	9%	29%	29%	33%
Ilmoitustaulu	14%	48%	0%	38%

Opettajat kokivat, että lapsen henkilökohtainen kansio oli toiminut hyvin lapsen kokemusten ja tapahtumien välittäjänä vanhemmille. Noin puolet vastaajista totesi, että reissuvihko ja viikkosuunnitelmat toimivat tiedottamisen välineenä hyvin päiväkodin ja perheen välillä. Keskustelupalstan ja ilmoitustaulun käyttö oli opettajien työskentelyssä vähäistä. Seuraavaksi erään opettajan mielipide keskustelupalstan tavoitteista.

> *”haluttais myös sitä keskustelupalstaa niinku laajentaa eli niinku että minkälaista keskustelua me heitettäis sinne että minkälainen keskustelu saa meiät niin ku vaikka kiihkeesti keskusteleen ja tai väittelemään kasvatuksesta tai tuomaan erilaisia mielipiteitä esiin että se on nyt niinku ens vuoden haaste ett se on yks tai niin ku toinen puoli tästä yhteistyöstä että tää tällasten...” (Opettaja, T1)*

Seuraavassa taulukossa (taulukko 8) nähdään vanhempien vastauksissa esille tulleet arviot digitaalisen kasvun kansion eri osioiden toimivuudesta.

TAULUKKO 8 Vanhempien arviot digitaalisen kasvun kansion eri osioiden toimivuudesta

	hyvin	melko hyvin	huonosti	en ole käyttänyt
Projektikansio	35%	27%	3%	35%
Lapsen henkilökohtainen kansio	70%	16%	3%	11%
Reissuvihko	54%	27%	3%	16%
Viikkosuunnitelmat	62%	16%	6%	16%
Keskustelupalsta	11%	24%	22%	43%
Ilmoitustaulu	54%	22%	3%	22%

Myös vanhempien mielestä lapsen henkilökohtainen kansio toimi hyvin (70%). Hiukan yli puolet vanhemmista ilmoitti viikkosuunnitelmien, reissuvihkon sekä ilmoitustaulun toimineen hyvin tiedottamisen välineenä. Projektikansiota sekä keskustelupalstaa vanhemmat eivät olleet juurikaan käyttäneet. Vanhempien ilmoittama projektikansion vähäinen käyttö saattoi johtua siitä, että he eivät mieltäneet sitä yhdeksi osaksi lapsen henkilökohtaista kansiota. Kun vanhemmat avaavat lapsen henkilökohtaisen kansion, samalla sivulla näkyvät myös ryhmässä tehdyt projektit. Noin puolet vanhemmista ilmoitti, että he eivät olleet käyttäneet keskustelupalstaa. Seuraavaksi esimerkki erään vanhemman esille tuoma ajatus keskustelupalstan käytöstä.

> *Sekin varmaan lähtee se keskustelukansio sillä että siellä joku rohkeesti aloittaa sen, koska kyllähän siellä jo joitakin keskusteluja jo niistä mummuista ja näistä on käytykin, mutta se että kukaan ei tohdi mennä alottaa sitä sinne, että varmaan aattelis, että mä pistän jotain hölmöä sinne, ett sen näkee kaikki sieltä tai jotain tämmöstä mä epäilisin näin... pitäis löytää joku pohja mistä olis hyvä aloittaa... (Vanhempi, T3)*

Vertailtaessa opettajien ja vanhempien vastauksia digitaalisen kasvun kansion eri osioiden toimivuudesta, voidaan todeta, että opettajat ja vanhemmat olivat tyytyväisiä lapsen henkilökohtaisen kansioon. Kuten edellä todettiin, niin lapsen henkilökohtaisessa kansiossa näkyvät myös koko ryhmän projektit. Tätä seikkaa eivät ehkä opettajat ja vanhemmat heti miellä erillisiksi osioiksi. Näin ollen voidaan tulkita, että myös projektikansio oli tässä kokonaisuudessa toiminut hyvin. Yli puolet vanhemmista piti

viikkosuunnitelmaa toimivana. Molempien vastaajaryhmien mukaan sekä ilmoitustaulu että keskustelupalsta olivat toiminnallisilta osioiltaan heikoimpia.

6.2.1 Opettajien rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä

Päiväkodin opettajan rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä oli toimia koko *toiminnan ohjaajana ja koordinaattorina*. Päiväkodin opettajat olivat miettineet yhteiset tavoitteet kasvun kansio -toiminnalle ja päättivät mitä päiväkodin osalta digitaaliseen kasvun kansioon tallennetaan. Toiminnan myötä huomattiin se, että varmuus ja nopeus juttujen ja kuvien tallentamiseen tulee, kun digitaalista kasvun kansiota on käytetty pidempään.

> *Mietitään yhdessä mitä dokumentoidaan ja millä tavoin. (L1, O17)*

Opettajien vastauksissa esille nousi se, että on tärkeää, että päivähoito on omalta osaltaan mukana nykyajan teknistyvässä maailmassa. Mediakasvatuksen ja tietoteknologian merkitys myös päivähoidossa oleville lapsille on merkittävä ja opettajat voivat omalta osaltaan kehittää lapsen medialukutaitoa ja näyttää esimerkkiä positiivisesta internetin käytöstä.

> *Mielestäni mediakasvatus on päivän sana ja on tärkeää, että päivähoito on rakentamassa omalta osaltaan uusia ulottuvuuksia yhteistyöhön. Meidän esimerkki ja lapsille asian tutuksi tuominen on osa tätä työtä. Positiivista internetin käyttöä! Omalta kohdaltani digikansiot ovat tehneet työtäni mielekkäämmäksi ja vaihtelevammaksi. (L1, O16)*

Tietoteknologian keinoin toteutettu digitaalinen kasvun kansio on tuonut opettajan pedagogiseen työhön uuden työvälineen. Digitaalinen kasvun kansio –toiminta on auttanut henkilökuntaa hahmottamaan kasvun kansion tehtäviä ja tarkastelemaan eri osapuolten näkökulmasta yhteistyön merkitystä päivähoidossa. Uusi toimintamuoto yleisestikin on tuonut uutta keskustelua päiväkodin toiminnasta ja sen näkyväksi tekemisestä.

> *Meillä on uusi työväline dokumentointiin kuvin ja sanoin. (L1, O2)*

6.2.2 Vanhempien rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä

Vanhempien vastauksissa tuli esille, että vanhemmat käyttivät digitaalista kasvun kansiota lähinnä *tiedon vastaanottamiseen*. Vanhemmat kävivät katsomassa oliko sovellukseen tallennettu uutta tietoa. Vain muutamat vanhemmat ilmoittivat itse täydentävänsä kasvun kansiota.

> *Digitaalisessa muodossa kansio tulee lähemmäs kotia, sillä en muista kertaakaan ottaneeni käteen lapseni manuaalista kansiota päiväkodissa. Tähän digitaaliseen versioon olen kuukauden aikana piipahtanut jo monta kertaa. (L2, V66)*
>
> *Digitaaliseen kasvun kansioon on helpompi laittaa kommentteja ja kysymyksiä hoitajille kuin perinteisellä reissuvihkolla. Se on niin vaivatonta ja nopeaa. (L1, V31)*
>
> *Kun kotona ei ole kiinteää yhteyttä, on käyttö jäänyt vähäiseksi, valitettavasti. (L1, V25)*

Vanhemmat osallistuivat digitaalisen kasvun kansion kehittämiseen muun muassa vanhempainilloissa, joissa etsittiin uusia toiminnallisia ratkaisuja sovelluksen käyttöön.

6.2.3 Lasten rooli digitaalisen kasvun kansion käytössä

Opettajien vastauksissa lasten oma toiminta digitaalisessa kasvun kansiossa oli ollut suhteellisen vähäistä, mutta kuitenkin lisääntymään päin. Päiväkodissa lasten kanssa oli satunnaisesti käyty katsomassa digitaalisesta kasvun kansiosta kuvia ja luettu juttuja.

> *Lasten osuus huomattavasti lisääntynyt, mutta pienten puolella jäänyt kuitenkin pieneksi. Täytyis muistaa lapsia lisää. (L1, O16)*
>
> *Omien kuvien tutkimiseen ja menneiden tapahtumien muistelemiseen/kertaamiseen – kaverin ja aikuisen kanssa yhdessä kansioiden läpi käymiseen (esimerkiksi kotoa tulleita kuvia on yhdessä porukalla katsottu). (L2, O29)*

Päiväkodissa lapset olivat olleet mukana digitaalisen kasvun kansion tekemisessä omakuvauksen tallentamisessa (CV), valokuvien valitsemisessa ja kuvatekstien sekä tarinoiden kertomisessa.

> *Lapset ovat tulleet kertomaan, että tule nyt ottamaan kuva. Meillä on hyvä leikki meneillään. (L2, O22)*

> *Kertomalla [lapsi] omia juttuja/tarinoita aikuisen toimiessa kirjurina. (L1, O20)*
>
> *Lapsi on valinnut minkä kuvan haluaa liittää kansioon. (L2, O35)*

Opettajien vastauksissa käy ilmi, että lapset olivat ymmärtäneet digitaalisen kasvun kansion merkityksen itselleen esimerkiksi kuvien valitsemisena. Lapset olivat valinneet kuvat kansioonsa, mutta myös ehdotelleet opettajille tilanteita, joista voisi ottaa kuvan tallennettavaksi kansioon.

Vanhemmat totesivat, että he olivat lapsen kanssa yhdessä katselleet digitaalisessa kasvun kansiossa olevia juttuja ja kuvia. Näin ollen vanhemmat ja lapset olivat keskustelleet päiväkotipäivän tapahtumista ja lapsen tekemistä asioista siellä. Vanhemmat kiinnostuivat digitaalisen kasvun kansion avulla lapsen päiväkotipäivän seuraamisesta.

> *Olemme yhdessä katselleet juttuja kansiosta. (L1, V1)*
>
> *Käyty täyttämässä omakuvaus, katsottu valokuvia ja keskusteltu niiden tapahtumista. (L1, V15)*
>
> *... ainakin meidän perheessä, sillä on ollut itsetuntoa tukeva vaikutus ("mulla on jotain omaa")... (L2, V60)*

Vanhemmat kertoivat että, lapset itse olivat innokkaita katsomaan kotona digitaalista kasvun kansiota. Lapselle oli ollut tärkeää esitellä vanhemmille kansiosta päiväkotikavereiden kuvia ja uusia tuotoksia.

> *...lapsi tulee tosi usein sanoon ett mennään kattoon niitä kuvia, kun on värikuvat siellä, hän saa aina valita sieltä, ett otetaan toi kuva katotaan semmosia lempikuvia sit ku siellä on kaverit on tärkeitä niitä näytetään sieltä... (Vanhempi, T3)*
>
> *Uteliaisuus uusia kuvia kohtaan on kova ja niitä pitää päästä katsomaan. (L1, V5)*

6.3 Teknologian tuomat edut ja haitat digitaalisen kasvun kansion käytössä

6.3.1 Digitaalisen kasvun kansion edut

Kolmantena tutkimusongelmana selvitettiin sitä, mitkä ovat teknologian tuomat edut ja haitat digitaalisen kasvun kansion käytössä. Seuraavassa taulukossa (taulukko 9) esitetään opettajien ja vanhempien vastauksissa esille tulleet digitaalisen kasvun kansion edut.

TAULUKKO 9 Digitaalisen kasvun kansion edut suhteutettuna vastaajien määrään

DIGITAALISEN KASVUN EDUT	OPETTAJAT	VANHEMMAT
Tietotekniikan tuomat edut	68% (n=28)	31% (n=29)
Oppimisen havainnollistaja	19% (n=8)	0% (n=0)
Tiedonvälityksen täydentäjä	0% (n=0)	20% (n=19)
Yhteistyön mahdollistaja	10% (n=4)	7% (n=7)

Opettajien ja vanhempien vastauksissa tietotekniikan tuomat edut, kuten muun muassa nopeus ja helppokäyttöisyys, nykyaikaisuus sekä ajasta ja paikasta riippumattomuus, olivat ensisijaisia. Toiseksi tärkeimpänä opettajien vastauksissa nousi digitaalisen kasvun kansion toimiminen oppimisen havainnollistajana, kun taas vanhemmat kokivat toiseksi tärkeimpänä digitaalisen kasvun kansion toimimisen tiedonvälitystä täydentävänä tekijänä. Molemmat vastaajaryhmät totesivat yhteistyön mahdollistumisen digitaalisen kasvun kansion kautta vielä vähäisenä.

Tietotekniikan tuomat edut

Opettajat kokivat, että *dokumentointi on helpompaa* tietotekniikan avulla. Vastaava työ paperiseen kasvun kansioon tehdään “leikkaa – liimaa” -systeemillä kun taas digitaaliseen kasvun kansioon voidaan yhdellä napin painalluksella saada esimerkiksi valokuva tallennettua koko päiväkotiryhmälle. Myös tietojen nopea siirrettävyys ja tallentamisen helppous nousivat myös esille opettajien vastauksissa.

> *”...tavoitteenahan on ollut se että, että ei päiväkotimaailmassa oo nyt tuota tietoteknistä taitoa niin kauheasti niin yks tärkeimpiä tavoitteita oli se, että*

se on helppokäyttöinen, helppotäyttönen eli sitä se mun mielestä tällä hetkellä on." (Opettaja, T2)

Tiedot siirtyvä nopeasti, vanhempien helppo seurata ja osallistua. (L1, O9)

Ehdottomasti dokumentointi helpompaa ja sehän on arviointia varten erittäin tärkeä osa projektia. (L1, O34)

Yksi opettajista mainitsi myös tietotekniikan pitkällä aikavälillä tuoma edullisuus; paperinkäyttö vähenee ja konkreettisesti rahaa säästyy siitä, että ei tarvitse tulostaa eikä tilata paperikuvia. Muutama opettajista koki eduksi myös sen, että heidän atk –taitonsa kehittyvät, kun he käyttävät tietotekniikkaa hyväkseen työssään.

Vanhemmat kokivat tietotekniikan eduiksi tiedon *nopean* siirrettävyyden sekä digitaalisen kasvun kansion käytön ja tallentamisen *helppouden*. Digitaaliseen kasvun kansioon voidaan tallentaa erilaista mediaa, kuten liikkuvaa kuvaa ja ääntä, ja tiedon jakaminen on helpompaa kuin paperisessa kasvun kansiossa.

Sieltä saa nopeasti tiedon tärkeistä asioista. (L1, V27)

Kätevä arkistointimuoto, käytön ja tallentamisen helppous. (L1, V28)

Monimediamahdollisuus; kuvaa, videota jne. voidaan jakaa ja tallentaa helpommin. (L1, V38)

Digitaaliseen kasvun kansioon on helpompi laittaa kommentteja ja kysymyksiä hoitajille kuin perinteisellä reissuvihkolla. Se on niin vaivatonta ja nopeaa. (L1, V31)

Oppimisen havainnollistaja

Opettajien vastauksissa toiseksi eniten mainintoja digitaalisen kasvun kansion eduista sai digitaalisen kasvun kansion toimiminen oppimisen havainnollistajana. Vanhemmat voivat *selailla* digitaalisesta kasvun kansiosta lapsensa kasvu- ja oppimiskokemuksia päiväkodissa. Digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa vaivattomasti lapsen oppimisen näkyväksi tekemisen *laajemmalle*, esimerkiksi lapsen isovanhemmille, kummeille ja muille sukulaisille, kuin paperinen kasvun kansio. Vanhemmat eivät maininneet digitaalisen kasvun kansion eduksi oppimisen havainnollistajaa.

Tiedonvälittäjän rooli

Vanhemmat pitivät digitaalista kasvun kansiota hyvänä lisänä tiedonvälittäjän päiväkodin ja kodin välillä.

> *Ei olla riippuvaisia päiväkodin aukioloajoista vaan asioita voi laittaa esille, kun itselle sopii. (L1, V42)*
>
> *Lapsen omia ja lapsen ryhmän tekemisiä ja kuulumisia, joita ei välttämättä ehdi tai muista keskustella viedessä ja hakiessa hoidosta. (L1, V42)*
>
> *Aina ei ehdi jutella paikan päällä ja illalla on aikaa paneutua kunnolla päiväkodin juttuihin. (L1, V15)*

Vanhemmille oli ollut tärkeää se, että lapsen päivän tapahtumia oli voinut seurata silloin kun vanhemmille itselle sopii. Lapsen päivän seuraaminen digitaalisen kasvun kansion avulla voi tapahtua ajasta ja paikasta riippumatta ja se oli aina saatavilla, kun siihen oli tarvetta. Lapsen päiväkotiin tulo- ja lähtötilanteet ovat usein kiireellisiä ja niissä tilanteissa ei aina ehdi keskustelemaan siitä, mitä päiväkodissa tapahtuu. Näin ollen digitaalinen kasvun kansio oli toiminut tiedon lähteenä asioissa joista muuten ei olisi edes keskusteltu.

Yhteistyön mahdollistaja

Vain muutamassa opettajien ja vanhempien vastauksissa digitaalinen kasvun kansio mahdollisti päiväkodin ja kodin yhteistyön. Neljä opettajaa totesi, että digitaalinen kasvun kansio mahdollistaa yhdessä tekemisen lapsen ja lapsen vanhempien kanssa. Yksi vanhemmista totesi, että kasvun kansio monipuolistaa ja antaa syvyyttä yhteistyölle.

> *Se lähentää näitä kahta tahoa ja ruokkii varmasti molempien toimimista oikein lapsen parhaaksi. (L1, V28)*
>
> *Tätä kautta saa kivasti palautetta oman lapsen toiminnasta ja kehityksestä ilman, että tarvitsee olla läsnä päiväkodissa ja näin saan luultavasti palautetta, joka muuten jäisi ehkä saamatta. (L1, V19)*

Vanhemmat totesivat myös, että sovelluksen kautta voi vaivattomasti laittaa viestejä opettajille ja kysyä mitä päivän aikana on tapahtunut tai ottaa helposti kantaa päiväkodin toimintoihin.

Voi kysellä tarhan tädeiltä kaikkee mahdollista tarhaan liittyvää ihan päivittäisistä asioista. (L1, V1)

6.3.2 Digitaalisen kasvun kansion haitat

Seuraavassa taulukossa (taulukko 10) esitetään tärkeysjärjestyksessä opettajien ja vanhempien vastauksissa esille tulleet digitaalisen kasvun kansion haitat.

TAULUKKO 10 Digitaalisen kasvun kansion haitat suhteutettuna vastaajien määrään

DIGITAALISEN KASVUN HAITAT	OPETTAJAT	VANHEMMAT
Ajan ja resurssin puute	58% (n=24)	11% (n=10)
Tekniset ongelmat	15% (n=6)	10% (n=9)
Koulutuksen puute	22% (n=9)	0% (n=0)
Vähäinen pedagoginen merkitys	24% (n=10)	4% (n=4)
Reaaliajattomuus	0% (n=0)	6% (n=6)

Lukumääräisesti maininnat digitaalisen kasvun kansion haitoiksi olivat pienemmät kuin eduissa. Etenkin vanhemmat kokivat digitaalisen kasvun kansion haitat hyvin vähäisinä. Ensisijaisena haittana molemmat vastaajaryhmät kokivat ajan ja resurssien puutteen. Toiseksi eniten opettajien vastauksissa esille nousi digitaalisen kasvun kansion vähäinen pedagoginen merkitys ja muutamassa vanhempien vastauksissa mainittiin tekniset ongelmat. Muutama opettaja olisi halunnut lisää koulutusta tietokoneen ja sovelluksen käyttöön ja muutama vanhempi koki digitaalisen kasvun kansion reaaliajattomaksi.

Ajan ja resurssin puute

Opettajien vastauksissa tuli esille kriittinen suhtautuminen ajankäytön ja digitaalisen kasvun kansio -toiminnan yhdistämiseen. Ensisijaisesti esille tulivat kokemukset *lisääntyvästä työmäärästä* sekä huoli siitä, että koneella istuminen vie aikaa lapsiryhmästä.

Osalle opettajista työaika ei riittänyt digitaalisten kansioiden päivittämiseen vaan päivitystyö tehtiin työajan ulkopuolella. Toisaalta opettajat myös tiedostivat sen seikan, että työajan tehostamisella ja suunnittelulla olisi voinut tehokkaammin päivittää digitaalisia kasvun kansioita. Ajanpuute liittyi myös siihen että, jos muut ryhmän opettajat eivät osallistuneet digitaalisen kasvun kansio –toimintaan.

> *Aikaa on mennyt vapaa-ajastani. Työssä ei tällaista ehdi. (L2, O22)*
>
> *Oman ajankäytön tehostaminen ja suunnittelu tärkeää. (L2, O23)*
>
> *Olen ainoa ryhmästäni, joka täyttää kansiota, ajanpuute vaivaa. (L2, O31)*

Muutama opettajista koki, että tietokoneiden vähyys vaikutti ajankäytön ongelmiin. Käytössä olevat tietokoneet olivat ahkerassa käytössä ja silloin kun itsellä olisi ollut vapaata aikaa päivittää digitaalisia kasvun kansioita, konetta saattoi käyttää joku muu.

> *Konetta ei ole käytössä osastolla. Ei pääse tekemään lasten kanssa oikein kunnolla eikä lapset pääse käyttämään kansiotaan silloin, kun siihen on tarvetta. (L2, O26)*
>
> *Kone kovassa käytössä, silloin kun itsellä olisi aikaa täyttää kansioita. (L2, O37)*

Muutamassa vanhempien vastauksissa pohdittiin sitä, viekö digitaalisen kasvun kansion käyttö aikaa pois lapsen kanssa käytettävästä ajasta. Toisaalta myös se seikka huolestutti, että kestääkö opettajien innostus digitaalisen kasvun kansion käyttämiseen vai jääkö projekti pelkäksi lupaavaksi kokeiluksi.

> *En osaa sanoa. Pelkään kansion täyttämiseen kuluvan ajan olevan pois lapsiryhmältä. (L1, V8)*
>
> *Mistä otetaan aika koneella istumiseen? (L1, V10)*
>
> *Vaatii resursseja päiväkodilta, jää helposti lupaavaksi kokeiluksi. (L1, V10)*

Vähäinen pedagoginen merkitys

Opettajien vastauksissa haittana koettiin myös digitaalisen kasvun kansion vähäinen pedagoginen merkitys. Digitaalinen kasvun kansio koettiin aikuisjohtoiseksi ja todettiin myös se, että mitä nuoremmasta lapsesta on kyse, sitä vaikeampaa on lapsen osallistua

digitaalinen kasvun kansiotoimintaan. Digitaalisen kasvun kansion vaarana on lisäksi pelkäksi piirustuskokoelmaksi tai valokuva-albumiksi muodostuminen.

> *Lapsi voi/saa suht vähän vaikuttaa oman kansion täyttämiseen. (L1, O1)*
>
> *Kasvun kansion pedagoginen merkitys jäänyt vähäiseksi. (L1, O16)*

Vanhempien vastauksissa vähäinen pedagoginen merkitys liittyi siihen, että näkyykö digitaalisessa kasvun kansiossa lapsen todellinen kehitys, kertovatko tarinat ja valokuvat sittenkään kaikkea lapsen kehityksestä vai jääkö sovelluksesta saatu tieto enemmänkin ulkoiseksi.

> *Piirustukset, askartelut jne. eivät välity. (L1, V38)*
>
> *Näkyykö siinä todellinen kehitys vai jääkö se enemmän ulkoiseksi. (L1, V1)*

Koulutuksen puute

Tietokoneen käsittelyn perustaitojen opettelu ja digitaalisen kasvun kansio -sovelluksen käyttö vaativat aluksi aikaa ja ohjausta. Digitaalisen kasvun kansion lisäksi aikaa oli vienyt myös kuvankäsittelyohjelmien ja skannauksen opetteleminen muun työn ohessa.

> *Kun ei ole sinut koneen kanssa, aikaa menee tuplasti kaikkeen tekemiseen ja lisäksi lähettyvillä pitäisi olla joku joka auttaa tarvittaessa. (L2, O33)*

Osa opettajista kaipasi lisää koulutusta. Kuten jo aikaisemmin todettiin pelkkä digitaalisen kasvun kansio –sovelluksen opettelu ei riittänyt kaikille, vaan osalle opettajista koulutuksen tuli lähteä tietokoneen perustaitojen opettelusta, kun taas osaa opettajista voidaan kouluttaa jo esimerkiksi kuvankäsittelyyn. Myös uuden pedagogisen työtavan omaksuminen oli vienyt aikaa opettajilta.

> *Harjoitteluvaiheesta johtuen ei ole toiminut täydellä teholla. Enemmän olisi saanut irti, tulevaisuudessa paneudutaan syvemmin. (L1, O11)*

Muutamille opettajille kulunut aika oli ollut lyhyt sisäistää uutta työtapaa ja koettiin, että vasta ensimmäisen kokeiluvuoden jälkeen päästään itse asiaan. Vanhempien vastauksissa ei tullut esille koulutuksen puutteen tuomia haittoja.

Tekniset ongelmat

Kasvun kansion ongelmana pidettiin myös sovelluksen teknisiä ongelmia. Osa opettajista koki, että kun muutenkin oli vähän aikaa päivittää digitaalisia kansiota ja kun sovellus ei aina toiminut, into käyttää sovellusta laantui. Vaivalla päivitetyt tiedot eivät aina välttämättä menneet sovelluksessa oikeisiin paikkoihin, ja myös tulostamisen kanssa oli ongelmia.

> *Viikkosuunnitelmien tulostaminen ei ole onnistunut kokonaisuudessaan. Tulostuu vain osittain, samoin jos on pidempi tarina; tarina ei tulostu kokonaan. (L2, O28)*

> *Ohjelma ei aina toimi vaan kone heittää juuri vaivalla kirjatut tiedot vääriin paikkoihin. (L2, O25)*

Vanhempien vastauksissa tekniset ongelmat liittyivät lähinnä kotona oleviin hitaisiin yhteyksiin, jolloin kuvien latautumisaika oli pitkä ja digitaalisen kasvun kansion -sovelluksen aukaiseminen vaivalloista. Myös sovelluksen päivittäminen ja kehitystyön aiheuttamat katkokset aiheuttivat muutamille vanhemmille digitaaliseen kasvun kansion käyttöön eri pituisia käyttökatkoja.

> *Kotona pitäisi olla nopeammat yhteydet, valokuvien lataantuminen kestää pitkään. (L1, V29)*

> *Kehitystyön eri vaiheissa kansion toimivuus on hieman kärsinyt, mutta se on ymmärrettävää. (L2, V57)*

Vain muutama vanhemmista otti esille tietoturva-asiat. He pitivät tärkeänä sitä, että tietoturva-asiat otetaan huomioon ja niistä keskustellaan päiväkodissa. Yksi vanhemmista totesi, että vastuu siitä minkälaisia kuvia nettiin laitetaan on aina kuvien laittajalla.

> *Vaara, että digitaalisessa muodossa oleva materiaali leviää asiattomille sivuille. (L1, V37)*

> *Että kyllähän mä ainakin siinä niinku justiinsa luotan päiväkotiin, että täällä ne jotka niitä laittaa sinne, että sinne laitetaan semmosia kuvia, että ei mun tarvi miettiä... (Vanhempi, T3)*

Reaaliajattomuus

Opettajien vastauksissa ei tullut esille digitaalisen kasvun kansion reaaliajattomuus, mutta muutamat vanhemmat olisivat toivoneet työskentelyn reaaliaikaisuutta. Päiväkodin opettajat eivät ehdi tarkistamaan vanhemmilta tulleita viestejä ja eivätkä välttämättä tallentamaan tietoja kansioon päivittäin. Digitaalisen kasvun kansion kautta ei kannattanut lähettää kiireellisiä viestejä, koska ei voinut olla varma, että opettajat lukisivat sen saman päivän aikana.

> *Heikkous on siinä, että tietoja ei voida kuitenkaan päivittää päivittäin ja viestejä välittä vain koneellisesti, kun ei voi olla varma, että tieto menee perille. (L1, V30)*

7 TULOSTEN KOONTI JA TARKASTELU

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin digitaalisen kasvun kansion mahdollisuuksia tukea päiväkodin ja perheen välistä kasvatuskumppanuutta etenkin opettajien ja vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa haluttiin selvittää minkälaisia tehtäviä digitaalinen kasvun kansion saa opettajien ja vanhempien välisessä kasvatuskumppanuudessa, minkälaisia työskentelytapoja opettajilla ja vanhemmilla on kansion parissa sekä mitä etuja ja haittoja teknologian käyttö tuo opettajien ja vanhempien väliselle kasvatuskumppanuudelle.

7.1 Digitaalinen kasvun kansio perheen ja päiväkodin välisessä kasvatuskumppanuudessa

Tutkimustuloksia kokonaisuutena tarkasteltaessa voidaan todeta, että digitaalisella kasvun kansiolla on edellytyksiä toimia tietyn varauksin opettajien ja vanhempien välisen kasvatuskumppanuuden tukena. Tutkimuksen tulosten perusteella digitaalisen kasvun kansion tehtäviä kasvatuskumppanuuden tukemiseksi olivat 1) tuoda esiin vanhemmille lapsen kasvu- ja oppimiskokemukset sekä 2) kuvata vanhemmille päiväkodin erilaisia toimintamuotoja. Lisäksi etenkin vanhemmat kokivat 3) tiedon lisääntyneen päiväkodin tulevista tapahtumista ja projekteista digitaalisen kasvun kansion välityksellä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2003) määritellään kasvatuskumppanuus vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tietoisena sitoutumisena toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Vaikka digitaalinen kasvun kansio osoittautui aikuisjohtoiseksi, siitä huolimatta opettajat kokivat sen tietoiseksi pedagogiseksi toimintatavaksi sekä lapsilähtöiseksi *mahdollisuudeksi* tuoda esille lapsen merkityksellisiä oppimiskokemuksia ja kiinnostuksen kohteita lapsen lähipiirille. Kasvun kansion tavoitteet, jotka ovat kokonaisvaltaisen kuvan antaminen lapsen kasvusta ja oppimisesta, lapsen itsetunnon lisääminen ja itsearvioinnin kehittyminen jäivät ensimmäisenä vuonna toteutumatta. Yksilöllisten kasvun kansioiden tekeminen oli jäänyt vähemmälle ja opettajat olivat lähinnä kuvanneet koko ryhmän toimintaa, etenkin yhteistoiminnan toteutumista.

Alasuutarin (2003) ja Tauriaisen (2000) tutkimuksissa esille tuli vanhempien kokemus päiväkodin toimintojen vähäisestä esittelystä. Tässä tutkimuksessa vanhemmat taas olivat saaneet digitaalisen kasvun kansio –toiminnan myötä kokonaisvaltaisemman kuvan päiväkodin toiminnasta ja samalla myös lapsen kanssa yhteinen dialogi päivän sisällöistä oli lisääntynyt. Konkreettisena tukena keskusteluille olivat olleet digitaaliseen kasvun kansioon tallennetut kuvat ja tarinat päiväkodin tapahtumista. Näin ollen päivähoidon arki laajemmaltikin, sekä opettajien että lapsen näkökulmasta on tehty vanhemmille ja lapsen lähipiirille tutuksi. Vanhemmat kokivat myös, että tiedonkulku päiväkodin ja kodin välillä oli lisääntynyt. Muun muassa viikko-ohjelman tarkistaminen sekä infot tulevista tapahtumista ja päiväkodissa käsiteltävistä teemoista tulivat hyvin esille digitaalisen kasvun kansion välityksellä.

Tulosten perusteella sekä opettajat että vanhemmat eivät vielä mieltäneet digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden mahdollistajana. Vain pieni osa opettajista ja vanhemmista olivat sitä mieltä, että digitaalinen kasvun kansio mahdollisti syvällisemmän yhteistyön päiväkodin ja perheen välillä. Merkittävänä tutkimustuloksena voidaan kuitenkin pitää sitä, että muutama vanhemmista koki, että digitaalinen kasvun kansio oli lähentänyt päiväkotia ja kotia. Digitaalinen kasvun kansio oli siis lisännyt vuorovaikutusta opettajien ja vanhempien välillä ja sen myötä tuonut avoimempaa ilmapiiriä päiväkodin ja kodin välille. Sekä Bronfenbrenner (1979) että Keyes (2002) ovat todenneet vuorovaikutuksen merkittävyyden mesosysteemin toimivuudessa. Onnistuneen kasvatuksen yksi edellytyksistä on että, vanhempien ja

opettajien odotukset lapseen ovat sopusoinnussa keskenään. Tätä edesauttaa se, että päiväkodin ja perheiden välille annetaan mahdollisuus avoimeen, kaksisuuntaiseen yhteistyöhön. Myös Kankaanrannan (2001) tutkimuksessa esille nousi digitaalisen kasvun kansion mahdollisuus toimia vuorovaikutuksen mahdollistajana ja tiedonlähteenä. Tällainen täydentävä tiedonkulun väline, kuten digitaalinen kasvun kansio, on toivottu lisä päivähoidon palveluun.

7.2 Lapset ja vanhemmat mukaan toimijoiksi digitaaliseen kasvun kansioon

Lapsi tarvitsee sosiaalista vuorovaikutusta toisiin lapsiin ja aikuisiin ollakseen tietoinen itsestään ja oppimisestaan. Tietotekniikan tuomia mahdollisuuksia epäillään juuri sen vuoksi, että sen ei ole ajateltu mahdollistavan tai tarjoavan riittävästi aineksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Ojalan ja Siekkisen (1997) mukaan lapset kuitenkin useimmiten työskentelevät tietokoneella pareittain tai kolmen hengen pienryhmissä. Lapset myös spontaanisti opettavat, neuvovat ja kannustavat toisia lapsia työskentelyssä. Mielenkiintoista on myös se, että ne lapset, jotka eivät halua olla suorassa vuorovaikutuksessa toisiin ja ovat arkoja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, näyttivät kiinnostuvan ja aktivoituvan sosiaaliseen vuorovaikutukseen tietokoneen avulla. (Ojala & Siekkinen 1997, 147.)

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa lasten toiminta ja osallisuus digitaalisen kasvun kansion käytössä oli vielä jäänyt vähäiseksi. Päiväkodissa lapset olivat saaneet osittain valita tallennettavat jutut omiin kansioihinsa, mutta pääsääntöisesti opettajat olivat valinneet kuvia ja juttuja lasten kansioihin. Päiväkodin isoimmille lapsille oli tullut tärkeäksi se, että he itse saivat valita tilanteita, joista otetaan esimerkiksi kuva digitaaliseen kasvun kansioon. Tällaisia tilanteita olivat muun muassa leikkitilanteet tai toimintahetket.

Tässä tutkimuksessa vanhempien toiminta digitaalisessa kasvun kansiossa oli olla lähinnä tiedon vastaanottajina. Muutamat perheet vastasivat täydentäneensä digitaalista kasvun kansiota kotoa tai muusta paikasta käsin, mutta näiden vanhempien määrä oli vähäinen. Vanhemmat katsoivat digitaalisesta kasvun kansiosta lapsen päivän aikana

tapahtuneet asiat ja tulevat viikko-ohjelmat. Yksi keskeisistä tuloksista oli kuitenkin vuorovaikutuksen lisääntyminen lasten isien ja päiväkodin opettajien kesken. Kyselylomakkeiden vastaajista suurin osa oli edelleen äitejä, mutta huomionarvoista on kuitenkin se, että isät olivat olleet silti suhteellisen aktiivisia kyselyyn vastaajia. Isien mukana oloa puoltaa myös se seikka, että isät olivat aktiivisia osallistujia digitaalisen kasvun kansion vanhempainilloissa sekä digitaalisen kasvun kansio –sovelluksen kehittämisessä. Yleisesti lasten vanhemmat olivat erityisen kiinnostuneita mahdollisuudesta osallistua digitaalisen kasvun kansio -toimintaan ja sen ylläpitämiseen.

7.3 Digitaalinen kasvun kansio – tarpeellinen ja myönteinen kehityshaaste

Digitaalinen kasvun kansio merkitsi ennen kaikkea opettajien työssä pedagogista dokumentoinnin välinettä. Opettajat korostivatkin sitä, että digitaalinen kasvun kansiotoiminta ei ole mikään itseisarvo eikä irrallinen osio päiväkodin toimintaa vaan yksi luonnollinen osa sitä. Brotherius (1990) toteaa, että päivähoidon ammattilaisen voimavarana on tieto yleisestä varhaiskasvatuksen tavoitteista sekä kasvatuksen ammattitaito. Näin ollen digitaalisessa muodossa oleva kasvun kansio on tuonut opettajille uudenlaisen mahdollisuuden ja uuden kanavan dokumentoida myös omaa ammattitaitoa. Vanhemmille ja lapsen lähipiirille päiväkodin eri toiminnot ja pedagogiset käytänteet tulivat digitaalisen kasvun kansion kautta hyvin näkyviksi.

Digitaalisen kasvun kansion etuina koettiin olevan ennen kaikkea tietotekniikan tuomat mahdollisuudet, kuten 1) helppokäyttöisyys, 2) hyvä arkistointimuoto sekä 3) ajasta ja paikasta riippumattomuus. Toiminnan dokumentointi digitaaliseen kasvun kansioon oli helppoa ja tiedot siirtyivät ja tallentuivat yhdellä napin painalluksella usean lapsen kansioon. Dokumentit lapsen päivästä pysyivät hyvässä tallessa digitaalisessa kasvun kansiossa myöhempää käyttöä varten. Etenkin vanhemmille oli tärkeää se, että lapsen päivän tapahtumia voi seurata silloin kun itselle sopii.

Opettajat olivat tyytyväisiä digitaaliseen kasvun kansio –toimintaan, mutta jokaisen lapsen henkilökohtaisen kasvun kansion ylläpitäminen osoittautui aikaa vieväksi ja

työlääksi. Keskeisemmät ongelmat kasvun kansion ylläpitämisessä tulivat esille ennen kaikkea opettajien vastauksissa. Näitä ongelmia olivat 1) aikapula, 2) sovelluksen tekniset ongelmat sekä 3) opettajien omat puutteelliset tietotekniset taidot. Myös Kankaanrannan (2002) tutkimuksessa digitaalisen kasvun kansion keskeisimpinä ongelmina nähtiin riittämätön aika, kasvun kansio –sovelluksen rajoitukset sekä puutteet opettajien omissa tietoteknisissä taidoissa.

Digitaalisen kasvun kansion pedagogisen merkityksen luovat ennen kaikkea opettajat. Opettajat toimivat digitaalisessa kasvun kansio –toiminnassa tärkeässä asemassa. He olivat koko toiminnan koordinaattoreita muun muassa suunnittelussa, toteuttamisessa ja edistämisessä. Suuri osa opettajista koki, että digitaalinen kasvun kansio –toiminta vaatii työaikaa enemmän kuin siihen on käytettävissä. Huoli siitä, että tietokoneen ääressä istuminen vie aikaa lapsiryhmästä ja tietokoneiden vähyys vaikuttivat ajankäytön ongelmiin. Myös digitaalisen kasvun kansio –sovelluksen hitaus ja tekniset ongelmat vähensivät kansion käyttöä. Muutamalle opettajalle digitaalisen kasvun kansion työskentely alkoi tietokoneen käsittelyn perustaitojen opettelusta.

Vanhemmat kaiken kaikkiaan kokivat digitaalisen kasvun kansion ongelmat hyvin vähäisinä. Vanhempien vastauksista esille nousi digitaalisen kasvun kansion reaaliajattomuus. Vanhemmat olisivat toivoneet digitaalisen kasvun kansion mahdollistavan esimerkiksi reaaliaikaisen keskustelun tai vaivattoman tavan ilmoittaa esimerkiksi lapsen poissaoloista.

7.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen perusvaatimus on luotettavuus. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella validiteetin eli pätevyyden ja reliabiliteetin eli täsmällisyyden kautta. Validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Tutkimuksen ulkoinen validiteetti tarkoittaa sitä, voidaanko tutkimuksessa löydettyjä tuloksia yleistää ja sisäinen validiteetti liittyy siihen, onko tutkimuksesta tehdyt johtopäätökset oikeita. Reliabiliteetilla taas tarkoitetaan sitä, miten täsmällisesti pystytään mittaamaan sitä, mitä on tarkoituskin mitata. (Borg & Gall 1989, 250, 404-405.)

Ulkoinen validiteetti voidaan jakaa vertailtavuuteen ja siirrettävyyteen. Jotta muut tutkijat voisivat vertailla tutkimuksen tuloksia muihin samaa asiaa käsitteleviin tutkimuksiin tulisi tutkimukset osat, keskeiset käsitteet ja tutkimuskohteen ominaisuudet kuvata ja määritellä tarkasti. Siirrettävyydellä taas tarkoitetaan sitä, missä määrin tutkija käyttää saman tai läheisten alojen tutkijoiden ymmärtämiä käsitteitä, määritelmiä ja tutkimustekniikoita, niin että tulokset ovat siirrettävissä toiseen ympäristöön. Tutkimuksen sisäisestä validiteetista käytetään nimitystä uskottavuus, joka kuvaa sitä miten tutkimusprosessin aikana tehdyt havainnot vastaavat todellisuutta. (Borg & Gall 1989, 404-405.)

Laadullisen aineiston tulkinnassa luotettavuuden perustana on aineiston ja johtopäätösten validiteetti. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu subjektiivisuus ja näin ollen tulkintojen luotettavuus perustuu tutkittavien kokemuksiin ja niihin liittyviin tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin. (Borg & Gall 1989, 404-405.) Tässä tutkimuksessa luotettavuutta arvioidaan seuraavien luotettavuuskriteerien mukaan; aineistolähtöisyys, tutkimusprosessin johdonmukaisuus ja kontekstisidonnaisuus sekä tavoiteltavan tiedon laatu.

Tämän tutkimuksen teoriaosuudessa pyrittiin tutkimukseen olennaisesti liittyvät käsitteet kuvaamaan ja määrittelemään mahdollisimman tarkasti, nykytietämyksen mukaan, varhaiskasvatukseen keskeisillä teorioilla ja käsitteillä. Näin ollen tutkimustekniikat ja käsitteet, jotka on määritelty tässä tutkimuksessa ovat suoraan siirrettävissä toiseen ympäristöön. Tutkimuksen sisäinen validiteetti perustuu siihen, että tutkija on vertaillut tuloksia teoriassa esitettyihin ennakko-oletuksiin. Tuloksia tarkasteltaessa on pyritty tekemään yleistyksiä ja johtopäätöksiä vastausten perusteella. Tutkimustulosten siirrettävyyttä rajoittaa kuitenkin tutkimuksen subjektiivisuus, sillä tutkimustuloksissa keskeisintä on tutkimukseen osallistuvien henkilökohtainen koettu maailma.

Teemahaastattelua käytettiin tutkimuksen alussa sen vuoksi, että tapauksesta haluttiin saada tietoon ensikokemukset. Tämän jälkeen tutkimuksen alussa ja lopussa käytettiin lomakekyselyä. Lomakekyselyn kysymykset esiteltiin tutkimusryhmälle ja saatujen palautteiden pohjalta kysymyksiä muokattiin ennen varsinaista kyselyä. (Ks Borg & Gall 1989, 435.) Lomakekysely muokattiin mahdollisimman konkreettiseksi arkea koskeviksi kysymyksiksi, jotta sekä vanhemmat että opettajat pystyisivät tulkitsemaan

kysymykset oikein. Lomakekyselyt antavat opettajille ja vanhemmille mahdollisuuden vastata kysymyksiin rauhassa ilman tutkijan läsnäoloa. Tutkijan oma pitkäaikainen työkokemus varhaiskasvatuksen alalta sekä oma vanhemmuus olivat hyödyksi kysymysten laadinnassa. Tutkimuksen aikana saatiin opettajilta kenttäpäiväkirjoja, joissa he kirjoittivat kokemuksiaan digitaalisesta kasvun kansio –toiminnasta. Kenttäpäiväkirjojen käyttö tässä tutkimuksessa jäi vähäiseksi ja ne toimivatkin tutkijalle lähinnä tukena tulosten analysoinnissa.

Tämän tutkimuksen reliabiliteettia lisäävät tutkimuksen huolellinen etukäteissuunnittelu (mitä kerätään ja miksi?) sekä aineiston tuottaminen useammasta kuin yhdestä lähteestä. (ks. Borg & Gall 1989, 402.) Tutkimusaineisto oli kuitenkin laaja ja tutkija joutui tekemään rajauksia aineiston suhteen. Laadullinen aineisto olisi voitu tässä tutkimuksessa kerätä esimerkiksi niin, että kustakin päiväkodista (n=5) olisi valittu kaksi perhettä ja kaksi opettajaa, jolloin tutkittavien määrä olisi pienentynyt kahteenkymmeneen. Näiden tutkittavien haastattelu olisi ehkä antanut tutkijalle syvällisempää tietoa juuri kasvatuskumppanuuden mahdollistumisesta digitaalisen kasvun kansion avulla. Molempien lomakekyselyjen vastaukset, teemahaastattelu sekä kenttäpäiväkirjat on tallennettu tietokoneen tietokantoihin, joita on helppo käyttää myöhemmässäkin vaiheessa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella vanhempien ja päiväkodin opettajien näkökulmasta digitaalista kasvun kansiota kasvatuskumppanuuden tukijana. Tutkimusteema on melko uusi, sillä kasvatuskumppanuus-termiä varhaiskasvatuksessa on käytetty vasta muutaman vuoden ajan. Kasvun kansiot ovat taas tulleet tutuiksi varhaiskasvatuksessa 1990-luvulla erilaisten tutkimusten ansioista (Kankaanranta 1998, 2002, ; Linnakylä ym. 1996; Niikko 2001; Pollari 1994; Pollari ym. 1996). Kankaanrannan (2002) tutkimuksen lisäksi digitaalisessa muodossa olevasta kasvun kansiosta varhaiskasvatuksessa ei juurikaan ole kotimaista tutkimusta. Tutkimusaineisto kuvaakin eräänlaista siirtymäkautta tietoteknologian käyttöön varhaiskasvatuksessa sekä myös yhteistyön vahvistumista ja esille tuomista perheen ja päivähoidon välillä. Tutkimuksen aikana digitaalisesta kasvun kansiosta, nykyaikaisena opettajien pedagogisena dokumentoinnin ja kasvatuskumppanuuden välineenä, on tullut osaksi tutkimusaineistoon kuuluvien opettajien, lasten ja vanhempien ajatus- ja kokemusmaailmaa.

Tutkimuksessa lähestyttiin perheiden ja päivähoidon yhteistyötä ekologisesta viitekehyksestä käsin. Ekologisen viitekehyksen lähtökohtana on tarkastella vuorovaikutusta yksilön ja ympäristön välillä (ks. Bronfenbrenner 1979). Ekologisessa viitekehyksessä lapsen rooli nähdään aktiivisena, mutta lapsen rooli tässä tutkimuksessa jäi melko vähäiseksi, sillä tutkimus keskittyi vanhempien ja opettajien väliseen kasvatuskumppanuuteen. Ekologisen viitekehyksen anti tälle tutkimukselle oli vuorovaikutuksen merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen. Tätä vuorovaikutusta eli

kasvatuskumppanuutta, jolla pyritään tuomaan vanhemmille lisää tietoa lapsen päivän tapahtumista sekä lisätä vanhempien tasavertaista osallistumista lapsen päiväkotipäivän toimintaan digitaalisen kasvun kansion avulla tutkittiin tässä tutkimuksessa.

Päivähoidon toimintakulttuuriin kuuluu yhteistyö perheiden kanssa ja sitä toteutetaan varsin toimivasti. Tämän tutkimuksen aikana varsinaista kasvatuskumppanuutta ei ehtinyt muodostua perheiden ja päiväkodin välille tietoverkkojen välityksellä, vaan lähinnä voidaan puhua uudesta yhteistyön muodosta. Onnistuneen kasvatuskumppanuuden luominen digitaalisen kasvun kansion välityksellä vaatii vastavuoroista yhdessä ajattelemista, aikaa, tietoista toimintaa ja sitoutumista niin opettajilta kuin lasten vanhemmiltakin. Tutkimuksessa syvällisen kasvatuskumppanuuden muodostumisen esteenä olivat uuden toimintamuodon omaksuminen, yksittäisen lapsen kansion päivittämisen aikaa vievyys sekä se, että lapsen henkilökohtaisista asioista haluttiin vielä kertoa mieluimmin kasvokkain kuin tietokoneen välityksellä. Myös vanhempien aktiivisempi työskentely kasvun kansion parissa olisi edistänyt kasvatuskumppanuuden muodostumista.

Tutkimuksen aikana oli kuitenkin huomattavissa kasvatuskumppanuuden ”alkuja”, sillä vanhemmat kokivat, että kasvun kansio –toiminta oli lisännyt dialogia vanhempien ja opettajien välillä. Vanhemmat olivat saaneet kasvun kansioon dokumentoitujen asioiden avulla jatkokeskustelun aiheita käydessään päiväkodilla ja nämä keskustelut olivat luoneet avoimempaa ilmapiiriä opettajien ja vanhempien välille. Kuten Karila (2005) toteaakin, syvällinen kumppanuussuhde vaatii yhteistä toimintaa, kumppanuus ei synny pelkästään tiedon välittämisen kautta, vaan tarvitaan myös jaettuja tulkintoja ja yhteistä päätöksentekoa. Tällaista jaettua tulkintaa ja yhteistä päätöksentekoa on mahdollista toteuttaa onnistuneessa dialogissa. Aarnion ja Enqvistin (2002) mukaan dialogissa pysähdytään tutkimaan asiakysymyksiä, viivytään niissä tarpeeksi kauan ja hyödynnetään kaikkien osallistujien osaamista. Dialogissa molemmat osapuolet ovat tasavertaisia keskustelijoita, mikä on myös kasvatuskumppanuuden yksi lähtökohdista.

Vaikka tietotekniikka onkin yleistynyt nopeasti, digitaalinen kasvun kansio ei välttämättä anna vanhemmille tasavertaista mahdollisuutta osallistua kansion käyttöön, sillä kaikilla perheillä ei ole tietokonetta, jossa on internetyhteys. Tosin usealla vanhemmalla on työpaikalla käytössä tietokone verkkoyhteyksineen, ja myös esimerkiksi julkisissa laitoksissa, kuten kirjastoissa, kenen tahansa on mahdollisuus

käyttää verkossa olevaa tietokonetta. Toisaalta digitaalisen kasvun kansion etuna ja toisaalta sen haittana voidaankin pitää sitä, että vanhemmat voivat määritellä, miten he itse ja miten heidän lapsensa käyttävät digitaalista kasvun kansiota. Osa vanhemmista ei ole ollut kiinnostuneita käyttämään digitaalista kasvun kansiota. Tämä on johtunut joko siitä, että kotona olevat verkkoyhteydet ovat hitaita, heidän atk-taitonsa ovat riittämättömät tai heillä ei ole tietokonetta kotona. Ylipäätään myös varhaiskasvatuksen opettajilla digitaalisen kasvun kansion käytön aktiivisuuteen vaikuttaa henkilökohtaisen kiinnostuksen määrä teknologiaa kohtaan. Nardi ja O'Dayn (1999) mukaan teknologian muutosprosessi vaatii osallistumista ja perinpohjaista tutustumista uuteen teknologiaan ja näin ollen keskeistä on määritellä teknologian mielekäs soveltaminen muuhun pedagogiseen toimintaan sekä annettava tarpeellinen määrä teknistä perus- ja täydennyskoulutusta.

Jokaisen lapsen oman digitaalisen kasvun kansion ylläpitäminen vaati opettajalta liian paljon aikaa ja näin ollen tämän tutkimuksen aikana yksilöllisten kasvun kansioiden tekeminen olikin jäänyt vähemmälle. Opettajat olivat lähinnä kuvanneet digitaalisessa kasvun kansiossa koko päiväkotiryhmän toimintaa. Vukelichin ja Roenin (1997) tutkimuksessa tuli esille, että kasvun kansio -toiminta vaatii useampia vuosia ennen kuin tavoitteeksi voidaan asettaa kasvuprosessin kuvaamisen. Myös tässä tutkimuksessa opettajat ja vanhemmat totesivat, että ensimmäisen vuoden jälkeen digitaalisessa kasvun kansiossa oli nähtävissä vasta niin sanottuja tuotoksia ilman sen syvällisempää analyysiä. Kasvun kansion keskeisimpiä alueita kuten tavoitteen asettelu, syventäminen ja arviointi jäivät puuttumaan ensimmäisen vuoden toiminnasta.

Digitaalinen kasvun kansio koettiin kaikista ongelmakohdista huolimatta positiiviseksi yhteistyövälineeksi ja sen käyttöä haluttiin kehittää ja syventää. Tulevaisuudessa tulisikin kiinnittää huomio yksittäisen lapsen kasvun ja oppimisen kuvaamiseen, ennen kaikkea lapsen oman näkökulman esiin tuomiseen sekä opettajien ja vanhempien dialogin lisäämiseen digitaalisessa kasvun kansio -toiminnassa. Aarnion ja Enqvistin (2002) mukaan verkkoympäristö tarjoaa dialogiselle keskustelulle hyvän pohjan, sillä dialogiin osallistujat voivat kertoa ja kuvata ajatuksenkulkuaan ja muut voivat rauhassa perehtyä lukemaansa. Kirjoitettuun tekstiin on rauhassa aikaa tutustua ja reagoida. Myös vanhempien mukaan ottaminen digitaalisen kasvun kansio –toiminnan tavoitteiden ja työskentelyn suunnitteluun saattaisi lisätä vanhempien kiinnostusta

aktiivisempaan vuorovaikutukseen opettajien kanssa. Oman työskentelyn helpottamiseksi myös opettajien tulisi laatia tavoitteet ja suunnitelmat kasvun kansio -toiminnalle.

Digitaalinen kasvun kansio –toiminta sisältää paljon tutkimuksellisesti kiinnostavia jatkoteemoja, joihin tässä tutkimuksessa ei olla edetty. Tämän tutkimuksen aikana lapsen näkökulmaan ei perehdytty lainkaan ja näin ollen jatkotutkimusten haasteena voisikin olla tutkia lapsen toimintaa digitaalisessa kasvun kansio -toiminnassa. Näitä jatkotutkimusmahdollisuuksia voisivat olla muun muassa lapsen osallistuminen ja itsearviointi digitaalisessa kasvun kansio –toiminnassa. Digitaalisen kasvun kansion avulla voidaan myös pitää yhteyttä lapsen muilla paikkakunnilla asuviin läheisiin, jolloin jatkotutkimuksen kohteena voisi olla myös lapsen lähipiirin osallistuminen lapsen kasvun ja kehityksen seurantaan. Kuten Nardi ja O'Day (1999) ovat todenneet, virtuaalinen oppimisympäristö tarjoaa monitasoisen käyttömahdollisuuden, jonka avulla voidaan laajentaa lapsen lähiympäristöä. Myös ekologisesta viitekehyksestä katsottuna voitaisiin tutkia miten meso- tai eksosysteemi vaikuttavat tai näkyvät digitaalisessa kasvun kansio –toiminnassa, muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman tai esiopetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisessa.

Tutkimusteemat, digitaalinen kasvun kansio ja kasvatuskumppanuus, ovat vielä uusia asioita varhaiskasvatuksessa ja vaativat kehittelyä. Mediakasvatus ja tietoteknologia kuuluvat lapsen jokapäiväiseen elämään ja opettajat voivat omalta osaltaan kehittää lapsen medialukutaitoa ja näyttää esimerkkiä positiivisesta internetin käytöstä. Tietotekniikan käyttötaidot ovat tulevaisuudessa meidän jokaisen arkipäivää, joten tietotekniikan osaamattomuus ei ole tulevaisuudessa ongelma. Ja jotta kasvatuskumppanuus ei jäisi pintapuoliseksi yhteistyöksi, tulisi yhteistyötä muun muassa ajankäytön suhteen, pohtia yhdessä vanhempien ja päättäjien kanssa ja etsiä kumppanuuden muodostumiseen konkreettisia mahdollisuuksia. Syvällisen kasvatuskumppanuuden löytymiseen vaaditaan muutakin kuin tutustuminen ja luottamuksen rakentuminen. Kaiken kaikkiaan varhaiskasvatuksen tutkimuksellisen tietämyksen valossa digitaalinen kasvun kansio kuitenkin tarjoaa lapsille, vanhemmille ja opettajille uuden haasteellisen ja oikein käytettynä positiivisen oppimisympäristön.

9 LÄHTEET

Aarnio, H. & Enqvist, J. 2002. Dialoginen oppiminen verkossa – Diana-malli ammmatillisen osaamisen rakentamiseen. Helsinki. Hakapaino Oy.

Ackers, J. 1994. ”Why involve me”. Encouraging children and parents to participate in the assessment process. Teoksessa L. Abbott & R. Rodger (toim.) Quality education in the early years. Buckingham: Open University Press, 55-75.

Adams, T.L.1995. A paradigm for portfolio assessment in teacher education. Education 115 (4), 568-571.

Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus.

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Borg, W.R. & Gall, M.D. 1989. Educational research. 5th Edition. New York: Longman.

Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development. Experiments by nature and desing. Cambridge: Harvard University Press.

Brotherus, A. & Hasari, A. & Helimäki, E. 1990. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Helsinki: Kirjayhtymä.

Bruce, B. C. & Hogan, M.P. 1998. The disappearence of technology: Towards an ecological model of literacy. In D. Reinking, M. McKenna, L. Labbo & R. Kieffer (Eds.) Handbook of literacy and technology. Transformations in a post-typogaphic wold. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 269-281.

Buber, M. 1993. Minä ja Sinä. Suom. J, Pietilä. Juva: WSOY.

Clemmons, J., Laase, L., Cooper, D., Areglado, N. & Dill, M. 1993. Portfolios in the classroom: a teacher’s sourcebook. New York; Scholastic Inc.

Ellmin, R 1999. Portfolio – sätt att arbeta, tänka och lära. Stockholm: Gothia.

Foot, H., Howe, C., Cheyne, B., Terras, M. & Rattary, C. 2002. Parental participation and partenrship in pre-school provision. Interntaional journal of early years education, Vol 10, No. 1. 5-19.

Gallimore, R. & Weisner, T.S. & Kauffman, S.Z. & Bernheimer, L.P. 1989. The social construction of ecocultural niches: family accommodation of developmentally delayed children. American journal on mental retardation, vol 94, No 3, 216-230.

Heikkinen, H.L.T. 2002. Tarinat opettajankoulutuksen välineenä. Teoksessa Heikkinen, H.L.T. & Syrjälä L. (toim.) 2002. Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Hewitt, G. 1995. A portfolio primer: teaching, collecting, and asessing student writing. Portsmouth, NH: Heinemann.

Hujala, E. 2002. Uudistuva esiopetus. Jyväskylä: Varhaiskasvatus 90.

Hujala, E. & Lindberg, P. 1998. Suomalainen päivähoito. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Helsinki: Lastentarhanopettajaliitto.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Oulu: Varhaiskasvatus 90.

Hujala-Huttunen, E. & Nivala, V. 1996. Yhteistyö päivähoidossa. Kasvatuksen lapsikohtainen suunnittelu yhteistyössä vanhempien kanssa. Oulu: Varhaiskasvatus 90.

Huttunen, E. 1984. Perheen ja päivähoidon yhteistyö kasvatuksen ja lapsen kehityksen tukijana. Joensuun yliopsiton kasvatustieteellisiä julkaisuja no 4.

Huttunen, E. 1988. Lapsen käyttäytyminen ja kasvuympäristö. II osa: Perhe ja päivähoito kasvatusympäristönä. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 20.

Huttunen, E. 1989. Päivähoidon toimiva arki varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittäminen. Helsinki: Suomen kaupunkiliitto.

Huttunen, E. & Nivala, V. 1991. Lapsen käyttäytyminen ja kasvuympäristö. IV osa: Lapsikohtainen suunnittelu päivähoidossa. Yksilöllisten kasvatuskäytäntöjen kehittäminen henkilöstön täydennyskoulutuksen avulla. Joensuu: Joensuun yliopiston monistuskeskus.

Jouttimäki, S., Laitinen-Karipohja, M., Lehmikoski-Pessa, T., Pääkkönen, A., Hirvonen, J., Laukama, T., Alanko, O., Piiparinen, S., Saartenoja, M., Patokorpi, M., Kaleva, S., Jansson, L., Luotonen, J., Leppänen, T., Syvälahti, T. 2003. Verkkoporfolio. [viitattu 3.2.2004]. Saatavilla htmlmuodossa:<URL: http://www.avoinyliopisto.fi/neuvonta/verkkoportf.html>.

Kankaanranta, M. 1998. kertomuksia kasvusta ja oppimisesta. Portfoliot siltana päiväkodista kouluun. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kankaanranta, M. 2001. Digitaaliset portfoliot varhaiskasvatusympäristöjen avaamis- ja arviointimenetelmänä. Teoksessa M. Kangassalo (toim.) Tietotekniikan mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Edita.

Kankaanranta, M. 2002. Developing digital portfolios for childhood education. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. 1999. Verkkoportfolioita kokemassa. Teoksessa P. Linnakylä, M. Kankaanranta & J. Bopry (toim.) Portfolioita verkossa. Portfolios on the web. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Karila, K. 2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarha 68, 46-49.

Keyes, C. R. 2002. A Way of thinking about parent/teacher partnerships for teacher. International journal of early years education, Vol. 10, No. 3, 177-191

Lahikainen, A-R. & Strandell, H.1988. Lapsen kasvuehdot Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

Laki lasten päivähoidosta 36 / 1973.2000. Siihen liittyvät muutokset 304/1983, 1129/1996. Suomen laki II. Helsinki: Kauppakaari.

Linnakylä, P. 1994. Mikä ihmeen portfolio? Arvioinnin ja oppimisen liitto. Teoksessa P. Linnakylä, P. Pollari & S. Takala (toim.) Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 9-31.

Mattila, A. 2000. Päivähoito vuonna 2010. Delfi-tutkimus julkisen palvelun tulevaisuudesta. Vaasan yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaali- ja terveyshallinnon pro gradu –tutkielma.

Meisalo, V., Sutinen, E. & Tarhio, J. 2000. Modernit oppimisympäristöt. Juva: Tietosanoma.

Määttä, P. 2000. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Atena.

Nardi, B. A. & O'Day, V. L. 1999. Information ecologies. Using tecnology with heart. Massachusetts Institute of Technology.

Niikko, A. 2000. Portfolio oppimisen avartajan. Helsinki: Tammi.

Ojala, M. & Siekkinen, M. 1997. Tietotekniikan perusteista, sovelluksista ja haasteista alle kouluikäisten lasten opetuksessa ja oppimisessa. Teoksessa E. Lehtinen. (toim.) Verkkopedagogiikka. Helsinki: Edita.

Paulson, L.F., Paulson, P.R. and Meyer, C.A. 1991. What makes a portfolio a portfolio? Educational Leadership 48 (5), 60-63.

Pollari, P. 1994. Portfolio koulussa. Salkullinen papereita vai pussillinen kultaa? Teoksessa P. Linnakylä, P. Pollari & S. Takala (toim.) Portfolio arvioinnin ja oppimisen tukena. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 51-64.

Pollari, P. 2000. ”This is my portfolio”. Portfolios in upper secondary school English studies. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Pollari, P., Kankaanranta, M. & Linnakylä, P. (toim.) 1996. Portfolion monet mahdollisuudet. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos.

Powell, D. 1989. Families and early childhood programs. NAEYC. Washington D.C.

Puroila, A-M. 1996. Kohti lastentarhanopettajan perhelähtöistä ammatillisuutta. Haastattelututkimus päiväkodin johtajille. Kasvatustieteen syventäviin opintoihin kuuluva tutkielma. Oulu: Kasvatustieteiden tiedekunta.

Puroila, A-M & Karila K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus.

Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys-puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Studies in Education, Psychology and Social Research 198.

Ritchie, R. toim. 1991. Profiling in primary schools. London: Cassell.

Taube, K. 1997. Portfoliometoden – undervisningsstrategi och utvärderininstrument. Växjö: Grafiska Punkten

Taube, K. 1998. Oppimisen suunnittelu ja arviointi. Suomentanut Maarit Tillman. Jyväskylä: Gummerus.

Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 165.

Tast, E. 2003. Kirjoitus Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman tausta-aineistoksi 13.02.2003. http://www.stakes.fi/varttua.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki: Edita Prima

Varhaiskasvatuksen perusteet 2003. Stakes.

Välimäki, A-L. 1998. Päivittäin. Lasten (päivä)hoitojärjestelyn muotoutuminen varhaiskasvun ympäristönä suomalaisessa yhteiskunnassa 1800-1900-luvulla. Oulu: Acta Universitatis Ouluensis E 31.

LIITTEET

LIITE 1

Hyvät haastatteluun tulijat!

TEEMAHAASTATTELU PIDETÄÄN PÄIVÄKODISSA 5.5.2003 KLO 15.00

Digitaalinen kasvun kansio on Tampereen kaupungin päivähoidon yksi kehittämishankkeista. Alkuhaastattelun tarkoituksena on tuoda esille päiväkodin arvokasta työ digitaalisen kasvun kansion kehittämisessä. Päiväkodin tekemä esityö on merkityksellistä meille muille, jotka halaumme oppia heidän kokemuksistaan.

Haastattelua tullan käyttämään haastateltavien luvalla Jyväskylän yliopiston varhaiskasvatuksen laitoksen sekä Agora Centerin "Digitaaliset protfoliot" tutkimushankkeen puitteissa pro gradu –työhön. Tutkimuksella seurataan ja arvioidaan Digitaalisen kasvun kansion käyttöönottoa sekä sen kehittämistä. Tutkimus tuottaa tietoa päiväkodin henkilökunnan, lasten ja vanhempien näkökulmasta, laajemmin tietotekniikan hyödyntämisestä päivähoidossa, sekä erityisesti Tampereella kehitetyn sovelluksen hyödyntämiseen.

Kiitos etukäteen Teille, kun annatte aikaanne haastatteluun!

HAASTATTELUSSA ESILLE TULEVAT TEEMAT

Kasvun kansion määrittelyä
Digitaalisen kasvun kansion alkuvaiheet, mistä lähtenyt liikkeelle ja missä ollaan nyt.
Sovelluksen käyttö, käytettävyys ja jatkonäkymät.

LIITE 2.

Ensimmäinen kyselylomake vanhemmille syksyllä 2003, joka oli täytettävissä digitaalisen kasvun kansion sovelluksessa.

Aluksi muutamia teitä ja perhettänne koskevia kysymyksiä

1. Sukupuolenne:
nainen ……1 mies ……. 2

2. Syntymävuotenne: _____

3. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?

palkansaaja ……. 1
yrittäjä …… 2
työtön …….. 3
opiskelija ……. 4
eläkkeellä ……... 5
äitiys- tai vanhempainlomalla ….. 6
omaa kotitaloutta hoitava ……. 7

Seuraavaksi joukko kysymyksiä koskien tieto- ja viestintätekniikkalaitteista ja niiden käytöstä

4. Onko kotitaloudessanne tietokone?
kyllä …. 1 ei …… 2

5. Onko kotitaloudessanne internet yhteys?
kyllä …. 1 ei …… 2
Mikä näistä?
modeemi…..... 1
ISDN-yhteys…. 2
ADSL-yhteys… 3
kaapeli…..... 4

6. Missä paikoissa pääasiallisesti käytätte tietokonetta?
Valitkaa 1-3 vaihtoehtoa.
kotona ……....1
työpaikalla ……2
koulussa, oppilaitoksessa tai vastaavassa …… 3
sukulaisten tai ystävien luona …….. 4
kirjastossa …… 5
jossain muualla, missä ……..... 6

7. Jos ajattelette viimeistä kulunutta kuukautta, mitä lapsenne on kertonut tehneensä päiväkodissa?
leikkinyt mielileikkiä, mitä …… 1
askarrellut ……2
jumpannut…… 3
laulanut ……4
piirtänyt tietokoneella ……. 5
pelannut tietokoneella …… 6
muuta, mitä ……..... 7

8. Oletteko viimeisen puolen vuoden aikana keskustellut lapsenne tietokoneen käytöstä päiväkodin henkilökunnan kanssa?
kyllä …. 1 ei …. 2
Mistä keskustelitte?
9. Onko tiedonkulku päiväkodin ja kodin välillä toiminut hyvin?
kyllä …. 1 ei …. 2 vaihtelevasti ... 3
Ellei, miten tiedonkulkua voisi edistää?

10. Millaisena näette kodin ja päiväkodin vastuunjaon lapsen hoidosta ja kasvatuksesta?
Ensisijainen kasvatusvastuu on kodilla myös silloin, kun lapsi on päiväkodisssa.
Päiväkodin tehtävä on tukea kotia kasvatustehtävässä..... 1

Vanhemmat vastaavat ensisijaisesti kasvatuksesta kotona, päiväkodin henkilökunta päiväkodissa.
Kotien kasvatusvastuu ei juurikaan ulotu päiväkotiin..... 2

Päiväkodin tulisi tarpeen mukaan puuttua kotikasvatukseen..... 3

Päiväkodin tulisi nykyistä enemmän antaa vanhemmille mahdollisuus ottaa vastuu päiväkodinkasvatustoiminnasta..... 4

11. Kodin ja päiväkodin yhteistyötä pidetään tärkeänä asiana. Missä asioissa yhteistyötä tulisi tehdä eniten?
Oman lapsenne hoitoon ja kasvatukseen liittyvissä asioissa..... 1

Päiväkodin kasvatustavoitteisiin, -menetelmiin ja arvoihin liittyvissä kysymyksissä..... 2

Päiväkodin toimintaan, kuten erilaisiin tapahtumiin, retkiin, juhliin yms. liittyviin asioihin 3

Seuraavaksi muutama kysymys kasvun kansiosta.
12. Mikä on mielestäsi kasvun kansio?

13. Mikä merkitys mielestäsi kasvun kansiolla on lapselle/itsellesi/päiväkodille?

14. Millaisia odotuksia teillä on digitaalista kasvun kansiota kohtaan?

15. Mikä on kasvun kansion merkitys perheen ja päiväkodin välisessä vuorovaikutuksessa?

16. Oletteko saaneet päiväkodista riittävästi tietoa aloitetusta digitaalinen kasvun kansio toiminnasta?

17. Onko teillä aikaisempaa kokemusta digitaalisesta kasvun kansiosta (portfoliosta) tai muusta portfoliotoiminnasta?

18. Mitkä ovat mielestäsi digitaalisen kasvun kansion vahvuudet? Entä heikkoudet?

KIITOS vastauksistanne!
JOS haluat tietää lisää digitaalisesta kasvun kansiosta ja tästä tutkimuksesta, Ole hyvä ja ota yhteyttä minuun:
Pia Kola-Torvinen
xxxxxxxxxxxxxxx

pia.kola-torvinen@xxxxxxxx

LIITE 3.

Opettajat

Ensimmäinen kyselylomake opettajille syksyllä 2003, joka täytettiin paperiversiona.

1. Mihin ammattiryhmään kuulutte?

Päiväkodin johtajat ……. 1
Lastentarhanopettajat …… 2
Erityislastentarhanopettajat (eri tehtävissä toimivat)…….. 3
Lastenhoitajat ……..4
Päiväkodin muut työntekijät …….. 7

2. Onko työpaikallanne seuraavia ATK-laitteita ja missä ne sijaitsevat

	kyllä	ei	sijainti
Lapsille tarkoitettu tietokonepääte ……	1	2	_____
Verkossa oleva tietokonepääte …….	1	2	_____
Mikrotietokone …….	1	2	_____

3. Kuinka kauan olette olleet nykyisessä ammmatissanne?

Alle vuoden …… 1
_____vuotta ……..... 2

4. Minä vuonna olette syntyneet?

Vuonna _____

5. Millaiseksi arvioitte tällä hetkellä tietokoneen käyttötaitonne?

En osaa käyttää tietokonetta lainkaan ……... 1
Vähäisiksi ……. 2
Tarpeisiini nähden riittävät ……... 3
Hyvät ……... 4
Erinomaiset ……. 5

6. Mitä tietokonesovellutuksia käytätte oman ammattialanne työssä?

	kyllä	ei
Olen satunnaisesti avannut koneen ja kokeillut sen toimintoja ……...	1	2
Tekstinkäsittely-, taulukointi- ym. yleisohjelmia ……..	1	2
Erityisesti omalle alalleni suunniteltuja atk-ohjelmia ……..	1	2
Oman alani informaatiopalveluja internet –sivuilla …….	1	2
Sähköpostia vuorovaikutuksessa asiakkaiden, työtovereiden ym.kanssa …….	1	2

7. Käytättekö tietotekniikkaa työssänne?

	kyllä	ei
Oman työn suunnitteluun ……	1	2
Oman työn / tehdyn työn arvioinnissa …….	1	2
Hoitopäiväkirjan täytössä ……..	1	2
Päivähoitomailin käytössä …….	1	2
Muussa tiedottamisessa ……	1	2
Yhteydenpidossa vanhempiin ……	1	2
Dokumentoinnissa (esim. kasvunkansiot)……	1	2
Työ- / kasvatus- / opetussuunnitelmien teossa ……..	1	2
Lasten sijoitus / maksupäätöksissä ……..	1	2
Työväline- ja pedagogisissa		

ohjelmissa lasten kanssa ……... 1 2
Yhteydenpidossa muihin viranomaisiin …… 1 2
Yhteydenotoissa esimiehiin ……... 1 2
Yhteydenotoissa työtovereihin …….. 1 2
Työsopimuksien teossa …….. 1 2
Adeko-kirjanpito -ohjelma …… 1 2
Tarvikkeiden hankintaan (esim. NEVA) ……... 1 2
Muistioiden / pöytäkirjojen teossa ……. 1 2
Työvuorolistojen teossa …….. 1 2
Pata-ohjelmaa ……. 1 2
Muuta, mitä_____

8. Miten olette opiskelleet tietokoneen käyttöä?
Ympyröikää numero käyttämienne opiskelutapojen kohdalta
En ole opiskellut mitenkään …… 1
Itsenäisesti …… 2
Perheenjäsenten ja ystävän opastuksella ……... 3
Työtoverin ja esimiehen opastuksella …….. 4
Työpaikan ulkopuolisella ATK-kurssilla ……... 5
Työnantajan koulutuksessa …… 6
Muu, mikä _____ 7

9. Merkitkää yllämainitusta listasta (numero) mielestänne työnne kannalta tärkein oppimistapa alla olevaan tilaan
nro _____

10. Mitkä ovat tietotekniikan hyödyntämisen suurimmat ongelmat työpaikallasi?

	Täysin samaa mieltä	**Jokseenkin samaa mieltä**	**En osaa sanoa**	**Jokseenkin eri mieltä**	**Täysin eri mieltä**
Ohjelmistot eivät sovellu päiväkoteihin	1	2	3	4	5
Ohjelmistot ovat liian monimutkaisia	1	2	3	4	5
Tietotekniikan opetus on liian puutteellista	1	2	3	4	5
Henkilöstö vastustaa tietotekniikan käyttöä	1	2	3	4	5
Päiväkodin perinteiset työskentelytavat estävät tietotekniikan täyden hyödyntämisen	1	2	3	4	5
Laitteistoja on liian vähän	1	2	3	4	5
Päiväkodin huono työilmapiiri estää tietotekniikan täyden soveltamisen	1	2	3	4	5
Tietotekniikan oppiminen on liian vaikeata	1	2	3	4	5

11. Mihin suuntaan tietotekniikan kehittämistä olisi suunnattava päiväkodeissa?

	Ei lainkaan tärkeä	Ei kovin tärkeä	Ei tärkeä, mutta ei turhakaan	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
Eri viranomaisten välisen yhteistyön lisäämiseen	1	2	3	4	5
Yhteydenpitomahdollisuuksien lisäämiseen vanhempien kanssa	1	2	3	4	5
Hallinnollisen paperityön siirtämiseen tietokoneille (loma-anomukset ym.)	1	2	3	4	5
Lasten tietoteknisten valmiuksien kasvattamiseen	1	2	3	4	5
Yhteydenpitoon työtovereiden välillä	1	2	3	4	5
Asiakkaista kerättävän tiedon yhdenmukaistamiseen	1	2	3	4	5

12. Oletteko viimeisen puolen vuoden aikana keskustellut lasten tietokoneen käytöstä lasten vanhempien kanssa?
kyllä …..1 ei …. 2
Mistä keskustelitte?

_____
_____
_____
_____
_____

13. Mikä on mielestäsi kasvun kansio? Mikä on kasvun kansion tarkoitus? Miten kasvun kansioita kootaan?

_____
_____
_____

14. Mikä on aikaisempi kokemuksesi kasvun kansio -työskentelystä?

_____
_____
_____
_____

15. Mitkä ovat mielestäsi kasvun kansion vahvuudet? Entä heikkoudet?

_____
_____
_____
_____

16. Mikä rooli vanhemmilla ja lapsilla on kasvun kansion toteuttamisella?

_____
_____
_____
_____

17. Miten digitaalinen kasvun kansio eroaa perinteisemmästä esim. kansiomuotoisesta kasvun kansiosta?

_____
_____

18. Miten digitaalinen kasvun kansio -työskentely soveltuu päiväkodin arkeen?

19. Miten kasvun kansioita voitaisiin mielestäsi kehittää eteeenpäin?

20. Mikä on ollut kasvun kansion kanssa työskentelyssä antoisinta? Parasta? Vaikeinta? Ongelmallisinta?

KIITOS vastauksistanne!

JOS haluat tietää lisää digitaalisesta kasvun kansiosta ja tästä tutkimuksesta, Ole hyvä ja ota yhteyttä minuun:

Pia Kola-Torvinen
xxxxxxxxxxxxxxx

pia.kola-torvinen@xxxxxxxxx

LIITE 4.

Toinen kyselylomake vanhemmille keväällä 2004, joka oli täytettävissä digitaalisen kasvun kansion sovelluksessa.

1. Vastaaja:
Äiti..... 1 Isä.....2 muu, mikä?_____ 3

2. Syntymävuotenne:_____

3. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten pääasiallista toimintaanne tällä hetkellä?
a. Palkansaaja
b. Yrittäjä
c. Työtön
d. Opiskelija
e. Eläkkeellä
f. Äitiys- tai vanhempainlomalla
g. Omaa kotitaloutta hoitava

4. Mikä tehtävä digitaalisella kasvun kansiolla on mielestänne ollut kuluneen vuoden aikana perheen ja päivähoidon välisessä kasvatuskumppanuudessa?

5. Millä tavoin olette osallistuneet kuluneen vuoden aikana digitaalisen kasvun kansion käyttöön? (Ympyröi toimintaasi parhaiten kuvaava/t kohdat)
a. olen käynyt katsomassa lapsen kasvun kansiota
b. olen käynyt katsomassa lapsen kasvun kansiota yhdessä lapsen kanssa
c. olen käynyt laitamassa kasvun kansioon kuvia tai juttuja lapsestani
d. olen käynyt laittamassa reissuvihkoon viestejä päiväkodin henkilökunnalle
d. olen osallistunut keskustelupalstalla käytyihin keskusteluihin
e. muuta, mitä?

5. Kuinka usein olette käyneet digitaalisessa kasvun kansiossa?
1. Useita kertoja viikossa
2. kerran viikossa
3. kaksi – kolme kertaa kuukaudessa
4. kerran kuukaudessa
5. harvemmin

6. Miten digitaalisen kasvun kansion eri osiot ovat mielestänne toimineet?

(Rastita mielipidettäsi vastaava vaihtoehto)
A. Projektikansio
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti
B. Lapsen henkilökohtainen kansio
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

C. Reissuvihko
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

D. Viikkosuunnitelmat
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

E. Keskustelupalsta
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

F. Ilmoitustaulu
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

7. Miten digitaalinen kasvun kansio on mielestänne edistänyt lapsen kehitystä?

8. Kuinka lapsi on osallistunut digitaalisen kasvun kansion käyttämiseen?

9. Minkälaiseksi arvioitte digitaalisen kasvun kansion hyödyn perheen ja päivähoidon väliselle kasvatuskumppanuudelle omalla kohdallanne?

10. Onko digitaalinen kasvun kansio mielestänne lisännyt perheiden vaikutusmahdollisuuksia päiväkodin arkeen? Millä tavalla?

11. Miten arvioitte digitaalisen kasvun kansion vaikuttaneen päiväkotikasvatukseen ja päiväkodin henkilökunnan toimintaan?

12. Mitä etuja olet todennut digitaalisen kasvun kansion –projektin aikana?

13. Mitä haittoja tai epäkohtia digitaalisessa kasvun kansio –projektissa on ollut? Mikä olisi voinut olla toisin?

14. Onko teillä muita ehdotuksia ja ideoita digitaalisen kasvun kansion kehittämiseen?

KIITOS VAIVANNÄÖSTÄNNE!

LIITE 5.

Toinen kyselylomake opettajille keväällä 2004, joka oli täytettävissä digitaalisen kasvun kansion sovelluksessa.

1. Syntymävuotenne: _____

2. Mihin ammattiryhmään kuulutte?
päiväkodin johtajat
lastentarhanopettajat
erityislastentarhanopettajat (eri tehtävissä toimivat)
lastenhoitajat
päiväkodin muut työntekijät

3. Mikä tehtävä digitaalisella kasvun kansiolla on mielestäsi ollut kuluneen vuoden aikana perheen ja päivähoidon välisessä kasvatuskumppanuudessa?

4. Millä tavoin olet osallistunut kuluneen vuoden aikana digitaalisen kasvun kansion käyttöön? (Rastita toimintaasi parhaiten kuvaava/t kohdat)
olen käynyt katsomassa lapsen kasvun kansiota
olen käynyt katsomassa lapsen kasvun kansiota yhdessä lapsen kanssa
olen käynyt laittamassa kasvun kansioon kuvia tai juttuja lapsesta
olen käynyt laittamassa reissuvihkoon viestejä lasten vanhemmille
olen laittanut viikkosuunnitelman kasvun kansioon
olen laittanut ääntä ja kuvaa lapsen kansioon
olen laittanut ilmoitustaululle ilmoituksen
olen osallistunut keskustelupalstalla käytyihin keskusteluihin
muuta, mitä?

5. Kuinka usein olet käynyt digitaalisessa kasvun kansiossa?
useita kertoja viikossa
kerran viikossa
kaksi – kolme kertaa kuukaudessa
kerran kuukaudessa
harvemmin

6. Miten digitaalisen kasvun kansion eri osiot ovat mielestäsi toimineet? (Ympyröi mielipidettäsi vastaava vaihtoehto)
A. Projektikansio
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

B. Lapsen henkilökohtainen kansio
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

C. Reissuvihko
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

D. Viikkosuunnitelmat
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

E. Keskustelupalsta
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

F. Ilmoitustaulu
erittäin hyvin
hyvin
melko hyvin
huonosti
erittäin huonosti

7. Miten digitaalinen kasvun kansio on mielestäsi edistänyt lapsen kehitystä?

8. Kuinka lapsi on osallistunut digitaalisen kasvun kansion käyttämiseen?

9. Minkälaiseksi arvioit digitaalisen kasvun kansion hyödyn perheen ja päivähoidon väliselle kasvatuskumppanuudelle omalla kohdallasi?

10. Millä tavalla digitaalinen kasvun kansio on mielestäsi lisännyt perheiden vaikutusmahdollisuuksia päiväkodin arkeen?

11. Miten arvioit digitaalisen kasvun kansion vaikuttaneen päiväkotikasvatukseen ja päiväkodin henkilökunnan toimintaan?

12. Mitä etuja olet todennut digitaalisen kasvun kansion –projektin aikana?

13. Mitä haittoja tai epäkohtia digitaalisessa kasvun kansio –projektissa on ollut? Mikä olisi voinut olla toisin?
14. Onko sinulla muita ehdotuksia ja ideoita digitaalisen kasvun kansion kehittämiseen?

KIITOS VAIVANNÄÖSTÄSI!

LIITE 6.

Kasvun kansion tehtävä perheen ja päivähoidon kasvatuskumppanuudessa
Vastauksista etsittiin ensin yleiset koodit, joita tarkennettiin analyysin edetessä. Keskeisimmät tehtävät on merkitty järjestysnumeroilla ja sen alla ovat kyseiseen koodiin liittyvät teemat. Koodien ja teemojen lopussa suluissa oleva numero osoittaa sen, kuinka usein kyseinen teema esiintyi vastauksissa.

Opettajat:

1. Kasvun ja oppimisen dokumentointi (31)
    - kehityksen seuranta (16)
    - lapsen kiinnostuksen kohteet (10)
    - lapsen oppimisprosessi (2)
    - lapsennäköinen (3)
    -
2. Päiväkotipäivän kuvaaja (14)
    - kertoo lapsen elämästä päiväkodissa (12)
    - muisto lapselle päiväkotivuosista (2)
    -
3. Tiedottaminen (14)
    - Tiedonvaihto (6)
    - voi tarkistaa tietoja (4)

4. Yhteistyö (12)
    - yhteinen työväline (5)
    - vuorovaikutuksen väline (4)
    - lähipiirin osallisuus (3)

Vanhemmat:

1. Tiedottaminen (44)
    - tiedonvaihtoväline (33)
    - vuorovaikutuksen väline (9)
    - yhteydenpidon väline (2)
    -
2. Päiväkotipäivän kuvaaja (39)
    - kertoo lapsen elämästä päiväkodissa (35)
    - päiväkodin toiminnan seuranta (2)
    - muisto päiväkotivuosista (2)
    -
3. Kasvun ja oppimisen dokumentointi(38)
    - kehityksen seuranta (27)
    - lapsen jutut ja kuvat (7)
    - kerätään tietoa lapsesta (3)
    - lapsen kiinnostuksen kohteet (1)
    -
5. Yhteistyö (3)
    - lähipiirin osallisuus (3)
    - yhteinen työväline (1)

LIITE 7.

Digitaalisen kasvun kansio edut

Opettajat:

1. Tekniikan tuomat edut (28)
    - nopea ja helppokäyttöinen (10)
    - mielekäs uusi työtapa (6)
    - hyvä arkistointimuoto (3)
    - atk –taidot kehittyvät (3)
    - aina saatavilla (2)
    - positiivista internetin käyttöä (2)
    - edullinen (1)
    - nykyaikainen (1)

2. Oppimisen havainnollistaja (8)
    - näkee lapsen kehityksen selailemalla (5)
    - lisännyt pohdintaa opettajien keskuudessa lapsen kasvusta (2)
    - päiväkotitoiminnan selkiintyminen lapsen lähipiirille (1)

3. Yhteistyön mahdollistaja (4)
    - yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa (4)

Vanhemmat:

1. Tekniikan tuomat edut (29)
    - nopea ja helppokäyttöinen (9)
    - hyvä arkistointimuoto (7)
    - monimedia –mahdollisuus (6)
    - nykyaikainen (5)
    - tietojen päivitys helppoa (2)

2. Tiedonvälitystä täydentävä väline (19)
    - aina saatavilla (9)
    - asioiden tarkistaminen (7)
    - auttaa yhteydenpidossa (3)

3. Yhteistyön mahdollistaja (7)
    - lähentää perhettä ja päiväkotia (4)
    - vanhemmat saavat palautetta lapsen toiminnasta päiväkodissa (2)
    - monipuolistaa ja antaa syvyyttä yhteistyölle (1)

LIITE 8.
Digitaalisen kasvun kansion ongelmat

Opettajat:

1. Vaatii aikaa ja resursseja (24)
    - ajanpuute 20
    - atk-laitteiden puute 4

2. Pedagoginen merkitys vähäinen (10)
    - lapsi voi vaikuttaa kansioon vähän (5)
    - aikuisjohtoinen (2)
    - valokuva-albumiksi muodostuminen (3)

3. Koulutuksen puute (9)
    - henkilökunnan puutteelliset atk –taidot (6)
    - koulutuksen puute (3)

4. Tekniset ongelmat (6)
    - sovelluksen tekniset ongelmat (6)

Vanhemmat:

1. Vaatii aikaa ja resursseja (10)
    - vaatii aikaa ja resursseja (9)
    - vie hoitoaikaa henkilökunnalta (1)

2. Tekniset ongelmat (9)
    - tietoturva (3)
    - hitaat yhteydet (3)
    - toimintahäiriöt (2)
    - puutteelliset atk -taidot (1)

3. Reaaliajattomuus (6)
    - ei ajan tasalla (5)
    - ei apua kiireellisissä asioissa (1)

4. Pedagoginen merkitys vähäinen (4)
    - näkyykö lapsen todellinen kehitys (2)
    - lapsen osallisuus vähäinen (1)
    - enemmän tietoa/sisältöä kansioihin (1)